

Text de la carta que Monsenyor Juli Carselade, bisbe de Perpinyà va adreçar a la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat el dia 14-11-1911.

"...Això és un fet d'experiència. La fe i la llengua són agermanades per la voluntat de Déu en la nostra terra catalana, i no es pot perjudicar l'una que no es perjudiqui l'altra. El qui es posa i obra contrari a aquest fet, sigui capellà o laic, es posa i obra malament davant de Déu i davant la Pàtria".

L'ESTEL

LA NOSTRA WEB: <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

A.P.P.E.C
 ASSOCIACIÓ
 DE PUBLICACIONS
 PERIÒDIQUES
 EN CATALÀ

ANY XVIII. NÚMERO 413

15 DE JUNY DE 1999

PREU: 225 PTS - 1,35 euros

Crida a tots els creients cristians

Davant el genocidi contra la població civil kurda per part de l'exercit turc, amb armament espanyol exportat mig encobertament dels Governes espanyols des dels anys '80. Sols el 1997 Madrid ha exportat a Turquia 17.530 milions de ptes. Amb molt, és la principal destinació d'armament espanyol (segon: Emirats àrabs 932 milions. Tercer Marroc 815 milions. Marroc és dels estats on les tortures són més bàrbares i les presons més sàdiques d'arreu el món, segons *Amnesty International*).

Denunciem que els governs espanyols permeten i protegeixen aquests bruts negocis tacats de sang innocent, i cridem els creients a no votar partits criminals i genocides. *Què diria Déu si estimes... Déu qui fa eternes les ànimes dels nins, que destrossaran les bombes i el napalm* (S. Rodríguez) Pels infants kurds! Ω

Ajuda Evangèlica

FIRA DE S'HORTA

Fa 25 anys que la Família Picornell - Peralta va a les fires d'arreu de Mallorca. Abans tenien la Botiga Can Falconer al carrer del Sindicat de Ciutat.

De tota la vida, la Família Balaguer va a les Fires, Festes i Berbenes de Mallorca. Son pare, en Bernat Balaguer de Felanitx va començar a fer de torroner l'any 1945

Son en Pep Vicens, secretari polític del PSM a Felanitx, Jaume Binimelis, cap de llista a les municipals, Miquela Vedell que va a la llista del Parlament i en Miquel Binimelis, nombre 6 a les municipals. És la primera vegada que el PSM se presenta a les municipals de Felanitx i esperen treure representació.

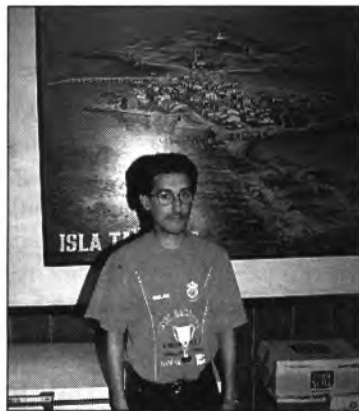
En Nenso Melià de Menorca i na Martina Sureda de Porto Cristo han fet una C.B. per obrir la Botiga Komodus a Porto Cristo. Venen avarques menorquines. Tlf. 971 821 527

Fa 8 anys que na Margalida Dalmau regenta el Bar de la Tercera Edat de s'Horta. Són uns 200 associats que fan balls, fan taller de pintura, juguen a cartes etc. Tlf. 971 837 343

Fa 8 anys que na Carme Quetgles, a qui veiem amb sa mare i les seves ajudants, regenta la Perruqueria Kelart a la barriada de s'Escorxador de Ciutat. Son pare, Rafel Quetgles, va obrir aquesta perruqueria l'any 1975. Tlf. 971 295 687

Fa un any i mig que n'Antoni Bosc regenta la Cafeteria Illa de Tabarca a General Riera de Ciutat. Tel. 971 759 168

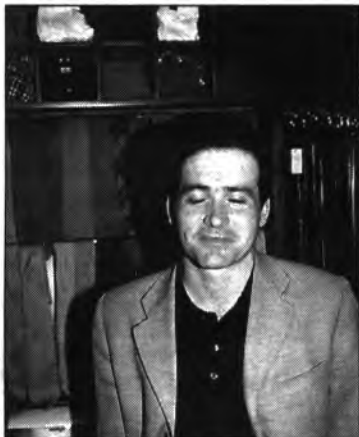
N'Antònia Mª Ferrer de la Pagoda Xinesa de s'Arenal, és advocada. Té bufet obert al carrer de l'Arxiduc Lluís Salvador de Ciutat. Tlf. 630 337 085

Fa 27 anys que n'Eliel Carrero de Venecuela fa de fotògraf a Mallorca. Ara en fa 5 que va obrir l'Estudi Fotogràfic E.C.A. al carrer Blanquerna de Ciutat. A la foto amb la seva dona, na Pilar Cuevas de Burgos. Tlf. 971 757 060

Fa 2 anys que en Vicenç Marqués i n'Àngela Ramon regenten la Bodega Blanquerna. Són pare, Cristófor Marqués la va obrir fa 42 anys. Tlf. 971 751 007

Fa 3 anys que en Carles Cendrós va obrir la Botiga de Moda Farinelli Uomo a Blanquerna. Tlf. 971 201 610

Fa 12 anys que n'Adela Gaià, d'ascendència campanera, va obrir la Botiga de Moda Superdona a Blanquerna. Tlf. 971 201 003

ÒMNIUM CULTURAL

QUÈ ÉS?

Cultura catalana és la que es fa en català o la que es fa a Catalunya?

?

Cuina catalana és la típica de Catalunya o tota la cuina que es fa a Catalunya?

?

Especial dedicat a CIUTAT
 Si vos ha agradat, telefonau al 971 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

En Rafa Artero acaba d'obrir el Centre d'Ensenyament de Perruqueria Pivot Point Institut a la barriada de Blanquerna de Ciutat. Tlf. 971 750 847

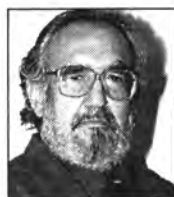
Fa mig any que en Llorenç Barceló ha obert el Sex Center a Blanquerna. Dotze cabines de vídeo sexe, lloguer i venda de vídeos eròtics, revistes i llibres eròtics, etc. És la botiga eròtica més gran de Mallorca. Té sucursal al carrer Luca de Tena 29. Fa 14 anys que en Llorenç te negocis relacionats amb els sex shops. Tlf. 971 202 451

Fa 8 anys que en Salvador Martin regenta la Perruqueria Estilista Unix a Blanquerna. Tlf. 971 205 719

Fa 2 anys que en Manuel Sayago regenta l'Empresa de Neteges Sayago a la barriada de Bons Aires de Ciutat. Tlf. 971 755 252

Foc i Fum

MATEU MARIÓ DE SANT JOAN

De la revista *Barco de Rejilla* en la seva secció HAN DIT, copiam:

Jordi Pujol: El mercat espanyol és secundari, en canvi el francès no. El mercat espanyol no existeix, el que existeix és el mercat europeu (*El País*, 24.01.99)

Xabier Arxaluz: Fa la impressió que el govern espanyol està desitjant que aquí hi hagi atemptats. (*AVUI* 24.01.99)

Antoni Basses, periodista: L'ambient més hostil cap a Catalunya l'he viscut al Bernabeu, sí, sí. Allà he sentit tot l'enfilall d'insults que et puguis imaginar contra Catalunya (*El País* 28.01.99)

Pere Fullana, historiador: L'Església de Mallorca, per primera vegada en vuit-cents anys, ha reconegut el català com a llengua d'ús habitual del culte (DdB, 26.01.99)

Xabier Arzalluz: Nosaltres, com a partit, professam i proclamam, sense presses, la independència d'Euskadi dins Europa (*Canal* 33-08-02.99)

Antoni Marimon, historiador: Pens que la llengua catalana, després de tres-cents anys de prohibició, no és pot recuperar espontàniament (...) Ens volen acollonir, no hi ha altra explicació. Als nacionalistes se'ns acusa de mirarnos el llombrígol (UH 14.02.99).

Pere Muñoz, PSM: El 51'7% dels joves estan a favor de l'auto-

determinació. Que un percentatge tan elevat dels nostres joves cregui en la lliure determinació del pobles -dret reconegut en l'article Primer del pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, que va entrar en vigor el 23 de març de 1976- és a dir, pensin en l'autodeterminació con un dret positiu per el nostre poble, significa un avanç importantíssim en el camí de la conscienciació que som una terra amb, com a mínim, un dret que encara no és exercitable (DdB 22.02.99).

Editorial *Diari de Balears*: Si no anam errats, els catalanoparlants, els mallorquins de soca-rel, els qui defensam valors identitaris propis també pagam els nostres impostos i tenim dret a exigir una festa de sant Sebastià en sintonia amb la nostra cultura. La festa de sant Sebastià amb la presència exagerada de "flamenquisme i cançó espanyola" posa en evidència el servilisme que l'actual consistori manté en relació només als valors peninsulars, mentre margina cantats i grups catalans i illencs i impedeix que joves i adults gaudeixin amb els nostres músics, (...) La festa tradicional de sant Sebastià no pot esdevenir un aperitiu de la "Feria de Abril", ni mantenir només una presència testimonial de cançó catalana.

*Investigadors de la Universitat de Nova York i de l'Institut nacional de la Salut dels Estats Units, han identificat una proteïna ordinària que es troba en les llàgrimes, en la saliva i en la orina de les dones embarassades, que ha resultat un poderós agent contra el virus de la SIDA. Aquesta troballa pot ajudar a explicar per que la SIDA no se pot contagiar a través de la saliva i obri el camí cap a una nova classe de medicaments.

L'ús de medicaments immunodepressors se confirma com la solució més eficaç per als casos

més greus d'algunes malalties de la pell, com la psoriasis i l'ecce-ma tòpic, destacà la setmana passada el Cap de Dermatologia de l'Hospital Maqués de Valdecilla, Octavi Navarro.

*El titular del jutjat d'instrucció n. 6 de Màlaga, Rafel Caballero ha dictat auto de processament contra el qui fora cap del grup III d'estupefaents del Cos Nacional de Policia de Màlaga, la identitat del qual correspon a les inicials B.N.R., acusat de traficant amb cocaïna, segons informa el Diari Sur. Segons aquest auto, en el que també se processa a un ex futbolista del Màlaga, a dos policies locals i a altres nou persones, el jutge estima que hi ha indicis que B.N.R. ha comès varis delictes contra la salut pública, falsedat documental, mentida, malversació de cabals públics i blanqueig de capitals. Els processats formaven part duna xarxa de tràfic de drogues que encapçalava l'esmentat inspector de policia, conegut en el cos per la seva eficàcia en la lluita antidroga. L'estupefaent pel tràfic de drogues sortia de les operacions antidroga en que participava B.N.R., que era lliurada a l'ex futbolista del Màlaga J.A., a canvi d'una determinada quantitat de doblers. A fi de no despertar sospites, B.N.R. canviava al cocaïna incautada en les operacions, per sucre, abans de depositar la mercaderia en la Delegació de Sanitat.

Un guàrdia civil i un agent del Servei de Vigilància Duanera foren detinguts i han ingressat a la presó, per la seva presumpta implicació en una càrrega de quasi mil quilos d'haixix que fou descobert per la Policia Nacional de San Fernando (Cadis) a finals d'aquest mes de gener. Aquests agents detinguts col·laboraven avisant de les zones on no hi havia vigilància policial.

*El policia nacional José Parrilla, que es va llevar la vida a mitjan mes de febrer a la prefectura de Múrcia, fou sotmès a una tensió extrema durant la nit, segons han denunciat els seus companys. L'agent havia estat detingut hores abans de la seva mort al mig del carrer i sotmès a un llarg interro-

gatori que se perllongà durant 30 hores. En José Parrilla Gambin, de 52 anys se llevà la vida disparant-se un tir al cap en els lavabos de la prefectura. Estava detingut per la seva presumpta implicació en la revelació de dades informàtiques a una empresa financera que li pagava cinc milions de pessetes anuals per aquesta activitat il·lícita. Altres dos acusats de la suposada trama de revelació de secrets son un comandament de la policia nacional destinat a la secció de Seguretat Ciutadana, Ginés L., i un agent de la policia local en excèdència, Antonio P.

El sub tinent del Regiment d'Enginyers numero 8 Manuel G.B., destinat al Batalló de Transmissions XVII de Melilla, ha mort a conseqüència d'un tret al cap realitzat amb la seva pròpia pistola. El cas va passar quan el sub oficial manipulava la seva arma particular.

Miquel llebre.

Després de llarga malaltia, en Miquel Llebre de son Ferriol, ens ha deixats. Animador cultural, capdavanter de l'Agrupació de Balls Mallorquins Revetlla de son Ferriol, antic col·laborador de *l'Estel* sota el pseudònim de *Es Canari Ros*, es trobarà a faltar dins el món festiu i cultural de son Ferriol. El seu funeral, amb molta de gent d'arreu de Mallorca, fou una mostra de com era estimat. A son Ferriol li han continuat fent homenatges aquesta darrers dies. A la seva família, la nostra condolença. Ω

ÒMNIUM CULTURAL
PER QUÈ?
 La Constitució espanyola imposa el deure de conèixer el castellà?
QUAN
 a Europa cap constitució exigeix aquest deure que vulnera els drets individuals més elementals.
?

 PASTISSERIA
Ca'n Miquel
 Antic Forn de Porreres
 General Riera, 36 - Tel. 206414 - Palma

Ya un mundo
 SEX SHOP
 en Palma
SEX CENTER
 que nos
 conoces, no
 debes de visitarnos
 Blanquerna 24

Festa 99 vs. Feria de Abril

PERE FELIP I BUADES

Vaig anar, aquests dies passats, a la Festa '99, la Festa Mallorquina. I vos asseguro que ho vaig passar bé, molt bé. Vaig gaudir amb la música i les cançons d'aquesta Festa Mallorquina no adulterada, per ara, que em feu gaudir amb el plaer de retrobar-me amb un ambient i un lloc que ja pensava s'avia esvaït a Ciutat. Un racó purament mallorquí on hi havia un espectacle cultural, popular únic el passat dissabte dia 15 de maig: la magnífica *Trobada de Dimonis de Mallorca* que en aquesta ocasió va tenir lloc al Passeig Marítim de Ciutat i que fou això: un vertader espectacle de dimonis ballant al so de la música més tradicional, mesclant de manera harmoniosa la seva dansa amb l'espectacularitat que sempre aporten el foc i la pirotècnica. Sense oblidar el goig que em produeix escoltar i ballar al ritme que imposen els grups *Música Nostra*, *Sis Som* etc.

Si la festa em va proporcionar plaer i alegria, no puc amagar que hi va haver coses que em desagradaren primer i que em posaren furiosos després. I aquestes sensacions són les mateixes que quasi cada dia experimento al constatar que viure a Mallorca, essent mallorquí, és quelcom difícil, si un és una persona conscienciada, al veure els tremendes greuges a que som sotmesos els mallorquins pel simple fet de ser-ho i voler-ho ser.

Em referesc al desigual tracte que donaren els mitjans de comunicació, tant escrits com audiovisuals a la Festa '99, comparant-la amb el que donaren a la Feria de Abril. D'aquesta manera, mentre al ferial abrilenc andalús li dedicaren pàgines i mes pàgines de periòdics i revistes i molt de temps a la ràdio i a la televisió, a Festa '99, que presentà un programa d'actuacions estel·lars excepcional, amb

incursions molt interessants dins de la cultura popular mallorquina, quasi no informaren a la població de l'esdeveniment. I em remet als qui llegeixen aquest article. Quants de vosaltres us assabentareu de la celebració d'aquesta magnífica festa mallorquina, i si llegireu alguna cosa en els mitjans de comunicació de Ciutat, quasi tots forasteritzats o espanyolitzats, i bel·ligerants contra tot allò que pugui representar un estímul a la mallorquinitat, on la utilització de la llengua, la llengua catalana, sia notori i rellevant, al contrari del que fan aquests mateixos mitjans que ens inflen les "pilotes" quan posen mallorquinitat a esdeveniments com la *Marxa del Güell a Lluç a Peu*, on sentir parlar en mallorquí, s'ha convertit en una empresa a encarregar al mateix doctor Jones. *Indiana Jones* a qui fou molt difícil trobar el *Temple maleït*. El mateix que passa a les *Beneïdes de sant Antoni* a Ciutat de Mallorca, que se fan a 17 de gener, que se convertiren en una inacabable desfilada de *rejoneadores* a cavall, vestits tots de cordovesos i andalusos amb al·lotes vestides de faralaes al darrera i carruatges al més i millor estil

de la Feria de Abril, que al contrari de la Festa Mallorquina, es mimada, promoguda, adulada i amb una extraordinària despesa en inversió i promoció als mitjans de comunicació. Tot això contrastat amb la tremenda beneïtura dels mallorquins que menyspreen un diamant com és la Festa Mallorquina, deixant-la sola davant el perill, el perill foraster, al mateix temps que demostren un estúpid talent de pilotes, de covards i passotes, van i aplaudeixen i festegen l'esdeveniment espanyol, l'esdeveniment andalús, que cada vespre feia estralls, acabant en trull i bregues de baixa estofa, amb la necessària intervenció de la policia.

Però, que hi farem?. Així són les coses i així les hem contat, com diu el locutor dels informatius de certa televisió espanyola. La cosa és que al mallorquí se'l trepitja, se'l censura. Ells fan de massa i de cuarot, mentre que els mallorquins traïdors, se n'alegren a més d'ajudar i empènyer fort, a veure si acaben amb qualsevol vestigi de mallorquinitat. Això és el resultat de l'odi, de l'autoodi que senten cap a ells mateixos. Aquests són els veritables renegats. Ω

Na Margarida Acedo acaba d'obrir la Botiga de Ràdio i Electricitat Ràdio Espanya a la barriada de Blanquerna. Tlf. 971 753 498

Fa un any que na Francesca Jordà, de Montcada, al País Valencià regenta la Floristeria Maxi al carrer Ramon Berenguer III de Ciutat. Abans la tenia a la barriada del Metropolítan. Tlf. 971 756 320

Fa 5 anys que na Carme Barquero regenta la Perruqueria Centre d'Estètica Delphos a General Riera. A més de pentinar, fa manicura i pedicura, tractament de la pell i depilació. Deixa la gent com si hagués anat a Lourdes, diuen. Tlf. 971 291 425

Fa 25 anys que en Bartomeu Nicolau d'Esporles regenta el Taller de cotxes Xispatrònic a la barriada de Bons Aires de Ciutat. Tlf. 971 299 995

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

Carrer de Pere Francès, 12, 1r 2a- 07800 Eivissa. Tel/fax: 971 31 27 75.

Adreça electrònica: plceif@iname.com. Pàgina web: <http://www.eivissa.com/plataforma>

Comunicat als mitjans d'informació

Us fem saber que els assistents a l'assemblea anual de la Plataforma per la Llengua, que tengué lloc ahir a la nostra seu d'Eivissa, han acordat declarar "persona non grata" l'actual conseller d'Educació, Cultura i Esports, Manuel Ferrer.

El motiu d'una tal declaració és el següent: el senyor Manuel Ferrer va declarar, en una entrevista que concedí a *Diari de Balears* el passat diumenge 21 de maig,

que no té intenció de desplegar cap política per estendre l'ús del català fora de l'àmbit de l'ensenyament, que es nega a prioritzar l'ús del català i que, per tant, es proposa de continuar incomplint la Llei 3/1986, de Normalització Lingüística.

Des de la Plataforma per la Llengua trobam vergonyós que les persones que integren el Govern Balear incompleixin les lleis que ells mateixos han votat. Però tro-

bam especialment penós que el conseller que més sensibilitat hauria de demostrar cap a la llengua i a la cultura de les illes (el conseller d'Educació i Cultura) es desentengui públicament de la seua obligació, ètica i legal, de protegir i restaurar la llengua catalana a les Illes Balears i Pitiüses.

De fet, fa poc el conseller Manuel Ferrer oferí una nova mostra de la seua capacitat d'eludir responsabilitats: el 8 de maig, per

comptes de rebre les 20.000 persones que participaren a Mallorca en el Correllengua, exigint el compliment de la Llei de Normalització, Ferrer es refugià a Eivissa, amb el president Matas, amb l'excusa de posar la primera pedra de l'institut de sa Colomina. Ω

Eivissa, 21 de maig de 1999

El coordinador,
Josep Antoni Sala

GAMMA Electrodomèstics

L'assessoram tècnicament

Ferran Bibiloni Fuster
Gerent de botiga

Francesc Fiol i Joan, 10

Tlf. 971 750 278

Devora s'Escorxador
07005 Ciutat de Mallorca

CLÍNICA HARMONÍA

TRACTAMENT HOMEOPÀTIC INTEGRAL DE AL·LÈRGIES I ASMA

Dr. Felip Ramis
Col. Num. 2831

Margalida Caimari, 24-1er
07005 Palma

Tels. 971 46 73 84

971 77 12 50

Fax 971 77 12 50

FIRES DE PRIMAVERA DE MANACOR

Són els membres de la Creu Roja de Manacor fent orelles el dia de la fira. Fan voluntariat: visites a la llars d'ancians, duen dinar a ca seva a 25 persones, van a 60 cases a aixecar i rentar els ancians, etc.

Fa 18 anys que en Rafel Terrassa va obrir la Fàbrica d'embotits estil pagès Can Rafel a Artà. En Rafel és Mestre Artesà n. 430. Tlf. 971 836 236

Fa 22 anys que l'Església Adventista té un temple obert al carrer Despuig de santa Caterina de Ciutat. Els trobarem a la Fira de Manacor. Tlf. 971 282 458

Fa 30 anys que n'Antònia Vives (Sansón) ven olives, envinagrats i formatges als mercats de Mallorca. 971 843 711

La presidenta del CIM i d'Unió Mallorquina Maria Antònia Munar feu campanya a la Fira de primavera de Manacor, flanquejada per la candidata a la batlia Margalida Pocoví i pel metge Montserrat Galmès.

Fa 3 anys que en Miquel Torrents de Ciutat, que té tres llocs de xarcuteria al Mercat de l'Olivar, aprofita els diumenges per fer mercats i fires d'arreu de Mallorca. 670 757 234

Fa 26 anys que els germans Gayà de s'Illot venen fruits secs i llepolies a les fires i mercats. Els germans Gayà que estaven a Son Font passaren la seva infantesa a Sant Joan.

Fa 3 anys que en Cristian Volker de Manacor és el president de l'Escuderia Manacor. Són 200 socis i 50 simpatitzants que organitzen carreres de cotxes. A la foto amb el vocal i pilot Josep Lluís Santiago. Tlf. 670 757 765

N'Antoni Frau és el candidat a la batlia de Manacor per l'Unió de Convergències. Tlf. 971 845 564

Camí a Déu

PER RICARD COLOM

"L'home natural no copsa quin és el camí de Déu que recorren els sants. De fet, els sembla que no és pas el camí de Déu, sinó una bajanada i una errada, i causa d'ofensa (...) Igual que el Faraó i sos homes veieren ben bé el camí per on marxà el poble d'Israel, però mai no copsaren que aquest era el camí de Déu fins que caigueren negats".

(*Dissertacions al voltant dels psalms*, 1513-1515 Martí Luter).

"Si vols conèixer Déu, no vulguis pas resoldre tots els enigmes. És millor que guaitis a dins de tu i El veuràs jugant amb els teus infants".

(J. Khalil Jabrun, 1883-1931, escriptor i artista libanès emigrat als estats Units).

"Tu no pots albirar Déu. Però tin amor i L'hi albiraràs".

"Au, home! Perdona l'home, i jo vindré a tu com a Déu".

"Hi ha qui vol veure Déu... Però escolta la dita: "Benaurats els misericordiosos, car ells veuran Déu". Mira, doncs, de fer-te amb allò que t'habilitarà per a la Visió".

"Els profetes de Déu parlen allò que escolten d'Ell, i no són sinó veu que clama les paraules divines als homes, els quals no poden o no mereixen oir Déu".

"Recelosos, amb què en tindreu prou, si ni el mateix Déu és prou a per a vosaltres?"

"A muntó esperen de Déu riqueses, o bé glòries fugisseres i pansides, de tot, tret d'Ell. Oblida-ho tot per recordar a Ell. Deixa-ho tot córrer, i allarga't cap a Ell".

"La Crida (a la fe) no és pels nostres mèrits, sinó per la benvolença de Déu".

"Quan comencem a avorrir els pecats, aquest mateix rebuig comença a fer-nos semblants a Déu, car avorrim allò que Ell avorreix".

(Aureli Agustí, bisbe de Bona, Numídia, 354-430, filòsof, teòleg i pare de l'església d'Occident).

"El Senyor es troba amagat dins sos manaments: hom el troba en la mesura que s'esforça per cercar-lo" (Capítol 190).

"No diguis: he complit els manaments, però no he trobat el Senyor. Perquè, com diu l'Escriptura, moltes vegades has trobat "coneixement amb la justícia", i "els que El cerquen dretament troben la pau". (Pr. 16:8 (Capítol 191).

(Marc l'Ermità, s. V, a 200 capítols sobre la llei espiritual), a la Filocàlia).

"Demana't: Es la voluntat de Déu o és la meua? Car açò és l'únic important".

"L'únic tirà que accepto en aquest món és la petita i calma veu interior".

(Mahatma Gandí, 1869-1948, el major independentista de la història).

"En el camí de l'amor de Déu hom no pot mai dir prou!".

(Pare Pio de Pietralcina).

"No us descoratgeu, seguiu. Les coses divines sempre jauen amagades.

Jo us jur que les coses divines amagades en llur si, són més belles del que pot ser dit en paraules".

Càntic del Carrer, Walt Witman, 819-1892, poeta nord-americà).

"Jo, recolzat en un pilar, plorava de joia. Dins la font del meu cor resplendia ara aqueixa claror de la quals havia desesperat, pas a pas, en el camí" (*Pelegrinatge a les fonts*).

"L'ull que tot ho guaita no veu el propi esguard.

Ningú no ha vist Déu.

Car en tot esguard és Déu qui hi veu".

"No és prou, de cap manera, per a l'home, de saber si hi ha Déu. Vol saber si és algú i si respon". (*Principis del retorn a l'evidència*, Lanza del Vasto, deixeble europeu de Gandhi).

Cal advertir que, quan els homes, essencialment socials, romputs tots els vincles que els entrelliguen, envilitos, dispersos, sense recursos ni esperances, naufraguen, per dir-ho així, en la immensitat d'un oceà natural, recorren, com a la darrera i única taula, a l'ajut de poders sobrenaturals, s'adrecen i es concentren en la religió, idea sobre manera dolça a tots els desventurats, als ulls dels quals torna a brillar una esperança, i aquesta ho promet tot en la pèrdua de tot, car és gran com la mateixa divinitat. Per això, la religió, el sentiment de la qual precedeix el desenrotllament de tots els mitjans i institucions socials, es troba sempre al davant dels pobles naixents o que ressusciten de llur anorreament. I aquesta disposició saludable, que al començament de les nacions converteix en filles de la religió totes les cultures i tots els vincles socials...".

(Antonio Rosmini, 1797-1855, sacerdot catòlic liberal i patriota de la reunificació italiana, a *Les cinc plagues de la Santa Església*). Continuarà. Ω

L L E N G U A I E S G L É S I A

A Eivissa i Formentera, la gran majoria de les misses, la catequesi, i també altres oficis religiosos com batejos, comunions, casaments i enterraments, es fan en espanyol.

Les causes històriques

L'origen d'aquesta situació es remunta a l'any 1808, quan el govern espanyol suprimeix l'últim dret d'estrangeria que ens quedava: el dret d'estrangeria eclesiàstica. Fins aquell any només podien exercir, a les parròquies de les illes, capellans dels territoris de la Confederació catalano-aragonesa, i que sabessin català. I a partir d'aquell any moltes parròquies de les illes comencen a ser ocupades per capellans de parla castellana, importats d'Espanya, que no fan cap esforç per adaptar-se a la realitat lingüística de casa nostra.

Val a dir que el dret d'estrangeria eclesiàstica ja era vulnerat molt anys abans de ser suprimit. Quan es convocaren les primeres Corts generals unificades, l'any 1760, els vuit diputats que representaven l'antiga Corona d'Aragó varen presentar al monarca Carles III un *Memorial de Greuges* en què denunciaven el tracte vexatori de què eren objecte els naturals de la Confederació catalano-aragonesa. Una de les queixes feia referència a la importació de càrrecs eclesiàstics i capellans que no entenien, ni volien entendre, la nostra llengua. El *Memorial* fa així:

"En las Indias, cuyos naturales, según se dice, no son capaces del ministerio eclesiástico, los párrocos deben entender, y hablar la lengua de sus feligreses. ¿Y han de ser los labradores catalanes y valencianos de peor condición que los indios, habiéndose dado en aquellos reinos hasta los curatos a los que no entendían su lengua?"

El nostre estudi

Les dades més rellevants que hem obtingut són les següents:

a) A Ciutat d'Eivissa només hi ha una missa setmanal en català (a l'església de la Santa Creu, els diumenges).

b) A Formentera no es fa cap ni una missa en català.

Entenem que aquesta situació (la de Ciutat d'Eivissa i de Formentera) és més pròpia dels temps franquistes que dels temps democràtics. És una situació escandalosa, totalment allunyada de la normalitat democràtica. Ens sorprèn que el bisbe de la diòcesi d'Eivissa, el senyor Agustí Cortés, no hagi fet res per corregir aquest estat de coses. Nosaltres aprofitam l'avinentesa per demanar al bisbe que redreci la situació i faci incrementar el nombre de misses fins que la majoria siguin, així com toca, en llengua catalana.

La justificació que alguns capellans al·leguen per esborrar del mapa parroquial la llengua pròpia de l'illa sempre és el mateix: "hi ha molts de forasters i optem per la llengua que ens uneix a tots". És a dir, que l'opció de llengua que fa l'església a Ciutat d'Eivissa i a Formentera respon a criteris de mercat, i es renuncia a fer l'ús integrador, cohesionador i normal que correspon a la llengua pròpia del territori. Amb aquesta opció l'església pitiusa contravé els principis evangèlics més elementals i, en comptes de fer costat al dèbil, a l'oprimit, es posiciona a favor del poderós i s'apunta a l'esport de fer desaparèixer del mapa la llengua catalana.

c) A l'illa d'Eivissa, a fora Vila, el percentatge de misses en llengua catalana és més gran com menors són els nuclis de població. Així, hi ha un ús ple de la llengua catalana en els oficis religiosos de Sant Mateu, Sant Jordi, Sant Rafael, Sant Llorenç i Sant Joan. En canvi, l'ús del català davalla a les parròquies de Sant Carles, Santa Eulàlia, Sant Antoni, Sant Vicent de sa Cala, Nostra Senyora de Jesús, Sant Agustí des Vedral o Santa Agnès de Corona. A Puig d'en Valls, finalment, les misses en català desapareixen completament.

La missa en espanyol a Sant Agustí es justifica per la bossa de població castellanoparlant de Cala de Bou, on el percentatge d'habitants que no entenen el català està per damunt de la mitjana de l'illa. Però casos com els de Puig d'en Valls o de Sant Antoni no tenen justificació possible. És del tot anòmal, i contrari al sentit comú, que a la Vila de Portmany només 2 de les 10 misses setmanals siguin en català.

d) Pel que fa a la catequesi, hi ha set parròquies que la fan generalment en català, sis la fan generalment en espanyol, i una (la de Sant Jordi) la fa a parts més o menys iguals en les dues llengües. Però es dona el cas que les parròquies que fan la catequesi en espanyol són les parròquies més grans, les que ensenyen la doctrina cristiana a un nombre major de grups i d'alumnes. L'excepció, en aquest punt, és Santa Eulàlia del Riu, on hi ha 8 grups de joves que fan la catequesi generalment en català, tot i que 6 d'aquests grups encara l'aprenen amb llibres de suport en castellà.

Pertot plegat, estam en condicions d'afirmar que la gran majoria de joves pitiusos que fan catequesi la fan en llengua castellana.

e) En relació amb els batejos, comunions, casaments i enterraments hem trobat que hi ha 11 parròquies que els fan generalment en català i 5 en castellà. Tot i semblar unes dades positives per a la llengua del nostre territori, no acaben de ser-ho, ja que les cinc parròquies que oficien en castellà també són les més grans. I a més, a Formentera, tots aquests oficis religiosos es fan només en castellà.

Les actuacions del bisbe actual

L'actual bisbe d'Eivissa, el senyor Agustí Cortés, ha tingut últimament una actitud positiva cap a l'ús creixent del català en la predicació i

en els oficis religiosos en general. Per exemple, recentment el bisbe ha dit una missa en català a Formentera - això feia molt de temps que no passava, desgraciadament - i els oficis de dijous i divendres sant també els ha fet en català, a la catedral.

Ara bé, aquesta disposició personal positiva contrasta amb la manca d'actuació del bisbe per corregir l'escandalosa situació que es dona a les esglésies de Ciutat d'Eivissa i de Formentera.

Valoracions finals

La fe s'encarna en una cultura, una llengua i un poble; altrament, la fe que es vol propagar s'assenta sobre una base falsa. Qui no ho sap veure, això, no obra correctament des d'un punt de vista evangèlic.

L'església, com a organització democràtica, té l'obligació moral d'impulsar el procés de reconstrucció democràtica de la societat il·lenca, dins el qual la normalització lingüística és una peça clau. A més, si l'església vol servir la seua gent, ha de ser una organització arrelada en el país; altrament, l'església esdevé un instrument suplementari d'aculturació.

Per això li demanam al bisbe d'Eivissa que segueixi l'exemple de l'església mallorquina i del bisbe Teodor Úbeda. El darrer sínode de l'església mallorquina -fa pocs mesos- ha declarat que la llengua de l'església de Mallorca és el català. Una declaració clara en aquest sentit, a Eivissa i Formentera, és fonamental per corregir els actuals déficits i restituir a la llengua catalana el paper que li correspon, el de llengua d'integració i de cohesió, de llengua normal i hegemònica de l'església d'Eivissa i Formentera. Ω

LLENGUA I ESGLÉSIA A LES PITIUSES
PLATAFORMA PER LA LLENGUA
Eivissa i Formentera,
29 d'abril de 1999

Fa mig any que en Francesc Balaguer des coll'en Rabassa regenta el Magatzem de Construcció Euro Gres a Blanquerna. Tlf. 971 751 252

Fa 8 anys que en Miquel Segura de Porreres va obrir la Patisserie Can Miquel al començament del carrer General Riera de Ciutat. Tlf. 971 206 414

Fa 2 anys que en Francesc Llebrès i n'Antoni Ballester regenten l'Empresa de pre-impresió Scan Color a la Barriada de Bons Aires. Fan revistes, tríptics, posters etc. Tlf. 971 208 758

Fa 2 mesos que en Miquel Àngel Company, na Xisca Bisquerria, n'Àngels Arcas i en Biel Gener han creat una Comunitat de Béns per obrir la Botiga d'Informàtica Kybalion al carrer Pare Barthelemy Pou de Ciutat. Tel. 971 207 469

TINTORERIAS
Blanquerna

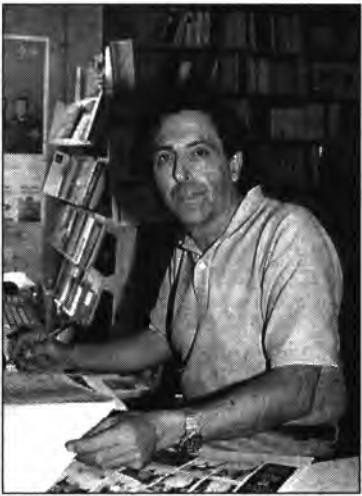
Som especialistes en:
**ANT, NAPA I PELLIS, TENYITS,
RENTAT EN SEC, NETEJA DE CATIFES**

Blanquerna, 14 - A
Tlf. 971 751 442

Benet Pons, 1 - A
Tlf. 971 276 789

CIUTAT DE MALLORCA

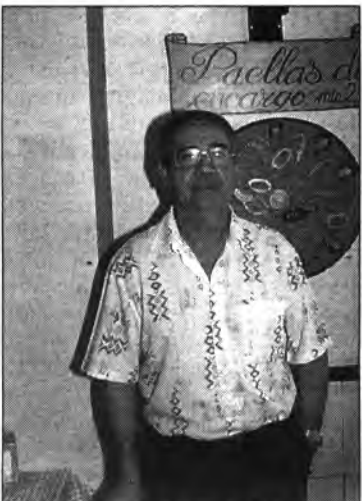
Fa 21 anys que en Leonard Sainz va obrir la Llibreria Totem a la Plaça des Pes de sa Palla de Ciutat. Vuit anys més tard la va mudar al carrer Pare Bartomeu Pou. Ara fa 3 anys que és editor de Monografies Edicions i d'una col·lecció de crítica de Clàssics. Tlf. 971 754 124

Fa 9 anys que na Francesca Muntaner de Santanyí regenta la Perruqueria Xesca a la Barriada de Bons Aires. Tlf. 971 753 861

Fa 12 anys que en Jeroni Jaume de Puigpunyent regenta el Taller de Planxa i Pintura J.B. Jaume al Camp Rodó. Tlf. 971 206 617

Fa 7 anys que en Jaume Rosselló de santa Margalida regenta el Restaurant Tugores a la barriada de Pryca de Ciutat. Té la cuina oberta les 24 hores i despatxa menús a 850 ptes.

Necessitam polítics

BERNAT JOAN I MARI.
PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-
ILLES BALEARS I PITIÜSES

Em comentava en Sebastià Serrano, el dia que va fer a Eivissa la seua conferència dins el cycle organitzat entre l'Institut d'Estudis Eivissencs i la Fundació la Caixa de reflexions a l'entrada d'un nou mil·lenni, que ha estat col·laborant amb institucions científiques del País Basc en relació a la formació de sociolingüistes. Ara que Euskadi sembla que ha començat -esperem que les experiències no enganyin- un procés seriós d'avanç cap a la autodeterminació i cap a la sobirania nacional, s'han adonat que les persones que treballen en el camp de la llengua són, fonamentalment, gramàtics i pedagogs. No existeix un contingent de planificadors, capaços de dissenyar una política lingüística efectiva per a la normalització de l'euskera.

Atenent a l'acord signat entre PNB, EA i EH -representants de la majoria social basca, partidària de construir un estat independent per a Euskadi-, les formacions basquistes han decidit que la llengua del futur estat serà l'euskera. No es tracta d'una decisió banal: pensem que en circumstàncies similars hi ha hagut estats -Irlanda n'és un exemple- que han optat, per a després de la seua independència, per la llengua de la potència colonitzadora com a vehicle d'intercomunicació.

Ara, per tant, necessiten formar persones que siguin les encarregades de dissenyar i de poder tirar endavant el procés de recuperació de la llengua basca i, correlativament, el procés de desnormalització de l'espanyol en aquella part de la Península Ibèrica.

La conversa amb Sebastià Serrano em portava a una reflexió immediata. Els bascos no tenen sociolingüistes, però tenen polítics. Han d'importar sociolingüistes dels Països Catalans, però els polítics, els que prenen decisions, negocien de tu a tu amb l'Estat i dissenyen com serà l'Euskadi del futur els tenen ells.

Nosaltres ens trobam en una situació radicalment diferent: tenim sociòlegs -qui pot dubtar de la perspicàcia d'un Salvador Cardús, d'un Ferran Requejo o d'uns quants més?-, tenim escriptors -Ferran Torrent o Quim Monzó, per dir-ne només dos de traduïts a una pila de llengües-, tenim sociolingüistes -gent com Lluís Aracil, Rafael L. Ninyoles-, tenim psiquiatres que ens poden explicar la patologia de la minorització -com Lluís García Sevilla-, bons experts en comunicació -el mateix Serrano-... però no tenim polítics que estiguin a l'alçada dels que tenen al País Basc.

No hi ha als Països Catalans un Xabier Arzalluz que tenguí la capacitat d'aglutinar la classe política i donar-li una dimensió nacional, una identitat d'autèntica classe dirigent de la futura nació política basca.

Estic del tot d'acord amb Ramon Barnils quan afirma que probablement un dels pocs autèntics bons polítics que ha tengut el nostre país ha estat Nadal Batle. El que fou rector de la Universitat de les Illes Balears pensava clarament en clau de construcció del país, en clau de construcció de la Catalunya que sobiranament decidís per si mateixa, en clau de millorament -nacional, cultural, material, lingüístic- de la nostra societat.

No s'entretenia ni s'enfonçava en les quatre misèries que avui dia ocupen la classe política al conjunt dels Països Catalans.

Necessitam polítics, precisament perquè necessitam dissenyar les estructures en les quals s'ha d'emmarcar la nostra futura llibertat. Hauríem de deixar les misèries quotidianes de baixa volada per a aquells individus que no tinguin res millor a fer en la vida, per a aquelles mediocritats que no puguin pensar en canviar res d'aquest ordre establert inservible que encara patim. Construir la independència és qüestió d'un altre tipus de persones. Ω

Comunicat de contrapunt (Associació Unesco), Membre de la Federació Catalana d'Associacions i Clubs Unesco

A petició d'alguns socis de la nostra entitat residents a la comarca d'Osona, dissabte dia 22 de maig, s'ha reunit amb caràcter extraordinari la Junta Directiva de Contrapunt amb un únic punt de l'ordre del dia: anàlisi de l'actitud d'una part de la guàrdia urbana de la ciutat de Vic, consistent a conculcar els drets lingüístics de la majoria dels ciutadans d'aquesta ciutat, negant-se a usar la llengua catalana oralment i per escrit com a pretesa mesura de pressió per a aconseguir un seguit de reivindicacions de caire laboral.

La nostra entitat, defensora des de posicions apolítiques dels drets de la llengua i la cultura catalana al nostre país i a l'exterior, davant aquesta incomprendible actitud, manifesta al'opinió pública el següent comunicat, aprovat per unanimitat per la seua Junta Directiva:

- 1.- Condemnem inequívocament aquest atac frontal contra la normalització de la llengua catalana per part d'uns funcionaris que haurien d'estar al servei de tots els ciutadans atenent-los en el seu idioma, i no només dels qui parlen castellà, exactament com feia la policia de la dictadura.
- 2.- Considerem que aquesta mesura, lluny de contribuir a consolidar el prestigi del cos de la policia municipal, el degrada; i més encara si tenim present que una policia democràtica ha d'estar al servei dels ciutadans i ciutadanes i no pas usar els drets d'aquests com a instrument de pressió d'unes reivindicacions laborals, que no entrem a valorar.
- 3.- Condemnem inequívocament l'actitud de la *Unión General de Trabajadores*, impulsora d'aquesta mesura, en tant que estimula la guàrdia urbana de Vic a adoptar una postura que anteposa els seus interessos corporatius als del conjunt de la societat. Més encara quan aquest mateix sindicat, davant conflictes laborals d'altres col·lectius com ara la policia estatal, o civils, com els funcionaris dels jutjats, no ha proposat mesures equivalents com que tots els policies i funcionaris de justícia s'adrecessin als ciutadans únicament en català com a mesura de protesta. Curiosament, la pressió lingüística que proposa UGT és sospitosament unidireccional contra l'idioma català.
- 4.- Denunciar per hipòcrita l'actitud de determinats dirigents d'aquesta central sindical

espanyola a Osona, que, mentre que donen suport ni que sigui amb el seu silenci a una actitud tan agressiva contra els drets dels ciutadans catalanoparlants, van demanar el seu dia el vot dels ciutadans per a ser regidors o diputats i ho van fer en català. Els convidem que, per coherència, en la propera campanya electoral, en solidaritat amb les reivindicacions de la guàrdia urbana de Vic, s'adrecin als electors d'aquesta ciutat únicament en castellà.

- 5.- Denunciar l'actitud de tots aquells qui, havent-se omplert la boca dels avantatges que comporta el bilingüisme, ara opten per callar. Alhora, ens preguntem quina hauria estat la seva actitud si la mesura dels agents municipals hagués estat la de no expressar-se en castellà.
- 6.- Traslladar a tots els membres de la nostra Associació UNESCO i a la resta d'entitats de la Federació Catalana d'Associacions i clubs UNESCO el present comunicat perquè, abans de votar a les eleccions sindicals, encara pendents de ser convocades, coneguin quina és l'actitud de la UGT en relació amb la llengua catalana i la d'alguns dels seus dirigents que es presenten a les eleccions municipals o al Parlament de Catalunya i fer-los el prec explícit que s'abstinguin de votar una central sindical i uns candidats que manifesten una actitud tan hostil envers l'idioma propi de Catalunya.
- 7.- Demanar a l'ajuntament de la ciutat de Vic que s'abstingui de mantenir cap contacte amb els representats d'aquest col·lectiu mentre es neguin a respectar el dret dels ciutadans i ciutadanes catalanoparlants de la ciutat a ser atesos en el seu idioma. Més encara quan són ells qui, amb els seus impostos, financen el cos de policia que ara els menysprea.
- 8.- Demanar a tots els membres del cos de la policia municipal de Vic que, seguint l'exemple d'alguns agents, que hem constatat que no segueixen aquesta consigna, reconsiderin el lamentable paper que els proposa fer la UGT i adoptin mesures per a reivindicar els seus drets laborals que no siguin discriminatòries amb només una part de la ciutadania i rebutgin actituds impròpies d'una policia catalana i democràtica com a millor manera de defensar el seu prestigi professional. Ω

TOLDOS CARMONA
CARPINTERIA DE ALUMINIO EN GENERAL

Tel. 629 97 74 87 - 971 74 34 79 • C/ Gran Via nº 61 Ca'n Pastilla

CARTES AL DIRECTOR

No a la telecaverna

Senyor director:

Volem manifestar la nostra indignació per l'enfocament que la televisió privada espanyola Telecinco dona al conflicte de Kosovo. La seva és una posició absolutament pro-sèrbia, fins al punt que ha arribat a enviar corresponents a Belgrad -com per exemple la infame "Anchels" Barceló- per a mantenir-nos informats, amb pèls i senyals, de les "tremendes penalitats" de la població sèrbia; les quals, si bé no és pot negar la seva existència, no admeten comparació amb les monstruoses agressions que està suportant el poble albanokosovar: afusellaments en massa, violacions sistemàtiques, destrucció d'habitatges, tortures i mutilacions generalitzades..., tot amb la inconfessable finalitat -fredament i perversament dissenyada amb criminal alevosia des dels poders de l'Estat- de forçar un exili en massa. Unes agressions que, ves per on, o són silenciades en els informatius de Telecinco o són esmentades de passada, com qui no diu res i sempre sense profunditzar i en

un segon pla, indefectiblement després d'haver-nos explicat detalladament "els grans danys" causats per les forces de l'OTAN.

Francament, considerem que una manipulació informativa d'aquest calibre, en que s'informa descaradament des del punt de vista d'una de les parts -i mai sense analitzar les causes últimes del conflicte-, no és admissible en una societat pretesament democràtica i constitueix un clar menyspreu a la intel·ligència i la dignitat dels telespectadors. Per aquest motiu, i com a mida d'higiene mental, convidem tothom a prescindir de la visió de l'esmentada emissora des d'ara mateix. Ω

Associació Cultural la Bruixola.
Barcelona

El be i el mal

Enyor director:

Aquests rics milionaris es passen de castanyes torrades. Tot allò que els reporta guanys, ja els va bé, i si el benefici és fort, encara que s'hagin de carregar mitja humanitat, ves que hi farem, com en el món sobragent, i en això tenen raó, sobren criminals i

lladres (no els nens i les dones kosovars), i com deiem que s'han d'eliminar els lladres i criminals, en aquest apartat hi entraien el 90% dels rics, que a més són uns caradures, que abans sabien dissimular, però avui són uns sapastres.

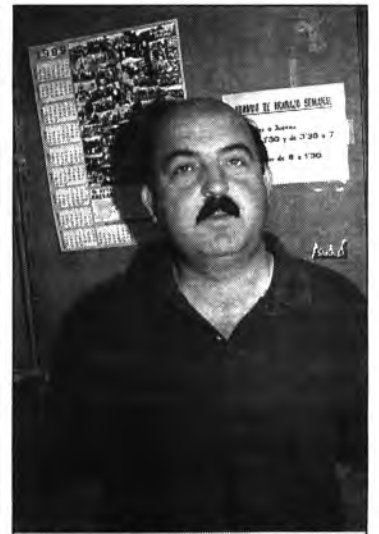
Que s'ha de jutjar en Pinochet? Clar que sí. Ara no els reporta cap benefici.

Ara el qui reporta beneficis és en Milosevic. Tot el que sabem d'aquesta guerra és que estava fent neteja ètnica. També sabem que en Milosevic es nega a donar la independència al kosovars, que en Milosevic ataca als guerrers kosovars i que Kosovo continua sent dels serbis. La gran paradoxa seria que l'Otan, anàs a massacrar Castella perquè l'Aznar de torn es nega a donar la independència als Bascos, És que hi ha molta diferència entre Sèrbia i Castella?.

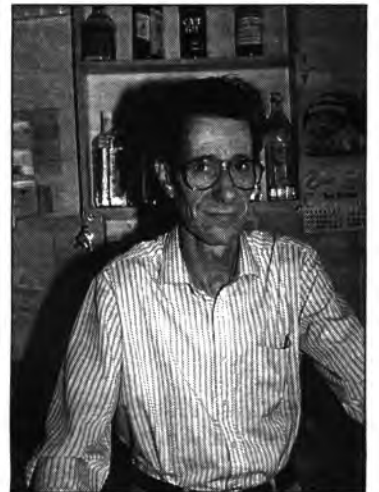
I s'està atacant allà i no s'ataca el d'aquí, això no és ésser caradures?

En aquests moments em pregunto: Com és que encara estic escrivint després de tants d'anys? La resposta és la mateixa d'abans. Si ningú no vol fer-ho, per allò del rentat de cervell, bé ho ha de fer algú. Ω

Josep Casalta.

Fa 9 anys que en Pep González regenta la Impremta Pisà a la barriada de Bons Aires. Abans hi va fer de dependent durant 20 anys. Tlf. 971 756 228

Fa 2 anys que en Rafel Serra regenta el Bar Tu i Jo al Camp Rodó.

Fa 3 anys que na Carme Pardo regenta la Perruqueria Unisex Mery Mar al Camp Rodó. També fa manicura, pedicura i depilació. A la foto amb la seva ajudant Maite Mayol de Montuïri. Tlf. 971 290 149

Fa 21 anys, quan només els bancs i les grans empreses estaven informatitzades, en Claudi Valldeperes de Manresa ja regentava l'empresa d'informàtica "Sí Informàtica" a la barriada de Bons Aires. Ara te la botiga taller al Camp Rodó. Tlf. 971 759 559

Coalició Electoral del Treballadors per la Democràcia

Principals punt programàtics

(Resum del nostre programa electoral)

Sota les sigles de Coalició Treballadors per la Democràcia, ens presentem a les eleccions municipals a l'Ajuntament de Palma i autonòmiques al Parlament, el proper 13-J.

Els nostres candidats provenen del Moviment Ciutadà. Defensen els interessos del ciutadà, des de les associacions de Veïns, Clubs de la Tercera Edat, clubs esportius etc.

Punt fonamentals del nostre programa

- 1) Reivindicam, treure partit, per els ciutadans de Mallorca, de l'explotació turística. Actualment vivim a zones turístiques i hem de costejar les despeses d'infraestructura, a més d'aguantar un alt grau d'inflació en els preus de consum. Cal implantar un cànon per turista i aquests doblers s'han d'invertir aquí.
- 2) S'han de rebaixar els impostos i aconseguir més informació sobre la destinació de la despesa pública.
- 3) Volem subvencions per als treballadors temporers de l'hosteleria i l'agricultura.
- 4) Volem que, amb càrrec als pressupostos de l'Estat se facin les obres d'infraestructura per proveir d'aigua les ciutats i els nuclis turístics.
- 5) Davant el tracte injust i discriminatori que patim per part

El candidat a la presidència del Govern Balear per la Coalició Treballadors per la democràcia, Pere Felip i la seva número dos, l'atractiva Maria del Pilar Riera, asseguts al cataliner Parc de sa Faixina.

- 6) Volem més ajudes institucionals a favor de la llengua i cultura mallorquina.
- 7) Volem que se tornin a implantar els tramvies a Ciutat
- 8) Propugnam la construcció d'una línia de metro que uniria tota la Badia de Palma, des de s'Arenal fins al terme de Calvià.

- 9) Volem que s'ajudi l'esport de base.
- 10) Potenciarem l'agricultura i la ramaderia, l'agricultura ecològica. Potenciar la producció cap el mercat turístic.
- 11) Defensa del territori. Restauració del territori. Reforestació dels boscos erosionats i cremats.
- 12) Rebuig total de la incineració de residus. Implantació del reciclatge integral. Introduc-

- ció d'energies netes (solar, eòlica, biogàs).
- 13) Potenciarem l'artesania i el petit comerç.
- 14) Lluitarem contra tot tipus de corrupció i degradació moral i social.
- 15) Política de pau i solidaritat dins la Mediterrània, a la vegada que propugnam un agermanament amb els països riberencs. Ω

Pere Felip i Buades Tlf. 971 283 842

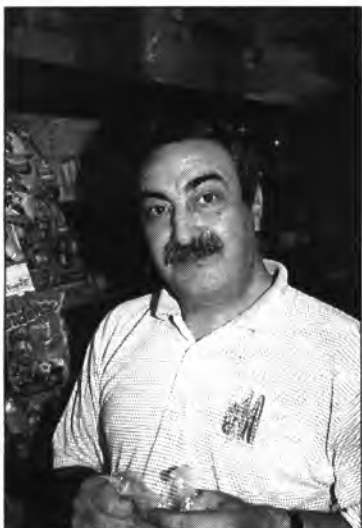
Fa 18 anys que en Miquel Rubí de Petra, te un taller de restauració de mobles antics al carrer Nuno Sanç de Ciutat. A la foto amb la seva filla Magda. Tlf. 971 241 495

Fa 12 anys que en Sebastià Martorell regenta la Marbreria Martorell just davant la Caserna d'Artilleria de cas Capiscol. Son pare, en Tomeu Martorell la va obrir fa 37 anys. Tlf. 971 752 597

Fa 2 mesos que na Magdalena Ojeda ha obert el Forn Ojeda a cas Capiscol. Tlf. 971 205 188

Fa un any que en Rafel Gaià de can Parric de sa Sínia a sant Joan, ha obert la Botiga de 100 Can Rafel a cas Capiscol. Tlf. 971 420 069

Qui coneix Malcom X?

MIGUEL ÀNGEL RODRÍGUEZ I FERNÁNDEZ

Qui coneix Malcolm X?

Miquel Àngel Rodríguez

Un dels millors llibres que he llegit mai, i que sempre recomano encaridament a tots els "esperits inquiets", és l'autobiografia del líder nacionalista negre Malcolm X, escrita per Alex Haley (*"The Autobiography of Malcolm X"*, en l'original anglès). He de reconèixer que aquest afro-americà ha estat un dels personatges històrics que més m'han impactat i influenciat en la meua manera d'ésser, d'actuar i de pensar.

També me'n he adonat que Malcolm ha estat reivindicat com a propi per l'esquerra independentista catalana, cosa que no em sembla malament, sigui dit de pas. El que ja no em sembla tan bé, és que s'hagi fet una lectura tan simplista d'aquest gran home. L'esquerra independentista del nostre país, s'ha quedat amb l'apunt fàcil i superficial pel que fa a la seva persona, i no s'ha encaparrat en aprofundir mínimament en el seu pensament ni, menys encara, en adaptar aqueix pensament a la realitat nacional i social del nostre poble. De Malcolm s'ha potenciat, interessadament, una falsa imatge de radicalisme violent, cosa que han fet tant els racistes blancs Nord-americans com els anarco-punks catalans. Malcolm, certament, defensava el dret dels oprimits a agafar les armes per a eixir de la seva situació d'opressió; però el que no defensava era la violència gratuïta i cega, sinó que ell apostava per l'autodefensa contra aquell que et fa mal d'una manera clara i directa. De fet, Malcolm era una persona força pacífica, que mai no participà en cap incident polític violent.

Malcolm pensava que l'home negre de Nord-americà havia d'abandonar tots els vicis que l'incapacitava per a lluitar per la seva dignitat com a persona i que, ensem,

el ridiculitzava davant el seu enemic: el racista blanc. Els afro-americans patien una gran malaltia: la droga. Quan un negre s'engatava o es drogava, l'únic que estava fent, segons Malcolm, era demostrar-li al blanc que els negres no servien per a res. A més a més, Malcolm recordava als seus germans que, cada cop que obrien una ampolla d'alcohol o un paquet de tabac, estaven trencant un segell del govern dels Estats Units, el mateix govern que els discriminava, oprimia i els denigrava com a persones; així és que ell, com a revolucionari, practicà amb l'exemple i deixà de fumar, de beure i de drogar-se, ell, que havia estat un autèntic viciós, acabà practicant un ascetisme que l'enlairà a un nivell de lluita superior. Deixà d'ésser esclau dels vicis de la decadent societat capitalista occidental; i superà l'hedonisme que aburgesa i afebleix als pobles oprimits, i que els incapacita per a les grans lluites d'alliberament. De fet, va posar en pràctica, d'una forma radical, allò que diu la Bíblia en Siràcida 18, 30-31: *"No et deixis dominar pels teus desigs, refrena les passions. Si vols satisfer tots els teus desigs, serà la riota dels teus enemics."*

I és que Malcolm era un gran creient. Ell creia fermament en Déu i llegia sovint la Bíblia (llibre que recomanava als seus: *"Llegiu, doncs, el llibre complet"*, que digué en desembre de 1964) i, com que era musulmà, també l'Alcorà. Creia en Déu i pregava a diari. Era tan religiós que negà la possibilitat d'afiliar-se a un partit comunista per ésser, els comunistes, ateus. A més, menyspreava la Revolució Russa, al considerar-la "nacionalisme blanc". També és cert que ell defensà els sistemes d'economia socialista, cosa que no és d'estranyar si tenim en compte que molts dels nous estats que anaven sorgint de la descolonització dels continents africà i asiàtic a mitjans de segle, agafaven models d'econo-

mia socialista. Ell no era anti comunista, ni de bon tros, simplement no volia militar en partits ateus. És més, considerava que un partit no havia de definir-se ni de dretes ni d'esqueres, sinó que pensava que havia de tenir les mans lliures per a pactar amb qui fos en defensa dels seus interessos.

En fi, no és la meua intenció intentar resumir tot el pensament d'aquest gran revolucionari del nostre segle en un article, cosa per altra banda impossible. Sí animo al lector a conèixer el personatge, a veure la seva evolució ideològica i a extreure alguna ensenyança de profit per a la nostra lluita d'alliberament nacional, a Catalunya. Jo proposo fer com Malcolm, deixem de fumar, així, de cop, ja que cada vegada que obrim una capseta de cigarretes

estem trencant un segell del govern espanyol, i estem omplint, amb els nostres diners, les arquas del mateix estat contra el qual lluitem. Els fumadors catalans (i jo ho he estat en el passat) estan finançant l'estat opressor espanyol, comportant-se així com autèntics botiflers col·laboracionistes. Deixem el tabac i, el diner que ens estalviem, esmercem-lo en coses profitoses per a la nostra lluita d'alliberament: impressió de cartells i enganxines independentistes, subscripcions a revistes patriòtiques, viatges pel nostre país, etc. Un autèntic patriota no tindrà cap problema en deixar de fumar pel bé de Catalunya; i aquell que no pugui fer aquest petit sacrifici per la nostra Terra, com podem pensar que, arribat el cas, en podrà fer d'altres de més grans? Ω

Els altres europeus

De moment, la construcció europea la lideren els estats. En el futur també ho faran. L'estat és la forma política més reeixida de govern d'una nació. La més eficaç i perdurable. L'objectiu de molts pobles oprimits dins el marc europeu passa per la consecució d'aquesta experimentada i probada forma jurídica. La democràcia, a través de les llibertats i drets fonamentals, permet fer-ho de manera gradual i pacífica. Els casos més coneguts són Euskal Herria i Catalunya. No obstant això, un procés similar segueixen Escòcia i Gal·les. També altres pobles han entès la necessitat d'aquesta via i s'hi van afegint.

Escòcia per la unió de parlaments el 1707 va quedar dissolta dins la Gran Bretanya. Una lenta assimilació que s'inicià el 1603 amb la unió de corones, al permetre a un Stuard accedir a la corona britànica. No obstant això l'11 de setembre de 1997 (quines coincidències...) el poble escocès va tornar a dir si al seu propi Parlament. Aquesta vegada, per mètodes no militars es va rectificar usant la via del sufragi universal assolint un suport massiu, entorn de 74% a favor de l'autonomia escocesa.

Igualment, va parlar el poble gal·les, al revocar el tractat d'unió-anexió que els lligava des de 1536 a la corona anglesa. El referèndum va fer possible aquesta nova opció, el 18 de setembre de 1997.

Algunes coses importants estan canviant a Europa. Segurament, l'aparició d'una nova classe política formada sota criteris pràctics. Els pobles han de poder expressar-se i defensar-se. Negar la realitat d'unes cultures i unes històries ancestrals pot suposar la mort del projecte europeu. Felicitem-nos de l'oportunitat d'aquesta nova via vers la construcció d'Europa: que tots els pobles europeus puguin tenir el seu estat

per vertebrar-la. No és cap somni. És lo més real, políticament parlant.

Què entenem per poble? O, quins pobles poden accedir a un nou estat dins el context europeu? Simplement, aquells que superin la prova de les urnes. En llibertat i democràcia, a cap estat actual no l'hi hauria de suposar cap problema assumir aquesta premissa. Tots, els estats fundadors i els nous estats passarien igualment a fondre's dins el context de la Unió Europea. Res més encoratjador i, a la vegada, civilitzat. Com no podia ésser d'altra manera. Europa, sols pot recollir el fruits de les seves pròpies ensenyances arreu del món. El parlamentarisme, la democràcia i la declaració dels drets dels homes.

Molts ciutadans poden encara preguntar-se, si al final s'assoleix la fusió-unió europea, quina entitat té parlar de *nacionalismes* per mobilitzar-se socialment a la recerca de l'esmentada victòria electoral? La resposta és simple. Com simple és la vida. Com fàcil és interpretar ho malament. Com difícil és controlar el procés. Com millor no fer res. Com si no fem res no ens en sortirem, Com... En definitiva, una quimera, si no fos pel rellevant i transcendental motiu de la vida d'un poble. Les nacions es plantegen la seva existència col·lectiva a través d'aquests tipus de processos polítics. Per no parlar d'escocesos i gal·lesos, els catalans també van experimentar la unió de corones, la tradició confederal... El resultat, per ara, és bastant decebedor: guerres, repressió, genocidi, persecució ideològica... els assaigs per trobar noves fórmules de subsistència cultural, política, lingüística... ara, passen senzillament per la viabilitat d'un nou estat europeu. Ni més ni menys. Ω

Llorenç Prats.
lprats@primerama.es

Tecnofonia s.l.
Distribuidor Oficial de TELYCO
Grupo Telefónica

<p>Telyco Lluçmajor</p> <p>Antoni Maura, 37 b Tlf.: 971 121 083 fax: 971 664 046 07620 Lluçmajor</p>	<p>Tecnofonia s.l.</p> <p>Servici Tècnic Post venda TELYCO 07007 Reis Catòlica, 33 Ciutat Tlf. 971 27 34 06 fax: 971 25 02 71</p>	<p>Telyco Arenal</p> <p>Trasime, 16 Tlf.: 971 269 310 fax: 971 269 310 07600 s'Arenal</p>
---	--	--

"Felicidades al PP"

L'altre dia estava veient un programa sobre naturalesa i hi treien com les gavines es dediquen a matar cruelment distints cadells i cries, com ara anegüets. Era un espectacle sàdic i cruel, i em diguí: "Realment els del PP han triat una bèstia que els és del tot adient, té una aparença dinàmica i bonica, però és un animalot voraç, cruel i ferotge amb els desprotegits". Igual que "elles" amb les petites nacions que vivim en aquesta presó de pobles que ells anomenen "Espanya" i on, amb llurs TV i premsa, es dediquen a torturar-nos sàdicament amb manipulacions i mentides de tota mena.

Una altra que n'he sentit: les gavines són carnívores i molt agressives, ara moltes viuen a ciutats i mengen coloms i estornells.

Són animals que visiten femers. Són veïns de la corrupció, sanguinaris. Realment un símbol ben escaient per al caciquil, tronat i corrupte Partido Popular. Ω

Jaume Tallaferró

En política el criticar Pot dur-nos a renunciar

Josep Borrell qui fou candidat A unes eleccions presidencials Bo i fent-nos reflexions morals, Sotadament ell s'ha desinflat.

Acostumava jutjar severament Els seus contraris opositors, Fent-los objecte dels rigors Estrets del seu, temperament.

Pontificava la honorabilitat I a tot arreu ell l'exposava Fins que un jutge li clavava Un punyal a llur sensibilitat I unes diligències ha incoat, A dos inspectors que ell manava.

Li han sortit col·laboradors D'ençà que era Ministre d'Hisenda Els quals augmentaren llur renda A l'empara dels seus errors.

Qui reeixí a les "primàries" I va ser proclamat candidat, Tot solet sens ha desinflat Endut per qüestions tributàries.

Aquesta sorollosa experiència Que ara en Borrell ens anuncia Reafirmant sa pròpia renúncia Com a candidat a presidència És exponent de la pestilència Amb que la política denuncia.

Reflexió

El qui empudega la serietat Que envolta llurs contraris Patirà d'antics funcionaris I ell esdevindrà l'empudegat Ω

Jaume Alfonso i Barceló de Barcelona

Déu i els miserables humans (I)

"Déu té un bastó que pega sense fer remor".

"Déu dona garrofes a qui no les pot rosegar"

"Déu dona faves a qui no té barram".

"Qui fuig de Déu corre de bades.

"L'home proposa i Déu disposa"

(Refrans catalans).

"Quan el Déu de debò arriba, els deus a mitges poden fotre el camp".

(C.S. Lewis)

"Per a les persones creients, Déu es troba al principi; per als científics, a la fi de totes llurs reflexions".

(Max K. Planck, 1858-1947, Físic alemany).

"I amb la clarividència amb què hom comprèn el destí en les hores de dissort sense remei, s'adonaria que en aquest món tot és absurd i tot és lògic alhora: l'apoteosi i l'acaçament, bases contràries del destí que regeix la nostra existència sota la influència, inaccessible de la lògica humana, dels desig-nis de déu".

(Gregorio Marañón, 1887-1960, metge i escriptor foraster).

"Déu escriu dret amb ratlles tortes".

(Adagi).

"Jo soc un Déu de prop i no un Déu de lluny. Per ventura hom pot amagar-se dins cap amagatall sense que jo el vegi? No soc jo qui omplec el cel i la terra? Oracle del Senyor". (Jeremies 23:23-24).

"Que sia el Senyor ta delícia, satisfarà els desigs de ton cor; farà resplendir el teu dret com la llum, i ta raó com la claredat del migdia". (Psalm 36:4-6)

"Diu el poca solta dins el seu cor: no hi ha pas Déu" (Spalm 14:1 i 53:1).

"Benaaurats els nets de cor, car ells veuran Déu". (Mateu 5:8)

"No podeu servir ensems Déu i les riqueses: Mateu 6:24, Lluc 16:13)

"No n'hi ha cap, de bo, sinó un: Déu" Mateu 19:17, Marc 10:18, Lluc 18:19).

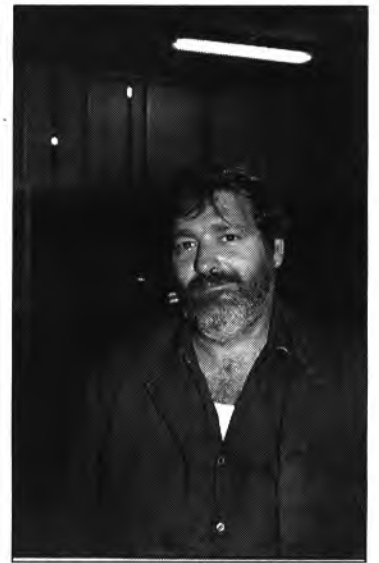
"...però per a Déu tot és possible". (Mateu 19:26, Marc 10:17).

"Déu no és pas Déu de morts, sinó de vius". (Mateu 22:32, Marc 12:27, Lluc 20:38).

"Però el publicà, des de lluny, no gosava ni aixecar els ulls al cel, ans copejava el pit dient: "Déu meu, sies-me propici, que sóc un pecador". (Lluc 18:13).

"Déu no fa distinció de persones" (= no discrimina). Sant Pere a Fets 10:34 i sant Pau a Romans 2:11)

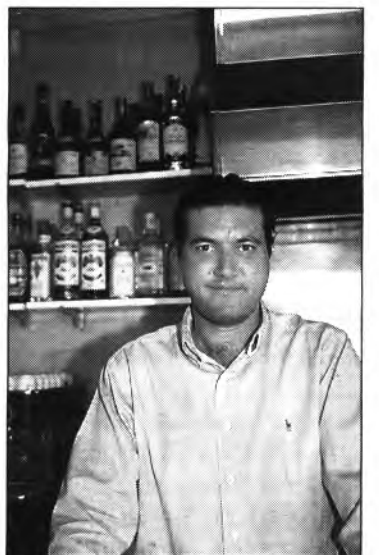
"A ells, els incrèduls, el déu d'aquest món els ha encogat l'enteniment per tal que no el il·lumini l'evangeli del Crist gloriós, qui és imatge de Déu". (2ª Corintis 4:4). Ω

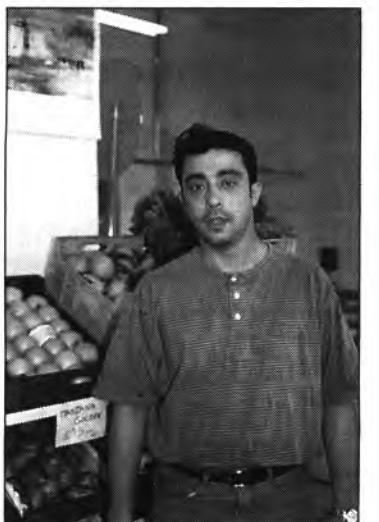
Fa 24 anys que n'Adrià Torres regenta el Taller J.J. Torres a cas Capiscol. Tlf. 971 296 177

Fa un més que els germans Selmouni de la Ciutat d'Algèria han obert el Local de Videojocs Chocking al Capiscol. A més de jugar, els parroquians poden llogar i comprar jocs de vídeo i jugar al futbollet. Tlf. 971 299 126

Fa mig any que en Joan Carles regenta el Bar Santa Fe a cas Capiscol.

Fa 4 mesos que n'Andreu Orell regenta la Botiga de Queviures Dune a cas Capiscol. Tlf. 689 734 414

Carritx
ASSESSORS

ASSESSORIA
FISCAL,
LABORAL
I JURÍDICA

Carrer Prínceps d'Espanya, 23-B Tlf.: 971 60 53 45
Es Figueral 07141 MARRATXI Tlf.: 909 68 98 98
MALLORCA Fax 971 60 53 44

La justícia a Catalunya:
EN CATALÀ
PLATA I FORMA PER LA LLINGUA

prou agressions
dels estats espanyol i francès
a la nostra llengua
EN CATALÀ
Volem viure plenament
PLATA I FORMA PER LA LLINGUA

BELLVER
TEJIDOS - TEIXITS

PALMA: C/ San Miguel, 44
Tel. 971 72 22 41
INCA: Pça. Verge de Lluc, 1
Tel. 971 88 31 08

TEXTURES

PORTO PI CENTRO
Local 26 05
Tel. 971 40 56 97

L'antifranquisme a Mallorca. V LLIBRE

Abril de 1974: la Revolució dels clavells a Portugal. Lisboa revolucionària

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Per l'abril de 1974 encara vivíem en la ressaca del sangnant cop d'estat de la dreta anticomunista xilena contra les forces de la Unitat Popular a Xile

Per l'abril de 1974 encara vivíem en la ressaca del sangnant cop d'estat de la dreta anticomunista xilena contra les forces de la Unitat Popular a Xile. La mort heroica de Salvador Allende en el Palau de la Moneda, defensant metralleta en mà les conquestes històriques del poble treballador de Xile ens feia veure clarament com, quan la lluita dels pobles, l'anticapitalisme, l'antimperialisme, prenien un camí seriós, autèntic, les forces de la reacció perdien qualsevol escrúpol democràtic i actuen com han actuat sempre en copsar que els seus interessos poden estar en perill. És per això, perquè encara vivíem sota el sotrac produït per la cruel matança de revolucionaris a Xile, que les notícies referents a la Revolució anticapitalista i antiimperialista al veí Portugal ens produïren una alegria immensa (que perdura encara en aquest terrible 1999, any de les massacres del Kosovë i dels atacs de l'OTAN contra la població civil a Sèrbia).

La revista Doblón (número 340 de 1 de novembre de 1973, pàgs. 21-22) publicava unes declaracions de la filla de Salvador Allende fetes a l'Havana el 28 de setembre de 1973, en el XIII aniversari de la creació dels Comitès de Defensa de la Revolució Cubana. Beatriz Allende deia aleshores als revolucionaris cubans i de tot Amèrica Llatina reunits a la capital de l'illa heroica, assetjada pel imperialisme ianqui: "Vengo a ratificarles que el Presidente de Chile combatí hasta el final con el arma en la mano. Que defendió hasta el último aliento el mandato que su pueblo le había entregado, que era la causa de la revolución chilena, la causa del socialismo". Després de descriure com el President Allende disparà contra les tropes feixistes que atacaven el Palau de la Moneda, defensant així el poder constitucional, el poder del poble enfront la barbàrie de la dreta xilena (aquella democràcia cristiana, aquells vaticanistes que

presumien de "liberals" fins que els obrers els demanaren compartir les seves riqueses), Beatriz Allende continuava: "Me dijo otra vez que iba a combatir hasta el final. Que para él estaba sumamente claro lo que iba a pasar, pero que tomaría las medidas para que el combate se librara de la mejor forma. Que iba a ser duro, en condiciones desventajosas. Sin embargo, agregó que era consciente de que esa era la única actitud que le cabía como revolucionario, como Presidente constitucional, defendiendo la autoridad que el pueblo le había entregado".

Fidel Castro resaltà igualment el valor del President socialista assassinat per la dreta reaccionària xilena. Explicà Fidel: "El Presidente no sólo fue valiente y firme en cumplir su palabra de morir defendiendo la causa del pueblo, sino que se creció en la hora decisiva hasta límites increíbles. La presencia de ánimo, la serenidad, el dinamismo, la capacidad de mando y el heroísmo que demostró, fueron admirables... Nunca la fuerza bruta conoció semejante resistencia, realizada en el terreno militar por un hombre de ideas, cuyas armas fueron siempre la palabra y la pluma".

Es tractava de mostrar als antifeixistes illencs com, malgrat els sabotatges de la dreta feixista i els entrebancs posats per les forces reformistes, Portugal iniciava el camí envers una societat socialista, igualitària, ben allunyada dels models del socialisme burocràtic del tipus dels països del Pacte de Varsòvia

En el començament de la Revolució, abans que les forces reformistes (principalment la socialdemocràcia portuguesa de Mário Soares i un sector important de l'estalinisme portuguès: el PCP d'Álvaro Cunhal) dinamitassin el procés iniciat pel Moviment de les Forces Armades, Portugal esdevenia un impressionant fanal de lluminositat revolucionària enmig de la tenebror de la dictadura de la dreta espanyola (el franquisme) i, encara més: un exemple únic de clara unitat

poble treballador-soldats i oficialitat. Era el resultat d'anys de patir una absurda guerra colonial (Angola, Moçambic, Guinea Bissau) portada a terme per la burgesia portuguesa aliada amb determinats sectors de l'imperialisme CEE.

Record a la perfecció l'impacte que, a l'Estat espanyol i entre els revolucionaris de totes les tendències, causà la caiguda de la dictadura, aquella matinada del 25 d'abril de 1974. Aleshores jo treballava com a delineant en una cooperativa d'arquitectes progressistes. Hi havia -que jo recordi- l'arquitecte del Brasil (però de pares catalans) Joao Vila, en Manolo Cabello, na Neus Inyesta i en Gabriel Oliver Suñer, en Carlos García Delgado... Aquest darrer (com he explicat a L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970) va ser el primer d'entre nosaltres que viatjà a Portugal i filmà alguns documentals dels moments inicials de la Revolució dels Clavells. Jo hi vaig anar a començament d'octubre del mateix any (1974) i també vaig fer nombroses fotografies i diapositives (com les que il·lustren aquesta sèrie d'articles) que posteriorment -juntament amb els documentals de García Delgado- mostràvem per cases i pisos dels simpatitzats de la lluita del poble portuguès contra el capitalisme i el feixisme. Record ara mateix el laboriós procés de muntatge que feia en Carles a la cooperativa del carrer de l'Estudi General. Per a uns aficionats al cinema com érem nosaltres, era summament complicat tallar i ajuntar bocins de pel·lícula. A més, en Carles, a la Cooperativa, tampoc no disposava de moderns i especialitzats estris de muntatge. Tot es feia com bonament es podia i ningú no mirava -davant la importància històrica d'aquell document- si estava més o manco ben muntat (artísticament parlant). Es tractava de mostrar als antifeixistes illencs com, malgrat els sabotatges de la dreta feixista i els entrebancs posats per les forces reformistes, Portugal iniciava el camí envers una societat socialista, igualitària, ben allunyada dels models del socialisme burocràtic del tipus dels països del pacte de

Portugal 1974: la imatge més coneguda de la Revolució Antifeixista de l'any 1974. El poble de Portugal saluda (amb clavells vermells posats en el canó dels fusells) els soldats i oficials antifeixistes que han alliberat el país de la dictadura de la dreta antiesquerrana.

Varsòvia (on una nova burgesia "roja" havia ocupat el poder de les antigues classes dominants i continuava explotant el poble treballador; aquella mentida del "socialisme" degenerat de l'Est).

Portugal era en aquell any 1974 un camp d'experimentació revolucionari formidable, mai vist a Europa d'ençà la guerra civil espanyola (amb les experiències anarquistes a Catalunya i l'Aragó)

Portugal era en aquell any 1974 un camp d'experimentació revolucionari formidable, mai vist a Europa d'ençà la guerra civil espanyola (amb les experiències anarquistes a Catalunya i l'Aragó). I aquell miracle -herència autèntica del maig del

68, de l'exemple del poble de Vietnam, de tots els pobles del Tercer Món que lluitaven contra els diferents imperialismes, espanyol inclòs- era possible gràcies a l'estreta unió establerta entre uns soldats i oficials (el famós Moviment de les Forces Armades) cansats de participar en aquelles sagnants guerres colonials.

A l'horabaixa del mateix 25 d'abril (tota la nit anterior havia estat marcada pel càntic de la cançó-senyer de la revolta antifeixista: Grândola, Vila Morena- el general Spínola (que després, atemorit per la marxa incontenible de la Revolució envers el socialisme autogestionari, el poder dels consells obrers, participaria en diverses provatures colpistes contrarevolucionàries)

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA V LLIBRE

de M. López Crespí

Cada quinze dies a L'ESTEL (d'agost del 1998 fins a l'agost del 1999)
Per demanar números endarrerits, telefona al 971 26 50 05

EP!!!

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ, A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

Portugal 1974: revistes revolucionàries portugueses portades a Mallorca en temps de la dictadura per l'autor d'aquest article (fotografia de Miquel López Crespí feta a Lisboa l'any 1974).

rebia la rendició incondicional del darrer govern feixista portuguès, el gabinet de Marcelo Caetano. Aquest criat de la burgesia -Caetano-, tremolant, atemorit per la unificació revolucionària poble-forces armades, lliurava el poder -que ja no era seu- als nous quadres de comandament sorgits de la Revolució, tot dient: "Qualsevol cosa abans que el poder caigui enmig del carrer".

És quan comencen les ocupacions de fàbriques, les primeres nacionalitzacions dels sectors productius. Soldats, oficials i treballadors ocupen emissores de ràdio i televisió, ministeris, tots els indrets estratègics de l'Estat... I aquesta ingent Revolució Antiimperialista es fa sense vessar ni una sola gota de sang. A no ser els morts que causaren els botxins de la policia política del règim (la sanguinària PIDE), que oposà una certa resistència armada a la seva dissolució per part dels escamots de l'exèrcit i grups de civils antifeixistes que anaven prenent el poder per tots els indrets de Portugal.

Alguns oficials comencen a parlar amb els Comitès Revolucionaris de Soldats i Mariners i delegacions de les casernes treballen conjuntament amb els Consells de Fàbrica i de la Pagesia

Des del començament de la Revolució els sectors més reformistes de l'exèrcit i de l'aparell d'estat heretat de la dictadura (el general Spínola i els seus sequaços) proven de desvirtuar l'inicial programa bastit pels joves oficials (i comandaments d'alta graduació) que han enderrocat el feixisme mit-

jançant llur sublevació. Un dels nuclis de més importància en aquesta revolució el formen (com a homes més coneguts) el brigadier Vasco Gonçalves, el major Costa Neves, el capità-tinent Abrantes Serra, el tinent Pires Loureiro, el tinent Martins Guerreiro, el capità Vasco Lourenço, el cap de l'Estat Major Carlos Fabiao, el major Carlos Conreiras, el brigadier Otelo Saraiva de Carvalho i l'almirall Rosa Coutinho (entre molts d'altres). A partir del 25 d'abril, malgrat els primers intents de depuració dels oficials i alts comandaments revolucionaris, les assemblees en les casernes són contínues. Alguns oficials comencen a parlar amb els Comitès Revolucionaris de Soldats i Mariners, i delegacions de les casernes treballen ja amb els Consells de Fàbrica i de la Pagesia. És l'inici d'una coordinació estable amb alguns sectors d'estudiants d'esquerra. La dreta -els grups que comanda Spínola, lligats als ianquis i a l'Europa capitalista- creen els primers organismes de depuració d'oficials revolucionaris. A partir del mateix 8 de juliol de 1974, Spínola, teledirigit per l'ambaixada de Washington, decreta les primeres depuracions d'esquerrans. Però l'exèrcit li atura els peus i, per fer front a la contrarevolució, es crea el COPCON (autèntic Estat Major operacional) que dirigeix qui ha estat un dels cervells i l'ànima de la Revolució: Otelo Saraiva de Carvalho. Vasco Gonçalves, un dels organitzadors del Moviment de les Forces Armades, comença a prendre tot el protagonisme a què té dret i li correspon. A cada reforçament de l'esquerra revolucionària el succeeix un altre

moviment de la dreta per acabar amb les conquestes de la Revolució.

És evident que la Revolució Socialista antiburocràtica que començava a Portugal l'any 1974 a partir de les possibilitats que ofereix l'ala esquerra de l'exèrcit al poble treballador, no tenia res a veure amb cap model socialdemòcrata ni estalinista

La gran explosió revolucionària del 25 d'abril de 1974, la decidida lluita dels sectors obrers i pagesos no reformistes -en estreta aliança amb l'oficialitat revolucionària del l'exèrcit- creà aquells anys, a Portugal -com explicàvem una mica més amunt-, una experiència de nou tipus a l'Europa imperialista que de seguida volgueren ofegar. Vist amb perspectiva, és evident que la Revolució Socialista que començava a Portugal l'any 1974 a partir de les possibilitats que ofereix l'ala esquerra de l'exèrcit al poble treballador, no tenia res a veure amb cap model socialdemòcrata ni estalinista. Les restes de la socialdemocràcia (minúscules, esquifides, tan inexistents com a l'Estat espanyol per aquells dates) o els quadres de l'estalinisme portuguès (el PCP era l'únic, amb altres grups maoistes i consellistes, que tenia autèntica força dins determinats sectors populars) eren molt lluny d'haver propugnat mai aquell inesperat experiment consellista i de poder popular que l'exèrcit portuguès -fugint de qualsevol esquena de manual- impulsà als ulls de tot el món. Ans al contrari, en veure l'onada de nacionalitzacions, la constitució d'un potent moviment obrer revolucionari (hi hagué ja de començament dels esdeveniments una estreta unió consellista i sindical), la majoria dels quadres de direcció (Soares, Cunhal...) s'aterroriren en constatar que allò, la revolució autèntica, no era el que havien predicat des de les catacumbes en els darrers cinquanta anys de dictadura feixista i, molt especialment, des de les experiències de front popular amb la burgesia. A finals dels anys seixanta el PCP de Cunhal encara defensava la unitat "antifeixista" no solament "amb els sectors progressistes de la

1973: solidaritat de la Revolució Cubana amb els revolucionaris de Xile assassinats per la dreta feixista antiesquerrana. D'esquerra a dreta: Isabel Allende, Hortensia Bussy (esposa del President Salvador Allende) i Fidel Castro.

burguesia imperialista", sinó fins i tot "amb qualsevol capitalista de bona voluntat"! Bona voluntat entre el capitalisme feixista que, des de feia anys, enviava els fills del poble portuguès a morir, lluitant contra els moviments d'alliberament nacional i social d'Angola, Moçambic o Guinea Bissau!

El suport als moviments que lluitaven per la independència de les colònies, el reconeixement de la independència d'aquestes, és un dels fets que la Revolució aconsegueix de seguida que normalitza els seus organismes de poder i de control

La guerra colonial, l'absurda matança a l'Àfrica, el dur contacte que tenen amb la realitat -la misèria de les metròpolis, la manca d'escripols del capitalisme, la barbàrie imperialista... -són alguns dels fets que, amb els anys, van creant una consciència revolucionària entre la jove oficialitat portuguesa. El suport als moviments que lluitaven per la independència de les colònies, el reconeixement de la independència d'aquestes, és un dels fets que la Revolució aconsegueix de seguida que normalitza els seus organismes de poder i de control damunt l'Estat.

Així Guinea Bissau, Cap Verd i Sao Tomé són independents el mateix 1974; Angola i Moçambic ho seran el 1975, malgrat que de seguida l'imperialisme estato-unidenc, amb el suport del racisme sud-africà, hi provocarà cruels guerres civils. Els joves oficials portuguesos (vegeu el llibre d'Andreu Claret Hablan los capitanes, Ariel, 1975) reconeixen la influència dels esdeveniments de maig del 68 en llur formació, i també la d'algunes editorials espanyoles que publicaven llibres de marxisme en els primers anys dels setanta. El major Costa Neves deia, parlant de la influència d'aquests esdeveniments en el seu pensament: "En els nostres debats i col·loquis comentàvem les experiències de la Revolució Cubana i també de Xile, abans del cop militar de la dreta... Nosaltres [els oficials] anàvem sovint a Amèrica i Europa, i entràvem en contacte amb altres països i altres realitats... Jo, per exemple, vaig romandre a Itàlia quatre anys. No oblidem que a França, pel maig del 68, hi havia nombrosos oficials de la Marina participant en un programa de construccions navals -submarins i fragates-. Aquests oficials de la marina tornaren a Portugal amb tota l'experiència del maig del 68" (pàg. 40). Ω

el lleu de tots mereix un respecte FORA FUMS!

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

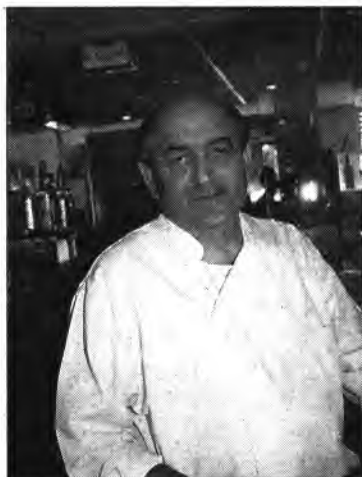
Fa 2 mesos que na Remei Cano i el seu fill Samuel han obert la botiga Senyalitzacions Mallorca a davant la Bensiñera de l'Amanecer de Ciutat. Tlf. 971 753 539

Fa 6 anys que n'Estimat Carbonell i en Francesc Capó regenten la Fusteria Merak a cas Capiscol. Tlf. 971 294 492

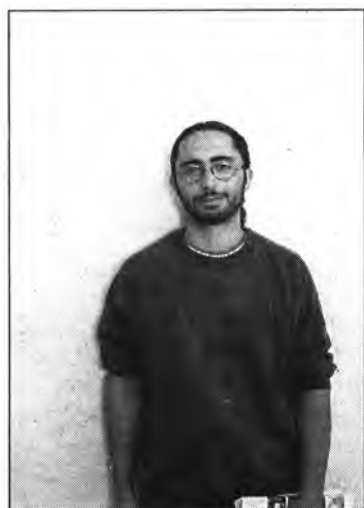
Fa 10 anys que en Manuel Romero, en Manuel Càceres i en Diego Camacho feren S.L. per obrir la Cristalleria Amanecer, al costat de la presó de Ciutat. També tenen una Fusteria d'Alumini al Polígon de Marratxí. Tlf. 971 299 855

Fa 4 anys que en Gabriel Roca de sant Jordi regenta el Bar Can Biel Felip a cas Capiscol. Aquest lloc és la seu de la Penya Cavallista Biel Felip. Tlf. 971 200 068

Fa 4 anys que en Jordi Carbonell des Coll d'en Rabassa regenta el Forn Can Jordi a son Sardina. Tlf. 971 438 067

Fa 2 anys que en Manuel Carbonell que està titulat en Reflexologia podal i Quiromassatge, cura a la gent que ho ha de menester. Des de petit en Manuel ja feia de massatgista amb els seus companys esportius. Tlf. 606 637 342

Fa 14 anys que en Jaume Joan de Vilafranca regenta la Cafeteria sa Forana a Cas Capiscol. Recomanam la seva cuina mallorquina, especialment la freixura de xot amb fonoll i el seu pic de coent, a l'estil del pla de Mallorca. Tlf. 971 753 252

Fa mig any que en Joan Lluís Canyelles de santa Eugènia ha obert la Botiga Canyelles Informàtica i Gestió a la barriada de s'Escorxador de Ciutat. Tlf. 971 203 452

OTAN, mal menor

El 24 d'abril vaig ser a València, hi assistí a la manifestació per l'Europa dels pobles lliures (uns 30.000 manifestants, 2/3 parts de joves) i al concert *Tirant de Rock*, on no havia mai anat, en cap edició anterior. L'acte començà amb unes paraules del periodista Alfons Cervera, el qual sempre he tingut per una persona intel·ligent i positiva. Tanmateix el que hi digué em decebé molt: es mostrà, sense més solucions ni matisacions, contra la guerra i contra l'OTAN. Els candorosos joves que assistien al xou cridaven enforvoritzats "OTAN no, basses fora!", exactament igual que llurs pares 20 anys enrera (jo mateix!) Mi hi vaig encarar i els diguí: *Visca l'OTAN! i que fem amb els kosovars que les maten i au' Si ac'n'Aznar ens enviàs la Legió segur que voldríeu que en Clinton bombardejàs el Santiago Bernabeu!* La veritat és que tanta miopia i, en el fons, ceguesa i egoisme, em deixà astorat, amb ganes d'exiliar-me de fet (car mentalment fa prou anys que visc exiliat d'aquest lamentable País Valencià i els seus nacionalistes). Què pensen fer amb els albanokosovars? Enviar-los un CD amb la marxa fúnebre de Beethoven? Callen com a putes tots plegats (les escleròtiques esquerres del País Valencià, que s'han quedat penjades en l'antiamericanisme de la guerra freda), mentre el drama immens d'un genocidi condemna tot un poble. Que són, fills del sàtrapa Milosevic?

Com és possible que sien tan rics i tan perososos mentalment -i políticament inútils- per a no canviar el xip anti USA, justificable arran la guerra del Vietnam i el reaganisme, però no ara en què els USA torna a la Doctrina Wilson favorable a la llibertat de les nacions sense estat?

Vet ací el mal, i les conseqüències d'un esquerranisme rutinari, de **beatos** marxistoides. El que m'espanta és que tant Esquerra Unida, com ERC, etc... vénen amb la matei-

xa cantarella anti USA, sense dir quasi res dels kosovars. Com podem oblidar un poble que pateix un bestial genocidi? És que un antiamericanisme il·lògic i rutinari els dona dret a fer la vista grossa a un Dictador psicòpata que té idiotitzat el poble serbi -amb un nacionalisme d'Estat agressiu i genocida equivalent al que els catalans i bascs hem patit massa vegades? Quina mena de catalans i de **nacionalistes** són aquests doctrinaris del catecisme marxista? Almenys fossin marxistes, però pel que veig, no s'han pas degut llegir cap clàssic marxista, molt més racional i afinat que no tota aquesta trepa.

USA, després de mig segle molt reaccionaris (1946-1990), tornen als orígens de llibertat nacional per als pobles d'Europa subjugats per Imperis. La doctrina Wilson que permeté l'esfondrament dels imperis alemanys, austríac, turc i rus, i fins i tot la independència d'Irlanda. Als anys '90, els USA han ajudat croats, eslovens, bàltics, macedonis, etc... a alliberar-se de l'Hispanitat que és l'agressiu imperialisme del paneslavisme (rus serbi). El president Canyelles ho veia clar, i ho va dir ben fort a davant l'Església des Pil·lari de s'Arenal fa una dotzena d'anys: *Per res els he mester als espanyols i el seu exèrcit. Basta que els americans passin, com fan, un pic cada mes per aquí, perquè les Balears estiguin segures.* Per això n'Aznar el va fotre fora!

Aquesta colla d'arreplegats marxistoides que no sé per què es diuen **nacionalistes** (deuen ser **nacionalistes hispano americanos**, altrament no hi veig cap ni peus) no volen adonar-se que els únics bons aliats eficients dels catalans podrien ser els forts estats anglo-saxons/protestants i en especial USA. És l'idioma anglès el cap que a l'any 2010 -diuen els sociolingüístics- esclafarà les hidres que devoren el nostre idioma, el català. O sia, que l'anglès subjugarà el castellà i el francès, idiomes que

genociden la nostra llengua nacional.

Si és que no tenim prou força com per a salvar el català de les urpes hispano-franceses, almenys contribuïm a esclafar aquests fastigosos imperis nazis aliant-nos amb els anglo-saxons, els quals, al llarg de la història, han estat ja de vegades els nostres aliats contra l'eix que ens escanya (Madrid - París - Vaticà). Puguem o no sortir-nos-en, ens cal acostar-nos als anglo-saxons, possibles aliats naturals i estats amos del món.

La resta és un esquerranisme pueril, arravatat, sense cap sentit geoestratègic, ni històric, ni nacional. Pura quincalla d'una *gauche divine* ideològicament arruïnada i esclerotitzada fins al moll de l'ós. Uns marxistoides que, en llur darrera malifeta, tanquen els ulls, les orelles i la boca a un espantós genocidi, com uns covards degenerats.

Perquè poden criticar que l'OTAN no hagi fet prou bé, els **danyos col·laterals**, que hagin deixat fer massa temps en Milosevic (un dictador racista)... Però uns **danyos col·laterals** ca uns agressors fanatitzats i genocides no són gaire en comparació a tot un poble massacrà i exiliat, víctima d'una guerra que ells no han volgut ni provocat.

No oblidem que Madrid i París han estat els més reticents a atacar Sèrbia.

I ara, aquests **gauchistes** colen el mosquit i s'empassen el camell.

Per això, amb indignació, els dic: Arruix Milosevic! Visca els Estats Units! OTAN, ara, sí! (Jo votí "no" a l'OTAN en el referèndum del 1985) L'OTAN és el rovell del gran armamentisme, però, i la resta, què són? Els Estats Units, tard i mal, però són els únics que han pres la iniciativa contra els genocides. La Unió Europea és pitjor: una panxa plena. I Rússia, un ós feréstec i famolenc. Ω

Jaume Tallaferró

Llums i ombres medi ambientals

Tots els partits polítics estan encesos en desitjos i promeses en aquests temps electorals, i en la seva majoria hi ha la legítima intenció política, però, a la vegada una postura ambigua que, en les passades eleccions, les promeses dels seus programes caigueren dins sac foradat i els ciutadans resignats sense cap altre dret que el de fer potadetes. Que aquest preàmbul serveixi per a posar en anàlisi les polítiques ambientals, fer balanços i teixir nous projectes.

Després de més de trenta anys de convulsions ambientals en el camp internacional (grups ecologistes, partits verds, moviments alternatius, col·lectius associatius i professionals anomenats "sense fronteres"), tot això s'assembla més a allò que diuen "gran església i pocs perdons". I no és culpa de la lluita activa i intel·ligent dels esmentats grups, sinó per dos motius especí-

fic. El primer, de caràcter profundament ideològic, doncs, per primera vegada en la història es va perfilant i se segueix creant una nova manera de pensar, de creure, de relacionar-se amb la humanitat com un conjunt, al mateix temps heterogeni i únic, de formular i convergir en ares del benefici mutu, servint-nos de la terra i de la vida com uns béns preuats i transcendents d'equilibri fràgil. El segon motiu, de relantització i reculada, radica, en part, en la inèrcia anquilosada de comportaments col·lectius i individuals, en pereses i pors ancestrals i, també, en la magnificació de l'"estatus quo" imperant dels "poders fàctics" de sempre.

Radica, per tant, en el nostre ànim actual, el desconcert i l'esperança, l'aplaudir i donar recolzament a tots els grups alternatius i veure que mereixem millor sort de l'"impasse" actual.

Hi ha, en definitiva, dues concepcions en marxa i, totes dues prou contradictòries: un món caduc que no acaba i un món fràgil i lúcid que no comença, potser sia el fidel reflex d'avanços i reculades de la història humana, fins i tot més enllà dels temps històrics.

El futur va acabar ahir, el passat finirà demà. Potser el present sia la llum que necessitam. Segurament, l'única de que disposam, el sol i les estrelles acudeixen puntuals a la seva cita. Les estacions, encara que un poc desfasades, climàticament, equilibren furs interns i passions incandescentes.

Ara és l'hora d'exigir, en temps d'eleccions, uns comportaments racionals i intuïtius. Als nostres polítics i als ciutadans. Una lluita constant, lúcida i pacífica. Ara, tots, a bord de la nau terra. Ω

Pere Felip i Buades

L'auca de Ramon Llull (1232-1316)

Català universal i filòsof genial

1. A Mallorca, gran ciutat, és on va néixer el beat.
2. Eren temps de reconquestes del rei Jaume. Quines gestes!
3. Va ser patge i menescal i a la cort feia el jornal.
4. Trobador expert, de bandera, era un jove calavera.
5. Per espòs i per company va tenir-lo la Picany
6. Fins que un dia d'imprevist se li va presentar el Crist.
7. Que el cridava a conversió i va tocar el pirandó.
8. A Sant Jaume pelegrina amb bordó, sarró i petxina.
9. I també a Rocamador. Quins camins els del Senyor!
10. Aprèn àrab d'un esclau. Va i es mata, el molt babau!
11. Llull s'enfila a Puig de Randa i elabora propaganda.
12. Del seu Art nou i pregon amb què vol canviar el món.
13. Que l'Islam té atennallat i ell se sap il.luminat.
14. Llull escriu amb profusió: Llibre de contemplació.
15. L'orde de cavalleria, Llibre de Santa Maria.
16. O aquell Llibre del gentil i Doctrina pueril
17. La novel.la de Blanquerna, que a més d'un ens enlluerna.
18. Perquè és monjo, bisbe, abat, i sant pare reformat.
19. Que de vell deixa el papat i ens escriu D'Amic e Amat.
20. Quin heroi! Que tolerant! Blanquerna era Superman!.
21. Fèlix obre les parpelles al Llibre de meravelles.
22. Veu que al món hi ha molèsties com al Llibre de les bèsties.
23. Per difondre la seva Art Llull fa escola a Miramar.
24. D'uns intrèpids missioners poliglots com els primers.
25. Del diàleg defensor, té fe cega en la raó.
26. Va a París, a La Sorbona, on l'escolten una estona.
27. Parla amb reis, parla amb el Papa i d'en Llull ningú s'escapa.
28. Al pobre home deixen sol i ell, tossut, aixeca el vol.
29. Cap a terra de missions, malgrat dubtes i tensions.
30. Se'n va Tunis a convèncer adversaris de creença.
31. Hi provoca un desgavell! Per poc no hi deixa la pell.
32. Torna a Nàpols i ara aquí s'entrevista amb Celestí.
33. Aquell papa que abdicà com Blanquerna, l'ermità.
34. Per tenir més influència escriu Arbre de la ciència.
35. I Arbre de Filosofia, que a Felip el Bell envia.
36. Quan n'havia fet setanta va anar a Armènia i Terra Santa.
37. Desvalgut, el rodamón, ens escriu Cant de Ramon.
38. I el bell plany, Lo desconhort on debat la seva sort.
39. Mil tres-cents set, un bon dia pren la mar cap a Bugia.
40. Fins que al nostre filòsof me l'expulsen altre cop.
41. Torna a Europa i a Vauvert sembla que l'han descobert.
42. Li fan una miscel.lània, que es la Vida coetània
43. A Viena, al Delfinat un concili han convocat.
44. Un cop més, amb confiança, Ramon Llull allí s'atança.
45. I els fa anar tots de corcoll, no per res li diuen foll.
46. Torna a casa decebut, però no es dona per vençut.
47. I altre cop a Tunis va. Segons sembla allí finà.
48. Llull lo foll o gegantesc, avui dorm a Sant Francesc.

Joan Vilamala, 1997.

Fa 2 anys que en Miquel Cabello regenta el Taller de Reparació de Rentadores I.M. a la barriada des Camp Rodó. Tlf. 971 756 481

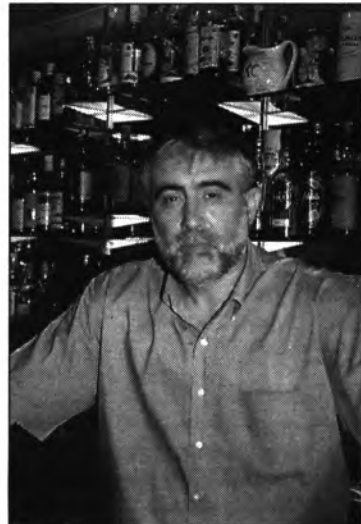
Fa 7 anys que n'Elisabet Díaz regenta la Pastisseria Alcía al Camp Rodó, a la foto amb la seva ajudant Irma Soriano. Tel. 971 204 253

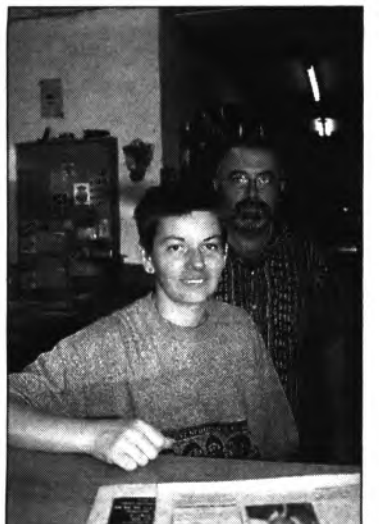
Fa 4 mesos que en Manuel Martínez ha obert el Taller Aluminis Camp Rodó al Camp Rodó de Ciutat. Tlf. 971 755 527

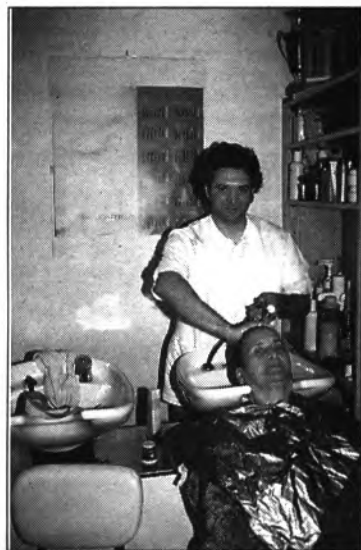
Fa 19 anys que na Maria Dolors Minguella de Canet de Mar, regenta la Papereria Anser al Camp Rodó. Tlf. 971 299 216

Fa 2 anys que en Josep M. Ribes regenta el Bar Fortesa al Camp Rodó. És un bar del Madrid. Tlf. 971 209 931

Fa un any que en Bartomeu Rosselló i n'Elisabet Torrents, de Petra han obert el Bar Serra a la barriada de s'Escorxador. Són del Mallorca. Tlf. 971 760 548

Fa 35 anys que na Caterina Ferriol de Maria de la Salut regenta la Perruqueria Art i Estil al Camp Rodó. A la foto el seu Fill Pere Jaume amb la parroquianna Margalida Torres. Tlf. 971 755337

Les Germanes Vidal acaben d'obrir la Perruqueria "Hechizos" a la barriada de s'Escorxador. Tlf. 971 209 709

PETITS ANUNCIS

Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

7.500.000 ptes. INMALENA. 971771400

Venc Harley Davison Heritatge Softail Clàssic. Modelo 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

Carretera de s'Arenal a Llucmajor, venc xalet 2 habitacions, bany gran, menjador de 33m, cuina moblada de 19m, plaques solars, possibilitat d'electricitat, cisterna i aljub, piscina petita. 3.500m, 24.200.000 ptes. INMALENA. 971771400

Venc SEAT 600E, matrícula PM-165487, en bon estat, ITV passada fins octubre 99. Dues centes mil pessetes. Telf. 971 545 476.

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Carretera Galdent venc xalet 3 habitacions, bany, menjador amb xemeneia, cuina, terrassa, plaques solars, possibilitat GESA, jardí 2.500 m. 25.200.000 INMALENA 971771400

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Truca capvespres i vespres al 971 29 44 44.

Carrer sant Bartomeu a s'Arenal venc apartament de 2 habitacions, bany menjador, cuina americana, traster, garatge 135m. INMALENA 971771400

Lloc cafeteria gran a s'Arenal. Venc aparcament per a dos cotxes, zona escoles de s'Arenal de Ciutat. 971162046.

Zona Hotel sant Diego venc pis 4 habitacions, bany, menjador, cuina americana, traster, garatge 135m. INMALENA 971771400

Zona Pere Garau venc pis 3 habitacions, bany, menjador, cuina moblada, traster.

S'Arenal i can Pastilla, tenim per llogar pisos i apartaments a partir de 60.000 ptes. INMALENA 971771400

QUIDIBAMMUN

Pel·lícules doblades al castellà	Pel·lícules doblades al català
94%	6%
(dades 1997)	
Pel·lícules subtítulades al castellà	Pel·lícules subtítulades al català
99%	1%
(dades 1997)	

AQUESTA SETMANA EN CARTELLERA

cinema en català	cinema en castellà
2%	98%

EXIGEIX EL CINEMA EN CATALÀ
Defensa els teus drets.

(Estatut d'Autonomia, article 73. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya).
Actua
Truca a l'OCUC (Organització de Consumidors de Catalunya) (Tel 93 417 30 09), Truca al Sindic de greuges (Tel. 93 301 80 75), queixa't al cinema,....

Plataforma per la Llengua Tel 93 284 81 03

Exigeix EL CATALÀ a les empreses!

La llengua catalana encara no es una llengua normal. Hem reclamar sovint a les administracions estatals que la respectessin a les catalanes que la promoguessin, però encara és la pròpia societat catalana la que té la major responsabilitat en defensar la nostra llengua. I la societat catalana són tots totes. I tu.

Un dels àmbits on la nostra llengua encara no ha assolit la normalitat és el món de les empreses. I els/les consumidors/es hi tenim molt a dir. La legislació vigent ens permet exigir els nostres drets col·lectius en **defensa de la llengua** que ens caracteritza com a poble. De res no ens serveix la legislació si els/les consumidor/es no demanem el que ens pertoca. La darrera responsabilitat és nostra.

Per això la **Plataforma per la Llengua** et demana que:

- exigeixis** el català com a consumidor a les empreses de distribució
- demanis** productes etiquetats en la nostra llengua
- protestis** a les grans empreses productores que sistemàticament es neguen a etiquetar en català i discriminen així la llengua
- demanis** la retolació en català tant a nivell extern com intern, i responguis la publicitat gratuïta demanant que te la trametin en català
- demanis** els prospectes o instruccions en la teva llengua

El català no es una llengua inferior a cap altra, però per a fer valer els seus drets es necessari que reclamem la seva presència amb aquestes i altres iniciatives que vulgus portar a terme.

Si et vols comprometre com a consumidor/a en la defensa de la llengua pots col·laborar més intensament en les campanyes que desenvolupa la Plataforma tractant de complementar, m.a. de substituir, la pressió social que hem d'exigir com a consumidors consumidores.

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

www.plataforma.org
Adreça: Plaça de la Llibertat, 10
07007 Palma de Mallorca (Espanya)

ELECTRO INJECCIÓ, INSTAL·LACIONS DE SO, SERVEI DE BATERIES, POSADA A PUNT DE MOTORS, INSTAL·LACIÓ D'ALARMES, CONTROL C.O.

CHISPATRONIC
TOMEU NICOLAU
ELECTRICITAT DE L'AUTOMÒBIL

Pare Bartomeu Pou, 48
Sant Joaquin, 1
Tlf/Fax 971 299 095
07003 Ciutat de Mallorca

RIOSSA
Inmobiliària • Immobiliària • Immobilien • Real Estate

971 256 156
Fax 971 273 353

Adrià Ferrán, 16
07007 Palma de Mallorca
Illes Balears (Espanya)

RESTAURANTE Casa Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

Restaurant Cas Carbono

Dimarts tancat

Ctra. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Somtimes • Palma de Mallorca

SERVIAUTO ARENAL S.A.

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Comprau en aquells comerços on us atenguin en català i presentin retolació normalitzada

ERC

Toldos ARAGON

ENVELATS BALCÓ - TERRAÇA - CAPOTES - ENVELATS PLANS - COBERTORS PISCINA - LONES - TREBALLS A MIDA

Aragó, 112 - baixos
Telèfon 27 01 00 07008 - Palma de Mallorca

Transports a Península i Balears

Carrer dels Conradors, 46 • Nau A 1 - Cantonada Muntanya
Telèfons 971 605 097 - 971 604 239 - Fax 971 604 845
07141 POLÍGON INDUSTRIAL MARRATXÍ - MALLORCA

Toldos FRAU

Carrer de Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de Mallorca

DREYFUS I ZOLA: HOMENATGE (1899-1999)

El cas Dreyfus un exemple d'Antisemitisme del segle XIX

PER MARINA FERRÀ A-HAMELYNCK

El cas Dreyfus commocionà tota l'opinió pública francesa de finals del segle XIX i de principis del XX, dividida després de la guerra franco-prusiana del 1870 i de la rebel·lió popular de la comuna de París, 1871, entre una burgesia més progressista i lliberal i una altra més reaccionària hereva dels plantejaments de l'Antic Règim. En aquest context històric, el 1894 Madame Bastian agent de la Secció Estadística (El contraespionatge francès) que feia feina a ca l'agregat militar alemany a París, el coronel Maximilian Von Schwartzkoppen, trobà una carta anònima a la que es prometia informació sobre secrets militars. Les investigacions apuntaren a Alfred Dreyfus, capità de l'Estat Major francès, doncs la seva lletra es semblava a la d'aquella carta. Dreyfus era un jueu de família alsaciana i havia aconseguit accedir a l'Estat Major, gràcies a la seva puntuació alta a l'Escola de Guerra, amb el mèrit afegit que els jueus tenien molt difícil arribar a ser membres de la cúpula militar.

El seu caràcter dificultava les relacions amb els seus companys, que no li tenien massa afecte en això podem afegir, l'antisemitisme de molts d'oficials. Al consell de guerra s'aportaren proves dubtoses i diverses irregularitats legals, la qual cosa afavorí els enemics de Dreyfus, al final el judici va concloure amb la declaració de culpabilitat, la seva degradació militar i la condemna de Dreyfus a treballs forçats i la seva deportació a l'Illa del Diable a la Guyana francesa. L'opinió pública en general aplaudí la resolució.

A principis del 1896 el contraespionatge francès rebé proves de que un antic empleat seu, Esterhazy, treballava per Alemanya i de que la seva lletra era la mateixa que la de la carta que havia servit per condemnar Dreyfus. El cap de la Secció Estadística, Picquart, considerà que s'hauria de tornar obrir el cas, però s'hi oposaren les altes esferes, que temien el descrèdit de l'exercit.

Poc després Picquart fou traslladat a Tunis i, encara que havia decidit guardar el secret, el 1897 es sentí amenaçat per l'Estat Major i li confessà a un amic misser, Leblois, la seva sospita de la innocència de Dreyfus. Leblois, li contà a Scheurer-Kestner, el vice president del senat, un alsacià que sempre havia cregut que el seu país era innocent. A partir d'això els esdeveniments es precipitaren. Mathieu, germà de Dreyfus, acusà públicament Esterhazy de ser el vertader espia. De res serviren els obstacles a la investigació: l'escàndol s'havia desbordat i el govern ordenà un nou procés. Esterhazy sortí absolt del procés (11 de gener de 1898) i per quan confessà la seva culpabilitat un any després l'opinió pública francesa ja es trobava en mig d'un agre debat. Davant una gran majoria contrària a tornar obrir el cas Dreyfus que posava en dubte a l'exercit i als jutges, investigadors i calígrafs que havien col·laborat en la condemna del militar jueu, el minoritari grup revisionista contraatacà amb el reclutament de l'escriptor Emile Zola per a la causa. El novel·lista redactà una carta al president de la república, per a la qual el diputat radical Georges Clemenceau ideà el titular "J'accuse" (Jo acuso) amb el que es publicà al diari "L'Aurore" el 12 de gener de 1898. Zola fou processat pel delict

de difamació i la seva condemna semblà que acabava amb les esperances dels revisionistes.

No obstant això el juny d'aquell any hi hagué un canvi de govern que re-avivà la qüestió. El nou ministre de la guerra, Godefroy Cavaignac, volgué liquidar la qüestió definitivament i mostrà diversos documents del sumari per demostrar davant els diputats que la condemna a Dreyfus havia estat encertada. Aquí fou quan Picquart pogué demostrar que un d'ells havia estat falsificat.

Després de violents debats, Dreyfus fou conduït davant un tribunal a Rennes que el tornà a declarar culpable, però amb circumstàncies atenuants. Llavors els revisionistes es dividiren entre els conformes amb la sentència i els que exigien la seva rehabilitació militar. El 1904 un nou ministre de la guerra, general André, descobrí diverses proves falsificades de la condemna a Dreyfus i, com a resultat el 1906 el tribunal de cassació anul·là el veredict de Rennes. El 21 de juliol d'aquell any Dreyfus fou rehabilitat i condecorat amb la creu de cavaller de la Legió d'Honor. El cas es tancà i va commocionà tota Europa. Això ens fa reflexionar sobre les segregacions i discriminacions que fan determinats nacionalismes i sobre l'odi injustificat que pot tenir una determinada societat contra una minoria lingüística, ètnica i/o religiosa. Degut en això, la llei no sempre recolza la justícia ja que també està feta per persones amb tots els seus prejudicis. Ω

ENGUANY ES COMEXEN 100 ANYS DE L'ALLIBERAMENT D'ALFRED DREYFUS, OFICIAL DE L'EXÈRCIT FRANCÈS, D'ASCENDÈNCIA JUEVA, INJUSTAMENT CONDEMNAT PER UNES INSTITUCIONS CORRUPTES

Deixebles de Zola

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

(Emile Zola i el compromís de l'intel·lectual amb el seu poble i la causa de la justícia i la llibertat. Cap a l'any 1965 Zola era l'exemple per excel·lència, el que voldríem ser si un dia arribàvem a ser escriptors. Recordem que ara fa cents anys que Alfred Dreyfus era alliberat del seu captiveri. El 1894 aquest oficial francès era acusat falsament d'espia a favor d'Alemanya. Detingut, jutjat, degradat i empresonat, ningú el defensà. Dreyfus és jueu i tots els antisemites i reaccionaris aplaudeixen. Però les "proves" contra Dreyfus són molt flüixes. Un escriptor, Emile Zola, descobreix que tot allò és un muntatge. Els intel·lectuals "exquisits" callen -com de costum- davant la injustícia. Vergonyós el silenci còmplice d'Anatole France, de Claudel, de Régner, de Noailles... Tan sols Zola s'enfronta a tots els estaments (exèrcit, banca, església, administració, cultura...) de la societat burgesa. S'enfronta i finalment... venç! I és que -ja ho sabem a la perfecció- escriptors valents com Zola n'hi ha pocs i covards, quasi tots. Per això Zola era -i és!- un exemple permanent de compromís per a un intel·lectual del segle XXI).

Deixebles de Zola

Havíem llegit La Mare de Gorki comprada d'amagat a les golfes de qualsevol llibreria progressista de Palma o Barcelona. Contemplàvem Octubre, La Vaga, El Cuirassat Potemkim, d'amagat. Ens interessava el realisme experimental i combatíu de l'equip "Crònica" valenciana (autèntics hereus de Renau), les provatures de "Criada 74" a Ciutat. Els escrits sobre literatura i art de Karl Marx, Trotski, Lenin o Raoul Vaneigem (els situacionistes francesos) anaven formant la nostra universitat d'estil. No cal dir que no ens interessava gens ni mica -de no ser per blasmar en contra seva- l'estètica i concepció del món d'Ortega i Gasset,

Emilil Zola.

Miquel Villalonga, Nietzsche o l'esteticisme de D'Annunzio o d'Oscar Wilde. Si avui dia diguéssim a molts dels nostres pretesos mestres de la crítica, a alguns "selectes" comissaris d'editorials nostrades o principatines, que les seves "excelses" opinions literàries, la "genialitat" de llurs pretensioses afirmacions, no deixen de ser més que esquifida filosofia feixista una mica descafeïnada per allò que l'elitisme reaccionari no està gaire ben vist, ens acusarien -ja ho han fet i ho fan sovint- de ser radicals ideòlegs del marxisme. Però en el llibre d'Adolf Hitler La meua lluita, en la pràctica imperialista i racista del III Reich hitlerian, hi havia molt d'excelsitud nietzschiana, de la teoria de l'art per l'art d'Oscar Wilde o del pansit esteticisme danunciant, de la burda concepció dels senyors i els seus servents dient que "el meu únic compromís és amb la ploma".

Els forns dels camps d'extermini nazis s'encenen sovint amb conceptes en contra del compromís de l'art amb el poble (la qual cosa el nazisme i el feixisme consideraven bolxevisme aplicada a l'estètica). Avantguardistes d'Alemanya, Itàlia, Espanya, de tot Europa, anaren als forns crematoris nazis juntament amb jueus, comunistes i demòcrates. La lluita per la defensa d'una cultura d'esquerres, per un realisme lligat a la necessitat de remoure la somorta societat de classes que ens oprimia, anava i va estretament lligada al combat pel progrés de la humanitat. Bertolt Brecht, al seu treball Cinc dificultats per a escriure la veritat, deixava constància d'unes normes que per a molts de nosaltres serien vàlids suggeriments a seguir davant l'aclaparador feixisme que ens dominava (els quaranta anys de dictadura burgesa sota la dominació del general Franco). Deia Brecht: "Aquell qui vol combatre la mentida i la ignorància i escriure la veritat, ha de vèncer almenys cinc dificultats. Li cal el coratge d'escriure la veritat, quan arreu l'ofeguen; la intel·ligència de descobrir-la, quan arreu l'amaguen; l'art de fer-la manejable com una arma; el judici per a triar aquells dins les mans dels quals serà eficaç; l'astúcia per a propagar-la entre ells".

Al final de la II Guerra Mundial Jean-Paul Sartre, Roger Garaudy, Ernst Fischer, entre molts d'altres, des de posicions marxistes havien teoritzat sobre la necessitat d'un tipus de realisme allunyat tant de l'escolàstica dels crítics d'art al servei de la superestructura ideològica del capitalisme, com de les normes que a través dels servils impartia la nova burgesia "roja" que havia arribat al Poder a l'URSS exterminant els autèntics bolxevics, els anarquistes, els nacionalistes revolucionaris o, simplement, els artistes sense partit. Ara ja sabem que en tota societat de classes -fos capitalista o de socialisme degenerat- s'establia sempre una aferrissada lluita d'interessos i de concepcions dins del camp de la cultura. Es tractava d'escollir la nostra trinxera: estar de part dels oprimits o dels opressors. Indubtablement mai no ens seduí fer el joc a menfotistes i servils. Ω

Fa 17 anys que en Tomeu Seguí de Secar de la Real regenta el Taller Tolo al Camp Rodó. Tlf. 971 207 367

Fa 3 mesos que en Lluís Rico d'Elda (Alacant) ha obert la botiga de venda de cotxes de segona mà Proauto a la barriada de l'Amanecer de Ciutat. A la foto amb els seus fills Miquel i Xavier. Tlf. 971 295 315

Fa 7 anys que el matrimoni Ortiz de Barcelona regenta la botiga de venda de cotxes de segona mà Auto 2000 a la barriada de l'Amanecer de Ciutat. Tlf. 971 201 433

Fa 25 anys que en Vicenç Roca de Terrassa regenta la Perruqueria Unisex Vicenç al Camp Rodó. Tlf. 971 295 944

Fa un mes que en Pelayo Mesquida de Maria de la Salut regenta el Cafè Camp Rodó. Un lloc de tertúlia i futbol. Està especialitzat en guisat de bacallà i fava pelada. Tlf. 971 208 263

Fa 19 anys que na Concepció Cornellà de sant Quintí de Mediona (Alt Penedès) regenta la Perruqueria Brigitte al Camp Rodó. A la foto amb la seva filla Brigitte. Tlf. 971 205 833

Fa 12 anys que en Pere Aries regenta l'Elèctrica RASE al Camp Rodó. Instal·lacions elèctriques i reparacions. Tlf. 971 296 854

Fa un any que na Marlene Harvey d'ètnia Aïmara al Perú és la secretària de l'Associació d'Immigrants a les Balears FAIB que te els seus locals al Camp Rodó. Agrupa associacions d'immigrants de l'Amèrica Llatina i de l'Àfrica subsahariana. Tlf. 971 200 261

Zola, Germinal y Dreyfus

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL, ESCRIPTOR

El 1961 vaig descobrir Emile Zola. Vull dir la literatura d'Emile Zola. Jo treballava aleshores com a "conserje" de nit al gran hotel Camp de Mar, un establiment d'un cert luxe en aquella part de la costa andritxola. Entre els llibres que a prop del

despatx de la recepció, segon oblidats pels clients a les seves cambres, anaven omplint-se, la majoria en francès, hi havia una vella edició de "al". Aquesta novel·la èpica, autèntic monument de la veiteratura, em cridà l'atenció i la vaig llegir poc a poc en s'nits interminables, només interromput per l'arribada abalba d'alguns grups de turistes britànics, dels clients que'en de les seves bauxes o de la parella de la guàrdia civil i la seva ronda. Així vaig poder gaudir de les aventures Lantier, proletari, personatge que es converteix en l'ador d'una revolta de miners. Són textos tan bellament ese el lector viu i sent el món sota terra dels jaciments en teus drames, les seves misè-

ries i les seves vagues. Per tal de poder-la escriure, Emile Zola (1840-1902), visità en el nord de França els poblats dels miners i baixà amb aquells obrers als pous de feina. Aparegué aquesta obra cimbal el 1885 i fou considerada una novel·la violenta, lírica i realista, tres factors que els seus enemics més envejosos mai no li perdonarien. Zola, el maleit, fou comparat a Dant i la influència de "Germinal" va tenir ample ressò entre els polítics d'esquerres. En morir Zola el seguici mortuori fou molt nombros, amb la presència multitudinària de la classe obrera que anava cridant a manera d'homenatge i consigna: Germinal! Germinal!

Vuit anys després de l'edició de "Germinal", Emile Zola era un dels personatges principals d'una novel·la que mai no es va escriure, "El cas Dreyfus". Amant de la justícia, com un modern Quixot publicava en el diari "L'Aurore", el 13 de gener de 1898 el següent article: "Ja fa un any que els generals Billot, Boisdeffre i Gonse saben que Dreyfus és innocent i s'han guardat tan espantós secret. I dormen tan tranquils, estimats i acaronats per les seves dones i criatures. Haig d'acusar el tinent coronel Paty de Clan d'haver estat l'obrer diabòlic d'aquest error judicial, potser inconscient, però després d'haver defensat la seva obra nefasta tot al llarg de tres anys i fent servir les més culpables maquinacions. Vull acusar el general Billot d'haver tengut entre les mans les proves certes de la innocència de Dreyfus i d'haver-les amagat, d'ésser culpable del crim de lesa justícia amb un objectiu polític i per tal de salvar l'Estat Major compromès. Són culpables del mateix crim el general Boisdeffre i el general Gonse, un sens dubte per passió clerical, l'altre potser per aquest esperit de cos que fa dels despatxos de la guerra l'arca santa inatacable. Jo no ignora que amb aquest article estic sota el control dels articles 80 i 31 de la llei de premsa del 29 de juliol de 1881 que castiga els delictes de difamació. M'hi expos voluntàriament i tot l'espero de la veritable justícia.

Zola no va traïr doncs, mai en la seva vida, l'esperit de "Germinal" i per això sempre l'he rellegit i admirat. Ω

L'enemic català

QUIM GIBERT, LICENCIAT EN PSICOLOGIA PER LA UAB

"Renegar contra els catalans és encara una senya d'identitat espanyola", *Alfons Quintà*

Coincideixo plenament amb el psiquiatre Adolf Tobeña que no es cansa de repetir que Catalunya és l'enemic interior d'Espanya: "Els catalans sovint se'n fan creus d'aquesta tirada de rebuig que provoquen". En tant que enemics, ens converteixen en un blanc destinat a esberlar l'exercici i la perpetuació de la nostra catalanitat. I això d'abatre enemics més dèbils, en temps anomenats democràtics, com és fa? A partir d'intens globals de disminuir la capacitat de l'adversari i, sobretot, la seva moral. Amb l'entrada en funcionament de manera sistemàtica, per exemple, de mitjans de difusió de tot ordre pensat per influenciar l'actitud de la població que cal dominar. La mala propaganda en forma de burles, mentides, distorsions, rumors fatalistes, és un camí encobert per minar l'ànim dels enemics i sotmetre'ls psicològicament. Els quotidians estirabots d'anticatalanitat que brollen d'Abc, Tele 5, El País, COPE, Las Províncias... són veritables campanyes psicològiques de desgast contra el fet català mitjançant la confusió mental, la contradicció de sentiments, la indecisió, que només afavoreixen el camp qui pugui i la nostra indefensió com a poble. "per combatre el nacionalisme (català) es genera una caricatura, una versió grotesca i deformada. Una caricatura intencionada fa que siguis percebut amb cara d'imbècil o de malvat. S'ha dit manta vegades que el catalanisme s'ha fet antipàtic a l'exterior. No és estrany. Ha de ser antipàtic per força", assenyalava en Vicenç Villatoro a l'AVUI (23.6.98). L'ús de filtracions negatives fou una de les principals armes dels nazis durant la segona guerra mundial. Hitler era conscient que les guerres calia lluitar-les per endavant, fins i tot abans d'iniciar les operacions militars. La gravetat dels efectes que desencadenaren les esmentades filtracions entre la opinió pública americana, fou de tal magnitud que justificaren, en els Estats Units, la creació d'un organisme especial d'estat encarregat de descobrir-les i dissipar-les. És altament feixuc haver d'esvair constantment falsedats i altres atacs prevaricatis. Dedicuem més temps a desmentir allò que no som -però que ens diuen que som- que a afirmar el que som veritablement", constata en Villatoro. La intoxicació i intimidació informativa rep el nom de guerra psicològica.

La guerra psicològica, però, va més enllà: també persegueix per mitjà dels canals de propagació governamentals, demostrar a la població que representa que el seu

enemic és el responsable del conflicte.

Qui sempre havia parlat de permanents campanyes de propaganda contra els Països Catalans és el malaguanyat Carles M. Espinalt: *Ens han acusat tant i tan seguit de ser els causants de tots els plats trencats i de tots els desoris que, només per deixar-nos d'amenaçar i maldir, jan ens crèiem alliberats*". Segons el professor Espinalt, el mal dels genocides rau en el fet que, després de periòdiques estossinades, els catalans puguin tornar en si i refer la moral de victòria i el goig que comporta tenir una identitat peculiar: "La qüestió és que l'esclau no es vegi les orelles i romanguí mancat d'ànim alliberador, debatent-se entre contra-

dictoris dubtes".

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, amb seu al número 5 del carrer de Montalegre, ha produït i mostrat precisament fins el 21 de febrer passat una exposició, sota el títol *Rendeix-te! Fulls volants i guerra psicològica al segle XX*, que aborda a partir de la política, la publicitat i la psicologia la importància de les octavetes i d'altres mitjans com a sistema de persuasió de masses.

Curiosament l'extremada perillositat de l'enemic català contrasta amb la seva invisibilitat. Només som un invent de qui presenta la diferència com una anomalia i vol desfermar odís mitjançant el progressiu deteriorament de la reputació catalana. Ω

Guerra guerrejada del català (I)

PER RICARD COLOM

"La marca de l'esclau és parlar la llengua del seu senyor" (Tàcit)

Fermesa i esma en parlar (català, és clar)

Al principat amb lleis i al País Valencià i les Illes amb Correllengües, n'hi ha de còmodes i ingenus qui volen fer creure que tot va rutilant. Però malgrat les triomfalistes estadístiques sobre coneixement del català, tothom sap, i a Madrid ho tenen ben clar, que la llengua catalana camina, sense presses ni pauses, cap a la tomba: cada vegada recula més el seu ús social, és pitjor parlada, perd nervi i parcel·les i matisos d'ús corrent... Esdevé un patués del castellà, amb horrorosos i antiestètics calcs lingüístics cacofònics promoguts no sols pels castellano-pensants locutors de canals valencians (deuen triar-los aposta, assessorats per sociolingüístics espanyols per a rematar el genocidi cultural) sinó per la pusil·lànim, asèptica i artificiosa "professionalitat" que traspuen els canals princepatins i llur "llatinització" del català.

Tot plegat és degut a diversos factors entrelligats que ni tan sols els "nacionalistes" corrents copsen gaire, a causa de la fondària i complexitat dels processos, sols destriables tot esmerçant-hi prou esforç. Com escriuen els jurats valencians al Magnànim a tomb de les intrigues inacabables dels *condottieri* napolitans: "No resta sinó que rompats en un colp e tallets les cordes de totes les il·lusions itàliques, subtilment e no sens grans astúcies cordellades, e no esperets, Senyor, a deslligar-les, car nuus cecs tenen e insolubles, los quals jamés no veuríats acabats de deslligar". Any 1423).

Doncs bé, ara i ací, el poder colonial ens ha relligats amb un munt de nusos cecs i difícilment solubles que cal saber deslligar amb esma i fermesa amitjanades, amb energia i prudència.

Les lleis de CiU sempre seran torpedejades, si la situació no canvia de valent, des de la capital de l'Imperi i pel botiflerum indígena i la resta de negrets emblanquinats tipus Michael Jackson/Sergio Dalma que pateixen el Síndrome d'Estocolm. Quant als Correllengües, mobilitzen quantitat però manquen de reals conseqüències mediàtiques ni de fites clau (com Gandhi a la *Marxa de la Sal*, diguéssim. Ω

Servei jurídic

Condemna a una metgessa del servei valencià de Salut que no va voler atendre una malalta perquè parlava valencià

Els fets varen ocórrer ja fa uns mesos a La Vila Joiosa. Vanessa Lancis, una jove estudiant d'aquella localitat es va trobar malament com a conseqüència d'una caiguda que havia sofert i va acudir al servei d'Urgències de l'Ambulatori de la Vila Joiosa per tal d'ésser examinada i tractada.

En arribar a l'ambulatori la va rebre una doctora, la senyora Maria Dolores Puente, la qual, si bé inicialment l'escoltava i l'entenia, li va demanar que deixés de parlar català.

L'esmentada doctora, en veure que Vanessa no canviava de llengua i no deixava de parlar català no la va voler atendre, tot al·legant que no l'entenia. Així, Maria Dolores Puente no la va examinar, ni tampoc va buscar cap altra persona per a fer ho i Vanessa se'n va haver d'anar de l'ambulatori sense que cap metge la reconegués.

Així ho reconeix al sentència del Jutjat d'Instrucció número 1 de la Vila Joiosa, la qual considera que els fets són constitutius d'una falta de vexacions prevista i penada en l'article 620 del Codi Penal, els fonaments jurídics de la qual considerem d'interès i reproduïm tot seguit: "la conducta de la denunciada, de negació de la deguda i exigible assistència mèdica, no està justificada pel fet que en entenga la llengua en la que es dirigia la malalta perquè ni tan sols va realitzar cap activitat tendent al reconeixement o examen d'aquesta, ni va tractar d'entendre's amb ella per gests i signes, ni va realitzar cap gestió per a proporcionar-li assistència mèdica mitjançant altres persones que la pogueren entendre i com que no va fer més que negar-se sense més a assistir-la, va fer sentir menyspreada, desatesa i vexada a la denunciada, en haver atemptat contra el seu honor i dignitat, màxim i tenint en compte que la denunciada emprava una llengua oficial en la comunitat autònoma".

Vanessa no ha estat l'única persona que ha patit alguna experiència d'aquestes característiques. Ara bé, Vanessa no ha callat i ha denunciat immediatament. En primer lloc, va omplir un full de reclamacions del mateix Servei Valencià de Salut, exigint el nom i identificació de la funcionària que no l'havia atès, identificació a la que tot usuari té dret. Posteriorment, va interposar una denúncia davant el jutjat de guàrdia del seu municipi, explicant el fet i adjuntant la còpia del full de reclamacions. Finalment, es va posar en contacte amb l'assessoria jurídica d'ACPV (Acció Cultural del País Valencià) perquè es personés en el procediment, evitant així un inicial arxiu del procés.

D'acord amb el vigent Codi Penal aquestes conductes són perseguibles en tant que delictes de discriminació; així l'article 511 regula que "incorrerà en la pena de presó de sis mesos a dos anys d'inhabilitació i multa de dotze a vint-i-quatre mesos i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per un temps d'un a tres anys el particular encarregat d'un servei públic que denegue a una persona una prestació a la qual tinga dret per raó de la seua ideologia, religió o creences, la pertinença a una ètnia o raça, l'origen nacional, sexe, orientació sexual, situació familiar, malaltia o minusvalidesa".

Tenim per tant, la cobertura legal necessària per a les denúncies per discriminació lingüística prosperen. Només hem de fer-les i no deixar-ne passar ni una. Ω

Servei Jurídic d'ACPV

Netejes Trèvol

Pisos, locals, oficines, comunitats, autocars, bars, discoteques, embarcacions, obra nova, vidres, poliment de trispols...

Carrer Capità Ramonell, 38. Tlf. 971 279 999 Es Molinar

Casa Pinet

BAR • RESTAURANT

Refugi i museu alhora, on podrà vostè tastar la cuina d'aquesta comarca del País Valencià.

Plaça Major
Telèfon (96) 588 42 29
03518 TÀRBENA
La Marina - País Valencià

L'esperit republicà

"No deixeu que Kosovo plori!!!"

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

"No deixeu que Kosovo plori!!!" és la cançó que ofereix kosovapress a les pàgines d'Internet (la podeu trobar a www.kosovapress.com). És a l'abast d'àudio i de vídeo). Composta per Na Luljeta i Na Julie Kuraja, i cantada per Na Lindita Kuraja, aquesta cançó ha esdevingut estendard de la resistència kosovar. És una denúncia del Genocidi i una crida a la consciència mundial. En versió catalana improvisada, la lletra fa: "Aquí hi ha un país que es mor/aquí hi ha una nació que plora/ Kosovo plora per la salvació/ Ajudeu i salveu la nació albanesa/... Doneu-nos la pau/ Salveu els nostres infants/ Atureu el terror/ Necessitam la nostra llibertat/... Atureu la neteja ètnica i el genocidi/... Doneu-nos la pau/ Salveu les nostres ànimes/ Atureu el terror/ Torneu-nos les nostres llars..."

He rebut una carta de propaganda electoral d'En Julio Anguita on me convida a votar a favor dels candidats de Izquierda Unida a les properes eleccions al Parlament Europeu (La carta és en espanyol. Per cert, he pensat, que no són aquests mateixos els qui quan els convé enlairen la bandera a favor dels drets dels catalano-parlants?). El missatge és breu, però suficient per expressar la condemna de la "Guerra de l'Otan". És una mena de confirmació de l'estratègia que ha adoptat el Partit Comunista de Espanya respecte al conflicte de Kosovo. Expressa N'Anguita: "Els nostres eurodiputats... han condemnat la guerra de l'OTAN a Iugoslàvia al marge de les Nacions Unides i contra el dret internacional després de no haver-se impedit durant anys els crims del nacionalisme als Balcans". I afegeix com a objectiu a aconseguir: "Afinar el paper de la Unió Europea en el

món a favor de la pau, en defensa dels drets humans i de la solidaritat amb els pobles que més ho necessiten". És breu, però conté l'esquema de la campanya de propaganda. N'Anguita i els dirigents d'IU repeteixen el missatge una i altra vegada. I els correligionaris, com a tocats de verí, han fet via per apuntar-se a la campanya, tan lletja. S'apunten i allò que diuen és en sintonia amb la posició adoptada per En Milosevic, el cap del govern de la República Federal.

El discurs de N'Anguita i dels seus es centra a denunciar els procediments de l'OTAN, la vulneració del dret internacional, els patiments del poble serbi, l'increment de les víctimes innocents. Els agrada fer un discurs rodó a aquests comunistes hispanos, els agrada mostrar-se indignats per causa de la justícia, els agrada esqueixar-se les vestidures públicament. Els agrada i no s'estan de fer-ho; però a un cost molt elevat, jo pens. Per a mantenir aquest discurs tan combatiu en "favor de la pau i la solidaritat", es veuen obligats a fer desaparèixer els kosovars. Els kosovars, En Milosevic els fa desaparèixer físicament. N'Anguita fa com si no existissin; simplement, els foragita del seu discurs. Aquests anguitistes clamen per les cent víctimes civils sèrbies, víctimes causades pels bombardejos, però no tenen res a dir respecte al refugiats albanesos. Tampoc diuen res sobre els 200.000 mascles albanesos desapareguts. Callen (tal volta escupen?) quan les organitzacions humanitàries alerten sobre el perill de mort per inanició de desenes de milers de kosovars que, tirats a la carretera, deambulen sense menjar i sense

saber on anar. La pretensió de N'Anguita - fer fora del discurs els kosovars - té un aire que l'acosta a la follia: de quina manera sinó es possible desentendre's del drama central? Només un foll - o un extremat perversor de la paraula - s'atreveria a deixar de banda el milió de refugiats, els 200.000 desapareguts i el destí incert de les altres 600.000 persones albaneses que resten al país? Vomiten paraules de pau, i fan la guerra propagandística contra els albanesos. Clamen per la solidaritat amb el poble serbi, però els sèrbis, per majoria, varen apostar per En Milosevic, pel feixisme i per la "solució final" aplicada als albanos-kosovars. En Milosevic és un dictador i un criminal, sí, però un dictador i un criminal produït per la voluntat feixista i criminal de les amples masses sèrbies, a la manera com una gran part del poble alemany, al 1939, donava un suport entusiasta a la política d'agressió de N'Adolf Hitler. (Per cert, a la carrera he de dir: que El Partit Socialista Serbi és una refundació del Partit Comunista Serbi. En Milosevic i els quadres dirigents del PSS són, grosso modo, la mateixa gent de l'anterior PCB. I que el P. Comunista rus d'ara juga fort la carta de l'ultranacionalisme).

KOSOVAPRESS I L'UÇK. El drama dels refugiats continua movent la solidaritat internacional. El món no vol que Kosovo plori. Però, a més a més, s'estan obrint clarianes informatives que ofereixen noves perspectives. KOSOVAPRESS ens fa saber que els kosovars també fan la guerra i informen al món. Kosovapress és una agència de notícies establerta a l'interior de Kosovo. És la única agència que informa del

que està passant Kosovo. El cap de l'agència, En Berat Luzha, explica als mitjans europeus que ells actuen com a corresponsals de guerra en mig de grans dificultats, però que malgrat tot són capaços de recollir la informació, i de fer-la arribar al poble que resta dins Kosova (ells escriuen "Kosova") i a la comunitat internacional. Que els mitjans tècnics bàsics són el telèfon i la transmissió electrònica.

Hem de tenir present que, tot i el poder de les grans agències de notícies, únicament Kosovapress és en condicions d'informar sobre el terreny d'allò que succeeix a Kosovo. I l'agència informa de l'autèntica guerra de Kosovo. A la fi és possible rebre notícies sobre les activitats de l'UÇK (Exèrcit d'Alliberament de Kosovo. Les agències posen les sigles de l'anglès: KLA). L'única agència que també és troba sobre el terreny, la sèrbia Tanjug, bé té cura de no dir res de les atrocitats de l'exèrcit serbi. L'UÇK i Kosovapress van estretament units (l'agència també publica els comunicats de l'UÇK). És més, tot fa pensar que la informació sobre la situació i els moviments de l'exèrcit serbi deu arribar primer de tot als serveis d'intel·ligència dels aliats.

Vegeu unes mostres dels tipus d'informació que transmet l'agència. Transcripció: "Pashtrik, maig, 26 (Kosovapress)". "Unitats de l'UÇK des de la zona d'operacions de Pashtrik en un enfrontament han mort 20 soldats sèrbis i n'han capturat altres dos. Aquestes unitats han tornat a la seva base amb dos ferits".

"Shalë, maig, 26, (Kosovapress)"

"Després de la darrera ofensiva sèrbia a Beçiq a Drenica, han estat assassinats els següents civils: Habib Idrizi (de 60 anys), Vesel Ahmeti (de 70), Kadri Idrizi, Metë Idrizi i Xhelil Idrizi, tots de Beçiqi. Els tres darrers tenien entre 16 i 20 anys".

"Podjevë, maig, 26, (Kosovapress)"

"Dos batallons sèrbis han ata-

cat avui els següents pobles: Uglar, Tërnavicë, Sllatinë, Beselicë i Pakashiticë. Aquests pobles han estat atacats amb artilleria pesant procedent de Sèrbia. Des d'aquestes posicions, les forces militars sèrbies han atacat amb infanteria, tancs, Pragas, morters i canons."

"Unitats del quart batalló de la 154ena Brigada "Shaban Shala" ha mantingut les seves posicions tot defensant uns 80.000 civils desplaçats. Davant la dura resistència, les forces sèrbies s'han retirat."

"Durant els dos dies de combats, les forces sèrbies han tingut 25 morts i nombroses ferits i dos dels seus carros armats han estat completament destruïts".

Sembla que a Kosovo hi ha la vertadera guerra i que aquesta canvia de signe. Ω

ÒMNIUM
CULTURAL

Sra.
Ministra,

No hi pot haver una història d'Espanya unitària, la història de Catalunya no és la història de Castella.

Sra.
Ministra,

A la península Ibèrica no hi va haver una Reconquesta. N'hi va haver, com a mínim, dues: la de Guifré el Pelós i la de Don Pelayo.

DE TU DEPEN

Els uns parlen castellà perquè consideren que "fa més fi". El que demostra que no saben ben bé allò que és realment fi, noble i normal: parlar la llengua del país on vivim.

¿PARLARÀ CATALÀ?

«Perquè ja n'estem tips que encara duri el rentat de cervell que varen fer als nostres pares. La responsabilitat de la nostra generació és anar al fons del problema.»

La nostra llengua està en perill.

No parleu en foraster.

J. Ivars
COCINAS Y BAÑOS

ARMARIOS SIN OBRA
SISTEMA

NEVES

LIDER EN EUROPA

• Financiación a su medida
• Presupuestos sin compromiso
C/ Joaquín Verdagué, 26 Bjs.
Tel. y fax: 971 744 402
Teléfono móvil: 619 789 703
EL ARENAL

CRONOLOGIA DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA (XXX)

Regnat d'Alfons el Magnànim: expansionisme, crisi i absentisme (1416-1458)

PER RICARD COLOM -Tlf. 964 207607

"Assolida l'alienació del sotmès per mitjà (bàsicament) de la coerció física, la tasca del colonitzador es concreta en mantenir aquest estat d'alienació i a convertir-lo en el seu (nou) estat "natural", per ço la colonització significa sempre la falsificació de la història, àdhuc la seva anatematització. Heinz Dietrich. *Emancipació i identitat d'Amèrica Llatina* (1492-1992)

3.1429: Els infants d'Aragó disposen guerra a Tudela contra Alvaro de Luna. Però ja hi han fet tard, car la noblesa castellana ha desertat del partit "aragonès".

5.1429: La noblesa castellana jura fidelitat al rei Juan II a Palència i segueix al conestable.

23.6.1429: Comença una feble ofensiva contra Castella.

29.7.1429: Gil Sanchis Munyós (Clement VIII), canonge de la seu valentina i successor del Papa Luna, després de llargues negociacions a Roma, Barcelona i Peníscola, renuncia al papat.

14.8.1429: Climent XII abdica en mans del cardenal Pere de Fos, llegat de Martí V, a sant Mateu. **Extinció del cisma d'Ocident.**

8.1429: Gil Sanchis (o Sánchez) és nomenat bisbe de Mallorca.

21.8.1429: Alfons de Borja és consagrat bisbe de València a l'església de Peníscola.

1429: Corts valencianes a sant Mateu i Traiguera (Baix Maestrat), tracten la guerra contra Castella. La ciutat de València avança 28.000 florins, de les Corts de Morvedre.

Carestia i epidèmies al Regne valen-

cià.

Pesta al Principat.

El cavaller Andreu Febrer enllesteix una excel·lent versió rimada de la *Divina Comèdia*.

Joana d'Arc dirigeix els francesos durant el setge d'Orleans. Després de 7 mesos, els anglesos han d'aixecar-ne el setge.

129.1430: Corts catalanes a Tortosa: voten subsidi de 30.000 florins, la meitat d'allò demanat pel rei i, com si fossin sobirans, **trameten ambaixada al rei de Castella per a exhortar-lo a fer les paus**. Forcen el rei a demanar-los consell. Hi comencen les divisions entre el braç eclesiàstic.

Ca. 1430: *Creu del Pati*, bella creu del terme de Tàrrega (L'Urgell), atribuïda a l'escultor Pere Joan.

1430: Naix Isabel de Villena, filla borda d'Enric de Villena i membre de la Casa reial.

Els castellans prenen i saquegen Alacant.

Caresties i epidèmies al Regne valencià.

Acabament del cimbori o llanterna de la Catedral de València.

Vuit viatges catalans a Orient.

9.6.1430: Els barcelonins Rafel Ferrer

i Lluís Sirvent, ambaixadors del Magnànim, signen un tractat comercial amb el Soldà d'Egipte Barsbai, a l'illa de Rodes.

25.7.1430: Treves de Majanç amb Castella: el clan *aragonès* és expulsat de Castella i confiscats els seus béns. El fet representa el punt de màxima feblesa de la confederació front a Castella al segle XV (sobretot la meitat).

El Magnànim i el seu clan fot el camp vers Itàlia.

1430-1457: Documentats treballs del pintor Jaume Febrer. Treballa a la regió de Lleida, on implanten l'estil gòtic internacional. Obres de naturalisme i fantasia, al gust de l'època.

1431: Mor el brillant orador àulic Felip de Malla, canonge barceloní.

Cinc viatges catalans a Orient.

Caresties i epidèmies al Regne valencià.

Naix a Xàtiva (Costera) Roderic de Borja, nebot d'Alfons de Borja.

Revolta popular a Galícia: *os irmandinhos*, esclafada per un exèrcit reial del bisbe.

Martiri de Joana d'Arc, acusada de bruixeria, cremada a la foguera, a Rouen.

Ω

Voteu, voteu... que el món s'acaba

Com cada quatre anys, ens tornen a donar permís per a fer política. Durant quinze dies, ens adularan i ens donaran peixet, intentant convèncer-nos que els Zaplanas, Maragalls, Pujols i Raholes ens representen... i que sobretot faran canviar les coses.

Com cada quatre anys, intenten tornar a limitar la paraula "política" al fet de votar i de tenir escons, al fet de jugar a un joc que a nosaltres, com a catalans, no ens interessa. I no ens interessa perquè jugar a eleccions i oblidar el carrer i els problemes de cada dia, per a nosaltres es jugar en camp contrari. Un camp ben dissenyat, per que les coses no puguin canviar-se fàcilment. Interessos econòmics, els grans grups periodístics... fan que tot quedi lligat i ben lligat, a cop de talonari. No podem deixar, ni els que ens considerem membres de l'esquerra catalana, ni la premsa, ni la gent que participa dels diferents projectes constructius d'aquesta societat, que la paraula política signifiqui només votar i institucions. Política és molt més! És el treball diari per la construcció d'un projecte de país. És no creure's ni caure, en el regionalisme que fa el joc a Espanya i França.

Creure els dibuixos dels mapes autonòmics que molts dels independentistes més pintats es creuen o han interioritzat, o creure que sense dos regidors o quatre diputats, no pots fer res... es deixar el camp llaurat per que les males herbes del l'espanyolisme avanci. Quants diputats ha tingut el moviment antimilitarista? Cap, i aquest ha liquidat la mili -i que ningú s'enganyi... les joventuts dels grans partits que ara diuen que gràcies a ells el segrest per part de l'exercit espanyol s'ha acabat, només van apuntar-se al carro a darrera hora.

La mobilització, el marcar pautes de treball, la denúncia i la construcció, l'articulació social i nacional, és fer política de corredors de fons, es fer una política on no calen vots. És fer una política on el que calen són braços on tothom te molt a donar.

Es suposa que quan votes, es per que aquesta o aquella opció és la representa els teus posicionaments del dia a dia de millor forma. I que hem de fer aquells que creiem que cal construir uns Països Catalans independents i d'esquerres?... Si no hi ha cap dels que es presenten, encara que alguns s'omplin la boca dient-ho, que s'ho cregui! Si els uns s'alien amb formacions regionalistes només per les europees, i la suma de tres regionalismes, no constitueix un nacionalisme. Els altres, s'autodivideixen per adaptant-se millor al joc autonòmic i els de més enllà... senzillament van a la boqueta... i a l'hora de moure un dit i anar a València... tenen massa feina reunint-se a Barcelona.

Val la pena entrar avui en el terreny de joc espanyol si només fas que justificar-lo? Més val que el dia 13, anem a la platja... i l'endemà, al sindicat, a l'assemblea de veïns, a l'associació cultural... construïm el país, treballant dia a dia, colze a colze. Ω

Albert Salamé

Membre del PSAN al Maresme

C/Tramuntana 12 - Calèlla

Telf 93 769 73 06

Lluita Internet- Edició

Fa 5 anys que en Joan Salamanca regenta l'Estudi Fotomax al Camp Rodó. Té sucursal al carrer General Luque d'Inca.

Fa 2 mesos que les germanes Gonoré i Salom regenten el Bar Paquita al carrer Capità Salom de Ciutat. Tlf. 971 204 362

Fa 2 anys que en Rubén Medina regenta la botiga d'imatges de guix Kolorés a la barriada de s'Escorxador. Ven imatges fabricades a Castelló. Tlf. 971 203 765

Fa 21 anys que en Joan Sastre de Montuiri va obrir la botiga de Bricolage Bricolage Brimassa al carrer Francesc Suau de Ciutat. A la foto amb la seva dona Pepa Nolla. Tlf. 971 298 488

Fa 40 anys que en Pau Taure i el seu fill Pau traginen material de construcció i mobles arreu de Mallorca. Tlf. 971 511 657.

Fa 6 anys que en Josep Sánchez regenta el Restaurant sa Mossegada a la barriada de s'Escorxador de Ciutat. Recomanava l'arròs brut, la paleta de xot i els escaldums de pollastre. El menú dels dies feiners val 900 ptes, els diumenges 1.100. Tlf 971 299 759

Fa un any que en Joan González i en Jordi Casanoves s'han associat per obrir l'Agència de Viatges Palma Travel al carrer Joan Massanet de Ciutat. Tenen un magatzem on l'ONG Plataforma per Kossovo hi guarda els aliments que recull per ajudar als kosovars. Tlf. 971 751 150

* Va 11 anys que en Josep Fernández regenta la Carnisseria Ideal a la Plaça de París de Ciutat. Tlf. 971 750 084

HISTÒRIA D'UNA FOTOGRAFIA

El recital de Raimon al Cinema Born (1967)

Pel setembre de l'any 1967, l'escriptor Joan Manresa, que mantenia contactes permanents amb Barcelona, ens informà que per l'octubre -si el governador civil no ho prohibia- hi hauria un recital de Raimon al cinema Born. Per a copsar el que allò significava enmig de tanta grisor cultural, hom ha d'imaginar el que podia representar per a un militant del PCE que li diguessin que vendria la Passionària. A Raimon el coneixíem per la propaganda que aleshores li feia l'emissora d'en Carrillo, la REI, que emetia des de Bucarest finançada per Ceausescu.

No cal dir que tothom es mobilitzà a fons. La majoria dels adolescents que ens movíem pels cercles antifranquistes consideràrem l'"acció" com a prioritària. Ajudàrem a repartir per barriades i pobles la propaganda anunciant l'acte. Tot anà a la perfecció. El dia del recital la gent no hi cabia en el cinema Born. La cua era infinita. Milers de joves i adults es barallaven per a trobar-hi una entrada. Crec que fou aleshores, en aquell precís moment, quan vaig comprendre que no res, cap sistema repressiu, no podria impedir l'alliberament social

Raimon i la seva esposa Analisa.

i cultural del nostre poble.

Dins del cinema Born, la Brigada Social anava desesperada. Dos jeeps de la Policia Armada estaven aturats davant el Govern Civil. Li havien prohibit cinc cançons. Va sortir a l'escenari vestit de negre (camisa i pantalons), decidit. Quan va començar a cantar "Al vent!", el cinema, com si fos una onada immensa, s'agità, aixecant-se com un sol home, fent aplaudiments sense aturar. Els "Llibertat!" i "Amnistia!" se succeïren l'un rere l'altre. L'emoció ens dominava a tots. Alguns companys

aprofitaren per llançar un paquet d'ocultaves demanant l'alliberament dels presos polítics. Per sort, el recital, amb la Brigada Social llegint una a una les cançons per a comprovar que el cantant s'atenia a les lletres presentades a la policia, finí amb normalitat. Aquell fou un dels moments més importants de la nostra lluita juvenil. Sabíem que anava creixent un ampli moviment antifranquista. Fins llavors, les reunions havien estat sempre en petit comitè, a les catacumbes. Mai de la vida no havíem vist una tal gentada que bategava amb les nostres

idees i lluitava pel mateix! El recital, l'actitud valenta i compromesa de Raimon, ens donà força per a continuar lluitant deu, vint anys més, els que fossin necessaris!

Per aquells anys, l'editorial "Dae-dalus" -dirigida per Bartomeu Barceló- havia publicat "Els Mallorquins" de Josep Melià que ajudàrem a vendre com si fos "El Capital" de Karl Marx. Tot ens era útil per combatre la dictadura! El 68 fou també excepcional. Des de París ens arribaven les notícies del maig francès que ens permetia constatar que les revoltes populars a l'Europa desenvolupada no havien finit. I el que era més important, la flama de la resistència la portaven partits i organitzacions que no tenien res a veure amb l'estalinisme. Fou quan sentíem parlar per primera vegada d'Alain Krivine i Ernest Mandel, els dirigents de la Lliga Comunista Revolucionària (la secció francesa de la IV Internacional). La revista dels situacionistes -"L'International Situationiste"- ens obria els ulls vers aspectes silenciats per l'estret economicisme de molts dels partits comunistes legals a la resta d'Europa. Ω

(Miquel López Crespí)

1974: La influència de la revolució dels Clavells en el Teatre de la Revolta Malloquí

Quan l'any 1974 (l'any de la Revolució dels Clavells a Portugal) som a Lisboa per veure, sentir, olorar de prop aquell càntic a la llibertat que escrivia el poble (treballadors i soldats i oficials antifeixistes), també ens convertim en àvids espectadors teatrals. Dins les nostres minvades possibilitats econòmiques -alguns dels joves revolucionaris de començaments dels setanta no proveníem de famílies riques- aquells viatges s'aprofitaven per a comprar algun llibre prohibit, revistes esquerranes, o per a anar a veure films que encara no podien travessar la frontera; i, en el cas que ens ocupa, ens delia comprovar les possibilitats comunicatives del nou teatre sorgit de la Revolució dels Clavells (a part del material escrit que vaig portar de Portugal, tenc en el meu arxiu infinitat de diapositives d'aquells espectacles que tant m'impressionaren).

Aleshores s'esdevenia en els escenaris portuguesos un fet molt remarkable: la conversió de la ridícula i esperpèntica revista portuguesa (plomes, simpleries, al-lotes en bikini, acudits de mal gust...) en un veritable instrument artístic i de revolució cultural i política. Record ara mateix una no cravo, outra na ditadura (que podríem traduir com "Una en el clavell, l'altra en la dictadura"). Una de les obres que més em va impressionar (i de les que serv més material) va ser Pides na Grelha (la PIDE era la terrible policia política de la burgesia feixista portuguesa; la traducció aproximada de Pides na Grelha seria "Pides dins la presó" o "Pides damunt la torradora". Era verdadera-

Representació de "Pides na Grelha" (Lisboa 1974). Fotografia de Miquel López Crespí

ment instructiu contactar aquesta "revolució" dins la concepció de la revista clàssica (la revolució política portuguesa afectava, i d'una forma notable, els fonaments del teatre reaccionari de Lisboa). A l'Estat espanyol el grup "Tàbano", amb la famosa Castañuela 70 que tant influí en els nostres concepcions teatrals, havia provat de fer una cosa semblant com aquest 1974 ho feia el grup (cooperativa "Adóque") autor del muntatge que comentam, Pides...

Just acabats d'arribar d'aquell Portugal combatiu i antifeixista, la revista Triunfo (número 636, 1974) analitza aquest important fenomen tetral que agitava tots els escenaris europeus -i especialment els de l'Estat espanyol- amb aquestes paraules signades per Fernando Lara. Comparant Uma no cravo... amb Pides na Grelha, el crític escrivia: "...resulta indubidable la mayor concreción política, el saber con exactitud hacia

dónde se quiere ir, efectuada por el equipo de 'Adóque' respecto a 'Uma do cravo...'. Junto a la burla o la sátira en torno a la mitología del antiguo régimen, el ataque a la fuga de banqueros, como los Espiritu Santo, la ironía sobre las tradicionales 'relaciones fraternales' entre Portugal o Brasil (donde se hallan refugiados caetano y Thomas), el contraste entre los personajes populares y los pertenecientes a la burguesía cara al cambio de poder, la metamorfosis de un Hitler que ahora 'quiere' ser demócrata o la caricatura de Spínola, existe en 'Pides na grelha' un planteamiento teórico de fondo que -exteriorizado a través de la ligereza, el humor y el erotismo del género- revela un análisis previo muy detenido de la realidad portuguesa".

Aquestes experiències portugueses que comentam eren una mica lluny de les magnífiques -i magistrals!- concepcions de, per exemple, Ricard

Salvat i Maria Aurèlia Campany a Barcelona. Recordem que pel 1960 s'hi havia fundant l'Escola d'Art Dramàtic "Adrià Gual". Però, evidentment, seguidors del món escènic i les propostes de Maiakovski (el "teatre total"), ens interessava enormement la intel·ligent "suggerència" -pràctica diària!- dels escriptors i artistes antifeixistes. Subscriptors de la revista Serra d'Or, comprant cada setmana Triunfo, seguidors de Primer acto i -sempre segons les nostres possibilitats econòmiques que, com deia més amunt, no eren gaires-, anàvem a veure els espectacles -seriosos- que arribaven a Ciutat (poc i dolent). Com deia, aquests anys seixanta i començaments dels setanta, són els anys en els quals marquen època els gran muntatges de Ricard Salvat (que, per cert, l'any 1972 formaria part del jurat, juntament amb José Monleón, que a Alacant em donaria el premi "Carles Arniches" de teatre per l'obra Ara, a qui toca?). S'estrenen, com una fita històrica en el teatre dels Països Catalans, Adrià Gual i la seva època (Salvat); Ronda de mort a Sinera (Salvat-Espriu); L'auca del senyor Esteve (Rusiñol); La bona persona de Sezuan (Brecht); Aquesta nit improvisem (Pirandello); Primera història d'Esther (Espriu); Les mosques (Sartre); Insults al públic (Handke). Un poc més tard (1970) Ricard Salvat és nomenat director del Teatre Nacional de Barcelona i ja cap a l'any 1973, a Roma, dirigeix Noche de guerra en el Museo del Prado (Alberti) i La nueva colonia, de Pirandello. Ω

(Miquel López Crespí)

L'Independentisme a Mallorca: Un reportatge de la revista de Barcelona Illacrua

Miquel López Crespí: Trenta Cinc anys de lluita permanent per la Cultura Catalana i la Independència

(Un bon amic, referint-se a la poesia de Miquel López Crespí afirmava, que "la nostra literatura, la nostra poesia, necessita baixar al carrer, baixar a les presons, fondre's dins del poble, aprendre el seu llenguatge i transformar-se en una arma de combat". Nascut a sa Pobla l'any 1946, en Miquel López Crespí fa anys que va iniciar aquest via crucis particular que l'ha traslladat per tots els racons de la societat illenca que oloren a revolta. Des de les reunions clandestines fins a la llibreria Logos, on es venien d'amagat els textos marxistes que arribaven a Mallorca, passant per la repressió de les presons franquistes, en López Crespí ha anat conformant el seu pensament a la realitat illenca sense perdre aquell reduït de coherència del que ha lligat la sensibilitat amb la pràctica política.

Dedicat des de fa anys a la literatura -recentment ha guanyat el Premi "Miquel Àngel Riera" de novel·la amb l'obra L'Amagatall i ha publicat Estiu de foc (Editorial Columna) i Històries del desencís (Editorial Moll)- aquest antic militant del PSM i l'OEC, vicepresident de l'Ateneu Popular "Aurora Picornell", és una veu clara i independent que des del món de la cultura no s'ha volgut desvincular mai de les idees en què creu. Malgrat que siguin moltes les renúncies viscudes, asseure's amb ell a parlar sobre l'esquerra i l'independentisme no té res a veure amb obrir una calaixera de records i retrets. És, senzillament, col·locar cadascú en el seu lloc".

(Tomeu Adrover. Revista Illacrua, Barcelona, maig de 1999).

TOMEU ADROVER
(REVISTA ILLACRUA)

-¿No creus que esquerra i independentisme són dos termes històricament desarelats de la societat illenca?

-No hi estic d'acord. El que sí que hi ha és un abandó d'allò que és la història de l'independentisme i el nacionalisme d'esquerra. No sé per quines estranyes circumstàncies s'ha oblidat que tenim a Catalunya i les Illes grans teòrics de l'esquerra i el moviment d'alliberament nacional. Des de n'Andreu Nin i Gabriel Alomar, a Joaquim Maurin, Jordi Arquer, Serra i Moret... Tot això ha estat oblidat pels mitjans de comunicació convergents. Dins les lluites socials o nacionals sempre hi ha lluites d'interessos i cadascú estira cap on vol. De fet, al nacionalisme burgès no li interessarà gens ni mica dir que els teòrics més importants del nacionalisme i la independència són marxistes catalans dels anys trenta.

-Per tant, més que d'un desarelament històric, podem parlar d'un cert divorci entre la societat i el que l'esquerra d'alliberament planteja.

-Mira, la realitat és que hi ha hagut molts grups que han fet feina des d'aquesta perspectiva i que han estat, en certa manera, criminalitzats. Per exemple: quan l'OEC (Organització d'Esquerra Comunista) i el PSM defensaven en temps de la transició l'autodeterminació i portàvem gent com en Xirinacs a Mallorca a fer actes electorals, la premsa oficial ens criminalitzava i ens deia que fèiem apologia del terrorisme. Per què? Perquè ens dedicàvem a parlar fora del marc pactat amb el franquisme reciclat. El que tocava acceptar era l'Espanya indivisible. Els partits que com el PSM deien que Constitució és un avanç però que no era autènticament democràtica perquè no reconeixia el dret a l'autodeterminació reconegut per les Nacions Unides eren apartats del marc constitucional. Dir això era fer apologia del terrorisme.

Diada Nacional de 1992. L'escriptor Miquel López Crespí fa una intervenció -en representació de totes les forces nacionalistes de les Illes- en defensa de l'autodeterminació dels Països Catalans. D'ençà la seva primera detenció l'any 1962 són -en aquest any 1992- trenta anys de lluita continuada pels nostres drets nacionals.

-Tu relaciones molts dels problemes que ha arrossegat l'esquerra nacional amb aquell procés pactat de la transició...

-Aquest pacte del franquisme [reciclat], el PCE, el PSOE, i la burgesia basca i catalana va liquidar moltes possibilitats. Tots els avenços d'aquell temps, visibles amb les manifestacions per l'autonomia, amb més de 40.000 persones al carrer, amb els grups d'esquerra nacional que anaven creixent contínuament en militància, el sentiment republicà d'aquells anys, etc., tot aquell moviment va ser bloquejat, tota aquella energia va ser criminalitzada i es va crear un cert desencís.

L'objectiu de la transició pactada i la marginació d'aquest moviment era clar: es tractava d'aturar tant la combativitat nacionalista, com la republicana o l'anticapitalista.

Per què acceptar la monarquia sense que es pugui triar? Per què negar la possibilitat, per la via electoral, de constituir un model econòmic socialista? La transició no ens deixava triar. Ens tenia immobilitzats.

-Sí, però a l'esquerra illenca

sempre l'han acusada de tenir referents forans i de no haver lluitat pel referent nacional.

-Mira, encara que jo no he estat mai carrillista (PCE), hem de reconèixer que els militants carrillistes i d'altres grups comunistes eren els únics que lluitaven per uns certs nivells d'autonomia. Quan defensar l'Estatut d'Autonomia et podia costar 10 o 15 anys de presó, o tortures a comissaria, no hi havia ningú més que aquests partits defensant aquests drets. Els seus militants, espanyols o mallorquins, s'enfrontaven a la dictadura de la dreta feixista espanyola defensant un Estatut d'Autonomia i el reconeixement d'allò que ells consideraven una comunitat històrica. I no només es lluita per l'autodeterminació! Jo Me'n record ben bé que l'OEC, que no era precisament carrillista, defensava la constitució d'una Federació de Repúbliques Socialistes Ibèriques, és a dir, la independència de totes les nacions que es volguessin llevar el jou imperialista i capitalista. A Mallorca hi podia haver, no ho negaré, petits grups autonomistes, més propis, però vivien a un despatx d'advocats, mai en la pràctica quo-

tidiana del carrer, en els Instituts, a la Universitat, als hotels, a una fàbrica de sabates... Ni se'ls passava pel cap dur el problema nacional a aquests sectors.

-Fa anys vares militar a l'OEC i al PSM. Ara, parlant de moviments d'alliberament nacional més pragmàtics podríem dir que un sector del PSM sí que s'identificaria com a independentista; altres, en canvi, s'han establert en un possibilisme polític massa electoralista. Com valors aquestes concessions?

-No hem d'oblidar que aquesta Illa ha patit una estructura terriblement caciquil. Realment ens tronam amb una realitat on les màfies polítiques i econòmiques han arribat a nivells quasi sicilians ajudades per una manca total de control sobre aquestes activitats per part de la societat. No oblidem que a la guerra civil aquesta màquina dretana va exterminar a 3.000 mallorquins (intel·lectuals, sindicalistes, obrers, pagesos...). Es va fer desaparèixer tot allò que significava nacionalisme, sindicalisme, progressisme. I a tot això hi afegim el sucursalisme histò-

ric de les classes dominants mallorquines, el panorama és bastat desolador. Llavors un experiment polític com el PSM - i tu saps que jo he militat al PSM- tot i amb les evidents contradiccions de voler anar cap a un cert pragmatisme, s'ha de reconèixer que dins el context d'aquesta realitat tan caciquil, significa [el PSM] un gran avanç.

-Aquest avanç va lligat a la creació d'un teixit civil que ha optat per la reconstrucció nacional?

-Cap aquí anava. Potser no trobis tots els militants del PSM un dia a l'any xiulant els soldats espanyols a la plaça de Cort... Potser no els trobis a tots, però a la majoria els trobaràs a l'Institut, a l'escola, a les associacions de veïns, als sindicats... Els militants del PSM tenen clar que el nostre idioma és el català, que el nostre marc nacional és el català. Crec que a la balança -tot i haver fet moltes concessions de caràcter polític- s'ha d'admirar la tasca feta quant a la reconstrucció d'aquest teixit civil.

-I l'ERC? A les Illes sembla que s'està fent un gir cap a l'esquerra molt seriós i, igualment, una ferma consciència de la nostra realitat. Potser abans tinguessin un discurs massa obsessiu en determinades coses.

-Per entendre'ns. Aquí fins fa poc, fins que arribà en Bernat Joan, Esquerra Republicana era una sigla que tenien uns senyors i que l'utilitzaven per fer xenofòbia i racisme. A partir del canvi que comentàvem, ERC ha agafat un caire prou interessant, allunyant de totes aquestes dinàmiques desintegradores.

-Parles, per tant, d'una situació de conflicte que havia provocat el rebuig de molts sectors cap a l'independentisme.

-Jo pens que els sectors que duïen la bandera d'aquest pretès [i fals] independentisme, com que no podien anar pel món amb la creu gamada, agafaren [i agafen encara] la quatrí barrada per fer política racista, recuperant un discurs de

Palau de la Generalitat. Miquel López Crespí, amb la presència de les màximes autoritats catalanes -hi és present el President del Parlament de Catalunya Joaquim Xicó- rep, en el Palau de la Generalitat, el Premi de Literatura "Serra i Moret". Són més de trenta anys de lluita permanent per la cultura catalana.

raça, t'atac als "mestissos", als matrimonis entre mallorquins i espanyols, atacant la gent amb cognoms d'origen peninsular... Tot això sense tenir mai en compte qui treballa realment per a la nostra cultura. Qui és mallorquí? Aquell cognom que prové de la conquesta i que ens ven contínuament a Madrid o els Martínez o Muñoz que van treballant diàriament per a la recuperació de les nostres senyes d'identitat?

El discurs del nazifeixisme pseudonacionalista és en essència un discurs antiesquerrà. Critiquen PSOE, Izquierda Unida, dient que són madrilenys sense tenir en compte la possible contribució d'aquests partits al teixit social i cultural illenc.

Ja et pots imaginar que no milit dins Izquierda Unida, però el manteniment dels quadres sindicals a les Illes no el fan tres pirats racistes que peguen crits un dia a l'any. El fan centenars i centenars de sindicalistes que als hotels, fàbriques, instituts, arreu de tot el teixit productiu de les Illes, treballen per a mantenir els drets dels treballadors.

No es pot dir allò d'"agents de l'imperialisme espanyol". S'ha d'intentar que aquestes forces d'esquerra agafin el compromís de la reconstrucció nacional. Se'ls ha d'anar

involucrant, se'ls ha d'anar explicant que aquesta lluita [la lluita per l'autodeterminació i la independència] també és tasca de l'esquerra.

-Abandonem els partits polítics i mirem de reconduir la conversa cap al teixit civil. ¿Trobem que es té un referent d'alliberament nacional en molts dels col·lectius que han anat sorgint aquests darrers anys? Hi ha gent del món ecologista, del món econòmic i cultural que sembla reacciona contra el colonialisme social, econòmic i cultural.

-La sensibilitat nacional de tots els moviments alternatius és clara. S'ha fet molta feina durant aquests darrers vint anys per anar consolidant un mínim teixit associatiu i cultural popular que pugui generar les condicions reals d'una possible independència [dels Països Catalans]. Però, és clar, aquest gent que conforma els sectors més populars, la base real del poble, xocaven amb aquelles situacions de conflicte de què parlàvem abans, amb el nazifeixisme racista i xenòfob. Dins de totes aquestes organitzacions (partits, sindicats, associacions...) hi ha gent procedent de la península, gent d'origen asiàtic,

jueu, àrab... La tendència cap a un tipus de pseudonacionalisme exclouent, tan poc integrador sí que havia allunyat del teixit real de la societat allò que es presentava com a "independentisme".

-Falta un projecte més global?

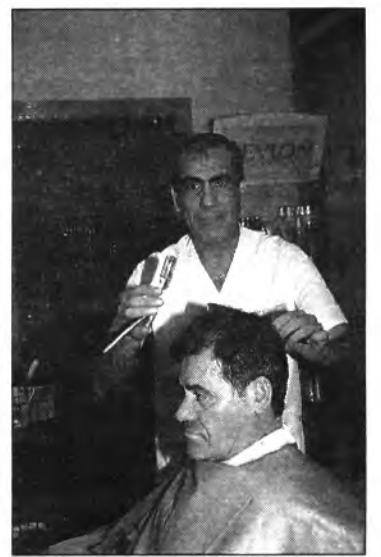
-Crec que a l'independentisme mallorquí li falta fer una reflexió molt seriosa. S'ha de fer molts feina si no vol quedar reduït a una cosa de joves que van a manifestacions. Això està molt bé, però és necessari elaborar un projecte més

lligat cap a sectors sindicals, cap a la pagesia, cap a l'ensenyament. Jo, el 31 de desembre, no he faltat mai a xiular els soldats. Però a part d'això, cal anar situant-se dins de tots aquests mons abans esmentats (treballadors, pagesia, estudiants, professionals...). No només hem de treure la bandera. S'ha de reflexionar i hem de dir: anem a elaborar un programa adequat per als treballadors i treballadores mallorquins, saber quines necessitats reals tenen, què s'ha de fer per ajudar a sortir d'aquesta situació econòmica sectors cada vegada més grans de la societat. Ens estam quedant sense pagesia, manca una ocupació estable, s'ha de lluitar contra la institucionalització dels treball precari.

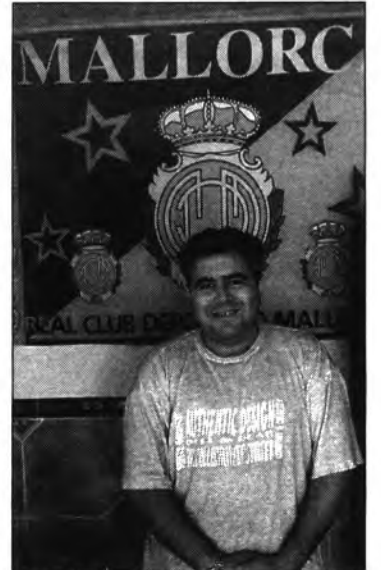
-Per tant, aquell discurs que posa la independència com el primer que s'ha de fer en arribar al poder... ha funcionat o no dins la societat illenca?

-Això com a figura demostrativa d'un objectiu final s'ha de dir, no s'ha d'amagar mai. Però la lluita per la independència dels Països Catalans s'ha de recolzar amb aquest programa econòmic del qual parlàvem una mica més amunt. Un programa econòmic, cultural, sindical, ecologista, que respongui a l'anàlisi que has fet de la societat real, de la societat civil.

Per solucionar tot això que hem plantejat (pagesia, professionals, treballadors, immigrants...) necessitem aquesta perspectiva nacional (la lluita per a la independència) però aquesta lluita no ha de ser un concepte abstracte. Hem d'aconseguir que hi hagi un poble al darrere!. Ω

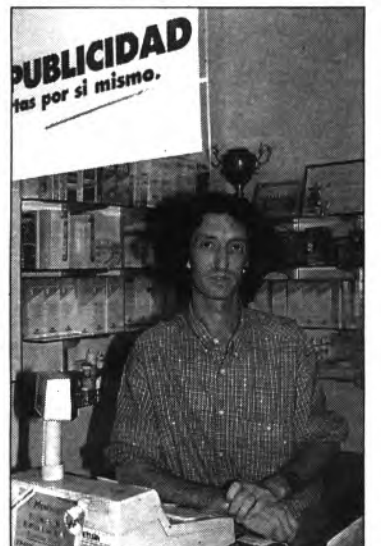
Fa 30 anys que en Josep Fernández de la Corte, natural de Badajoz, regenta la Perruqueria Blanquerna a aquesta barriada de Ciutat. Tlf. 971 206 778

Fa un any que en Pau Toré d'Alacant regenta el Bar Campas a la barriada de son Costa de Ciutat. Tel. 971 297 246

Fa 2 anys que na Maria dels Àngels Correal va obrir la Perruqueria Canina Xerades a la barriada de son Costa de Ciutat. Tlf. 971 204 104

Fa 12 anys que en Miquel Joan Carbonell regenta l'Òptica Tot Visió a so n'Oliva. Tlf. 971 209 456.

Maria Antònia Munar, presidenta del CIM, felicita "L'Estel"

La Presidenta del
Consell Insular de Mallorca

Palma, 20 de maig de 1999

Sr. Miquel López Crespí
Carrer Antoni Marqués Marqués, 20 - 4rt - 1ª
07003 PALMA

Benvolgut amic:

He llegit amb molt de plaer el reportatge que heu escrit a "L'ESTEL" titulat "XX Aniversari del Consell Insular de Mallorca", i vullia fer-vos arribar les meves més entusiastes felicitacions pel tractament intel·ligent i imparcial que heu donat a aquest esdeveniment i per haver captat perfectament el sentit i l'esperit dels nostres plantejaments per transmetre'ls als vostres lectors.

Rebeu les meves més cordials salutacions,

Maria Antònia Munar

Palau Reial, 1 07001 Palma de Mallorca Tlf: 971 17-35-02 y 971 17-35-03 Fax: 971 17-36-35

Visitau la pàgina de L'ESTEL a Internet!
Us podeu subscriure per E-mail a estel@balearkom.es indicant les dades que figuren a la butlleta de subscripció. Les trobareu també a <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

La primera Diada per la Llengua (1995)

MIQUEL FERRÀ MARTORELL

Aquest mes de maig hem celebrat l'aniversari de la primera "Diada per la llengua, la cultura i la identitat del país". Aquesta primera "Diada" tengué un gran èxit de participació i continuà amb la mateixa acceptació populars els anys següents. El Manifest, en aquella ocasió, era de mots i raons clars com l'aigua. Els carrers més cèntrics s'ompliren de senyeres i de quatribarrades i de manifestants de totes les edats. De tot plegat en sortia un clam sota el lema "Passem a l'acció per construir un país"...

Record el grupet dels que anàvem en aquella "marxa" com una colla més d'aquella entusiasta multitud: **Mateu Joan Florit, Miquel Morell, López Crespi, Miquel Rayó, Marina Ferrà...** Però el més important era la presència massiva de noves generacions, la mobilització dels estudiants, la crida dels més joves... "Hem vingut aquí -deia el manifest- gent de tota l'illa per dir amb veu alta i clara que ens sentim compromesos amb la defensa de la llengua pròpia de Mallorca, la llengua catalana. Durant més de set segles els mallorquins ens

hem mantingut fidels a la nostra llengua. Però avui, a tombant de segle, de mil·lenni, la llengua, la cultura i la identitat dels mallorquins es troben en perill. És necessari un nou impuls i un renovat esperit per continuar "essent qui som". I per tot això, demanam a tothom que viu a Mallorca, als nascuts aquí i als venguts de fora, que estimi i aprengui la llengua pròpia d'aquesta terra, i que l'usi i la defensi sempre. I a les generacions més joves, que la mantinguin viva, conscients que són responsables de passar-la a les generacions futures. Recordam fermament a les institucions i als governants de la nostra comunitat autònoma, i molt especialment al seu president i al Govern Balear presents i futurs, que l'Estatut d'autonomia els encarrega l'ordre legal de protegir i defensar la llengua i la identitat històrica de les Balears i, per això, reclamam públicament que passin del desinterès actual a l'acció decidida i constructiva en favor dels país.". (Fragment de l'article "La primera Diada per la Llengua" publicat a Diari de Balears el 6 de maig de 1999). Ω

Església i país a les Pitiüses

A Eivissa i Formentera, la majoria de les misses, la catequesi, i també l'administració dels sacraments, es fan en espanyol. Aquesta és la conclusió de l'estudi que han emprès uns estudiants eivissencs i alguns membres de la Plataforma per la Llengua. Els resultats, a grans trets, són els següents: a l'illa de Formentera i a l'església de Puig d'en Valls no es diu cap missa setmanal en català, i a la Ciutat d'Eivissa només se'n diu una; pel que fa a la catequesi, als nuclis de població més grans es fa generalment en espanyol (l'excepció és Santa Eulàlia), i als nuclis rurals, menys poblats, es fa habitualment en català; quant a l'administració dels sacraments, la llengua d'ús depèn generalment dels fidels, però la tendència a usar més el castellà és clara -sobretot a Formentera, on el català quasi desapareix també en els batejos, comunions, casaments i enterraments.

Segons el nostre parer, aquest estat de coses no és normal ni desitjable -és més, sembla més aviat un retrat predemocràtic de la nostra societat. Per entendre com hem arribat en aquest punt, no hi ha com els exercicis de memòria històrica (imprescindibles per saber qui som i per decidir amb seny cap a on volem anar). L'origen d'aquesta situació es remunta a l'any 1808,

quan el govern espanyol suprimeix l'últim dret d'estrangeria que ens quedava a les illes: el d'estrangeria eclesiàstica. (El dret d'estrangeria civil, que garantia que els nostres funcionaris o càrrecs públics fossin *de casa o arrelats a casa*, l'havia suprimit Felip V quasi un segle abans, amb el Decret de Nova Planta). Fins a l'any 1808, doncs, només podien exercir, a les parròquies de les illes, capellans dels territoris de la Confederació catalano-aragonesa, i competents en català. A partir d'aquell any moltes parròquies de les illes són ocupades per capellans de parla castellana, importats de terra endins, que no fan cap esforç per adaptar-se a la realitat lingüística de casa nostra. Es tractava d'utilitzar el poder mediàtic de l'Església per difondre el castellà i bilingüitzar els indígenes.

Val a dir que el dret d'estrangeria eclesiàstica ja era vulnerat anys abans de ser suprimit. Quan es convocaren les primeres Corts generals unificades, l'any 1760, els vuit diputats que representaven l'antiga Corona d'Aragó varen presentar al monarca Carles III un *Memorial de Greuges* en què denunciaven el tracte vexatori de què eren objecte els naturals de la Confederació catalano-aragonesa. Una de les queixes feia referència

El nazifeixisme racista de Llorenç Villalonga

Llorenç Villalonga: una obra literària consagrada a l'exaltació del racisme nazifeixista

Maria del Carme Bosch, la professora de la UIB que prologa el llibre de Manuela Alcover Llorenç Villalonga i les belles arts (Edicions Documenta Balear, 1996) parla del diagnòstic fred, lúcid i minucios que fa aquesta historiadora sobre les idees estètiques del nostre falangista de primera hora. La influència de pensadors reaccionaris com Eugeni d'Ors i José Ortega y Gasset, d'una banda, i d'ideòlegs del nazifeixisme de l'altra, serveixen, amb totes les contradiccions afegides que hi incorpora l'autor de Bearn, per a anar bastint la teoria de l'elitisme aristocràtic que amara totes les burdes concepcions antipopulars d'aquest aferrissat enemic de Catalunya i de tot el que hi havia de progressista dins la cultura catalana i mundial (recordeu els seus atacs a Cervantes i a Shakespeare, a Homer i Dante, a Victor Hugo i Zola, a Marx o Marat, a la Bíblia, el modernisme, el catalanisme, a l'avenç del poble envers quotes cada vegada més altes de cultura i promoció social. El magnífic capítol de Manuela Alcover "Un ideal clàssic de bellesa. Prototipus, esterotip, arquetipus" (vegeu pàgs. 97-117) m'ha fet fer segones i terceres lectures de les obres villalongianes. De cop i volta he copsat que, malgrat tants d'anys de conèixer aquestes novel·les, encara no havia arribat a entendre a fons el missatge fonamental de Llorenç Villalonga. Diu l'autora: "El seu ideal de bellesa... es troba, a més, contaminat de prejudicis estètics i socials, alguns de caire sospitosament racista". ¿Villalonga un defensor de la raça ària? No ho podia creure fins que, seguint les indicacions de la investigadora, he constatat aquesta preferència cultural per la rassa Bearn, per exemple, són rossos. Manuela Alcover

explica com Angèlica, la cosina de Xim Puigdesau, era "rossa com tots es Bearn". Dona Maria Antònia de Bearn té els ulls blaus, "d'un blau indecís". Alícia Dillon és una "dona elegant, de pell de magnòlia, ulls verds i boca roja" i, a més a més és "de cabellera rossa". D'on li surt a Llorenç Villalonga, aquesta nostàlgia envers els mites més arrelats del pensament racista de l'imperialisme alemany i europeu? L'ideòleg francès Gobineau -un dels fundadors del pensament racista mundial- teoritzava ja en el regnat de Napoleó III (vegeu Assaig sobre la desigualtat de les races humanes) l'estreta unió -com també teoritzava Villalonga- que hi ha entre bellesa i aristocràcia. Idea aquesta que porta, igual que a Gobineau i Himmler, a lligar aristocràcia (mitificació d'aquesta classe parasitària) i estètica per a acabar creient en el mite (com els hitlerians i els feixistes de totes les contrades) de l'aristocràcia de la sang (portadora de totes les excel·lències de la terra). Per això la "Virreyna" és també rossa (si bé té els ulls negres). Felipa d'Estrada (la baronessa d'Un estiu a Mallorca) es caracteritza per la seva "estudiada elegància feta de fredor i reserva" (unes altres "distincions àries i aristocràtiques: la "fredor" i la "reserva") i per "les fredes maragdes dels seus ulls". Julieta Tassin és "rossa com Venus". Hortènsia de Mistelbach és "una senyora ja gran, alta, molt elegant, més aviat rossa", amb uns "ulls clars i freds". "Així" -explica Manuela Alcover- "la 'dama' villalongiana és el "producte d'un procés de depuració genètica, d'elaboració secular d'unes estirps... estereotips de pell clara, cabells rossos, ulls generalment blaus o verdosos, faccions perfectes i figura esvelta i ben proporcionada". Ω (Fons de Documentació Antifeixista-FDA)

a la importació de càrrecs eclesiàstics i capellans que no parlaven, i sovint no entenien, la nostra llengua. El *Memorial* fa així: "En las Indias, cuyos naturales, según se dice, no son capaces del ministerio eclesiástico, los párrocos deben entender, y hablar la lengua de sus feligreses. ¿Y han de ser los labradores catalanes y valencianos de peor condición que los indios, habiéndose dado en aquellos reinos hasta los curatos a los que no entendían su lengua?".

Amb el temps, l'extensió del coneixement del castellà i la crea-

ció de nous hàbits d'ús, i sobretot el prestigi de la llengua dominant (del qual molts *vilers* frisaven de contagiar-se), han conduït a la situació actual. Vista la lentitud de moviments de l'església pitiüsa, urgeix una reflexió en profunditat sobre el paper de l'església en la nostra societat. Humilment, i probablement sense tenir-hi cap dret, ens permetem d'apuntar tres idees per a aquesta reflexió col·lectiva que trobam a faltar. En primer lloc, creiem que la fe, per a ser autèntica, s'ha d'encarnar en la llengua i la cultura del poble que la viu; si

no és així, la fe s'assenta en una base falsa. En segon lloc, creiem que l'església, si es vol democràtica, té l'obligació moral d'impulsar el procés de reconstrucció democràtica de la societat illenca, dins el qual la normalització lingüística és una peça clau. En tercer lloc, pensam que si l'església vol servir la seua gent ha de ser una organització arrelada al país; altrament, l'església esdevé un instrument d'aculturació -un altre! Ω

Joan Cabot, coordinador de la Plataforma per la Llengua a Eivissa i Formentera

L'ESTEL
EL DIARI DELS
MALLORQUINS

SUBSCRIVIU-VOS-HI !! • ANUNCIAU-VOS-HI !!

TEL.: 26 50 05

LLIBRES QUE CAL LLEGIR

La Caixa de Balears 'Sa Nostra' publica l'Amagatall (Col·lecció Tià de Sa Real)

"Miquel López Crespí continua una línia inicial de la seva promoció, en la qual el compromís ideològic era un component essencial de la literatura. Després, amb la desmobilització dels anys vuitanta, molts d'escriptors han optat per cedir a les pressions del sistema i instal·lar-se en una literatura més d'acord amb els gustos actuals. Això és, amb el que és comercial, amb la inconseqüència, amb la comoditat, amb l'oblit... L'experiència de la Guerra Civil -una realitat que supera la imaginació més desbordada- encara ens pot furnir moltes històries dignes d'esser novel·lades. Hom es demana per què no s'escriuen més llibres com L'Amagatall" (Pere Rosselló Bover)

(Recentment un jurat format per Roser Vallès, Bernat Nadal, Josefina Salord, Marià Torres i Pere Rosselló Bover va atorgar per unanimitat el III Premi de Novel·la "Miquel Àngel Riera" a L'Amagatall de Miquel López Crespí. Pel seu inegable interès a continuació publicam el capítol segon de la novel·la abans esmentada i editada a la Col·lecció "Tià de Sa Real", 55).

Els grans cementeris sota la lluna

La mare tornà de Ciutat plorant. Regressava de veure la germana, malalta, que vivia prop de la Porta de Sant Antoni. Encara no sabia que jo era a casa des de feia unes hores. M'escometé dient-me:

-Hi ha trets pel carrer del Sindicat, prop de Cort. Quasi he trepitjat un bassiot de sang. Arreu només he ullat soldats, gent amb camisa blava i mirada aïrada portant joves i vells a empentes. Insultaven, escopien al rostre dels desgraciats: "Rojos de merda! Ara sabreu el que és bo!".

La veia excitada. Inconscientment se senyava. I això que feia anys que no anava a l'església a causa de les insinuacions indecens d'un sacerdot. Era una història antiga. La recordava sempre. Refredà per segles la seva fe en el més enllà.

Vaig provar de fer-la seure a una de les cadires de bova de l'entrada.

-Tranquil·la. Calmau-vos-li deia, sense aconseguir res.

No s'equivocava. Jo havia vist sortir els militars i paisans de la caserna de Cavalleria i n'era ben conscient que s'esdeveria el terratrèmol. Just feia uns instants tenia al darrere els escamots de Falange Española i de l'exèrcit, a la Casa del Poble. Anaven rere Matilde Pasqual. Va ser ella qui, quan els divisà, afamegats de sang, em pegà una empenta cap a l'interior d'una casa, just davant del nostre local.

-No cal que ens matin com a conills. Salva't per a contar-ho a les generacions de demà, als companys que vendran. Tu tens bona mà per a l'escriptura. Cal recordar-ho tot, servir la memòria popular. Narra el que ens ha passat. Ara hi podem fer ben poc, amb les mans buides, davant els llops que ens cauen al damunt. Fuig! Desapareix. Amaga't on puguis fins que arribi l'Aurora esperada. No ens tornarem a veure mai més -i alçà el puny amb gest de ràbia i decisió.

No he pogut reaccionar. Sent -encara avui, quan ja han passat tants d'anys- la frenada dels vehicles. Matilde ha tancat la porta de la planta baixa on m'he amagat i llença la clau al clavegueram. No se n'ha adonat ningú. Darrera acció. Últim gest abans que li lliguin les mans. Ara tot són crits. Insults foradant els timpans. Obrir la Casa del Poble a culatades. Agafen na Matilde i la fan anar escales amunt. Els botxins avancen pujant els escalons de dos en dos, sense alenar, espenyant els car-

tells que hi ha penjats a les parets, els quadres amb les imatges de Pablo Iglesias i Karl Marx. Ho puc imaginar mentre prov d'escapar. Són joves. Alguns, quasi adolescents. Quines mans més fines! Se'ls transparenta la pell. Estudiants? Vés a saber! Els basta poc per a prémer el gallet. Fills del barri de la Seu. Qui sap si es pensen que porten sang blava a les venes!

Amb una navalla, agitats, estripen les banderes que portam el Primer de Maig. Duen el jou i les fletxes cosits al braçolet. Feina de les criades del casalot? De les núvies? Porten, orgullosos, fusells i pistoles. Els comanda un major. En el carrer, boca a terra, amb els màusers que els apunten el clotell, dos manobres, espantats, xerren a cau d'orella procurant que els joves no els vigilen no els sentin:

-És el final. No podem fer res contra aquestes bèsties.

Dins la casa deshabitada, provant de botar per la part del darrere, la paret del jardí, pensava:

-Serà com a Alemanya. Pallisses, camps de concentració. Execucions sense judici. No deixaran llavor.

Al mateix temps, com una fera acoralada, cerc la sortida del laberint. Ben al costat sent els sorolls dels invasors quan entren a la biblioteca com un torrent desbordat. Rompen cadires a potades, els presatges. Comencen a llançar llibres per les finestres. -Atadlos, las manos a la espalda, con hilo de alambre -exclama el major que els comanda.

Han ullat més companys. Ningú no s'ha pogut amagar.

-Mirad dónde tienen escondidas las armas -cria l'oficial que dirigeix l'escorcoll amb una pistola a la mà.

Evidentment no poden trobar el que cerquen. És més cert encara que nosaltres no amagam dinamita, bombes. Per no tenir, no disposam ni d'una miserable espasa rovellada! Ni a la Casa del Poble, ni a l'Ateneu. No hi ha res a cap local. Els partits d'esquerres, els revolucionaris, no tenen armament per a defensar-se aquest denou de juliol. Haurien bastat cinquanta fusells, una metralladora, per a barrar el pas a la rebel·lió. Na Matilde, en Quiñones, ho havien dit sovint. Si el governador hagués repartit armes no hi hauria hagut sang a la nostra terra, plors a les nits, dones i infants desesperats, aferrats a les cames dels que se'n porten, suplicant per la vida de l'espòs, del pare.

Ajagut entre l'erba del jardí veig, des

de la distància, sense poder fer-hi res, com lliguen les mans a l'esquena, amb fil de ferro, a Matilde. Quatre joves de casa bona (reconec el germà de l'escriptor Llorenç Villalonga, en Miguel, tan contrari als socialistes, dels republicans) trepitgen els estimats volums, els cremen enmig del carrer. Sent les rialletes dels senyorets. Tants de llibres comprats dificultosament per a la Biblioteca! Que poc coneixen els rics l'amor profund que senten per la cultura aquells que no han pogut anar a escola! És la fúria dels posseïdors, dels qui tot ho tenen, contra els pobres que han volgut aprendre, saber llegir, conèixer la història, la geografia. Volíem aprofundir en els fets protagonitzats pel poble treballador. Cultivar l'esperit, aprendre de llegir i escriure quan acabes la feina, malgrat que fos amb el cos cansat, llevant hores de son. Els falangistes actuen amb la convicció que això és una guerra de veritat i no cal anar amb contemplacions. No puc fer més reflexions. D'una culatada han tirat na Matilde de cara al trespòl. Diluvi de puntades de peu. Els muscles, l'estómac, amorteixen el soroll que fan les botes en xocar contra la carn humana, palpitant.

Rojos de mierda. Puta. Esta es la peor, cuidado con ella -escup, vomitant tota la ràbia del món, un capità.

Li peguen amb el fusell al ventre. No pot endevinar d'on li cauen al damunt tants de cops. Un altre dels militars sublevats, mentre estripa els volums de revistes encuadrades (El obrero balear, Antorxa, Nostra Paraula, El Comunista, Foch i fum...) crida a la llopada:

-Sin miramientos. No tiene que quedar ni uno. A las zorras como ésta os las podéis cargar sin contemplaciones.

Les senyores i senyoretetes de la CEDA s'entretenien, abans de l'alçament, a fer fitxes amb els noms dels veïns o empleats que no anaven a missa o que eren vistos a les manifestacions obreres del Primer de Maig.

-Os vamos a arrancar los cojones.

Una sessió intensa de colps furiosos, rabents, salvatges, fa escopir sang per la boca a alguns dels detinguts. No puc perdre ni un segon. He d'arribar a Son Serra, reunir-me amb na Joana sigui com sigui. Veure què fem. És la primera vegada que comprenc que m'hauré d'ocultar. Fer-me el fonedís una llarga temporada.

Per fi he pogut sortir al carrer sense que ningú se n'adonàs. M'ajunt per uns

moments amb la gentada que aplaudeix les detencions, el saqueig del local. Mir com pugen a potades els amics als camions. Na Matilde esguarda de fit a fit els oficials, menyspreativa, sense por. Porta cops a la cara i la sang li raja per la boca. De dalt del vehicle, mirant la gernació que encercla la Casa del Poble, em descobreix i el rostre se li il·lumina. Veu que m'he salvat. Em fa un gest imperceptible amb el cap com dient-me que ja he vist abastament i que és hora d'amagar-me. Ens acomiadam d'una ullada. Si fóssim creients seria un adéu fins a l'eternitat. Hi ha companys acubats, talment com si els haguessin mort a culatades. Davant la seu cremen centenars de llibres. Els llancen, enmig de fortes riallades, des del primer pis. El camió resta ple, ja no hi cap ni una agulla. Hi ha igualment rostres de treballadors que no conec. Alguns només hi han vingut a cercar noves i els han agafats amb els que es disposaven a resistir.

Resistir? Com?, em deman, mentre, a poc a poc, començ a retrocedir. No deixaran ni llavor de la generació esquerrana dels anys vint i trenta. Dalt dels camions hi van, junts, agermanats fins a la mort, anarquistes, socialistes, republicans, obrers sense partit. Tantes baralles ideològiques, tantes bregues per un punt en el manifest, per una coma en la declaració del Primer de Maig!

Ja no podem fer res. No ha estat possible cap oposició. Ens han lliurat com a xotets a l'escorxador. N'Espina, el governador...

Més endavant vaig saber que els camions amb els detinguts deixaren gent en el castell de Bellver, a Sant Carles, als vaixells convertits en presó, a can Mir, el magatzem de fustes esdevingut una de les principals presons de Ciutat. Tant d'anar amunt i avall per a tornar quasi al mateix indret, prop de la Casa del Poble! Mentre m'obr pas entre els curiosos, un grup d'oficials contempla sorneguer l'escena. Un diu, burleta:

-Se acabó el marxismo y la masonería en España.

Serà la primera nit de dolor en una illa sencera convertida en gran cementiri sota la lluna. Una terra que començarà a rebre cops per totes les parts del cos. Els suplicis, les més bestials tortures ajuntant-se per camins i valls, per muntanyes i cales, per places, cases, avançant pels nirvis, multiplicant-se fins a esdevenir un sofriment etern, inacabable, furient. Ω

La lluita contra l'Antiesquerranisme Nazifeixista Nazifeixista en els anys noranta

"Patriotes" de mentida

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Fóssim nacionalistes moderats o revolucionaris conseqüents, el que sí que estàvem era contra el feixisme, el racisme xenòfob, l'imperialisme espanyol i internacional...

"Cultura" s'anomenaven les pàgines que, a començaments dels anys vuitanta, dirigia Antoni Serra en el diari Última Hora; jo m'encarregava de les entrevistes amb els intel·lectuals catalans (més de cent entrevistes amb els escriptors més importants del moment) i de les crítiques d'alguns llibres d'actualitat. En certa mesura, aquesta important eina cultural posada al servei del nostre recobriment nacional i social comptà amb un ampli ventall de col·laboradors que anaven des d'un culturalisme moderat al socialisme i al comunisme marxista revolucionari (lluny dels pactes i les claudicacions permanents enfront la burgesia del carrillisme històric). Però el que ens unia era sobretot una concepció comuna del paper de l'intel·lectual català lluny sempre del reaccionarisme feixistoide i del passotisme actuals. Fóssim nacionalistes moderats o revolucionaris conseqüents, el que sí que estàvem era contra el feixisme, el racisme xenòfob, l'imperialisme espanyol i internacional... I el compromís de l'intel·lectual amb el seu

temps i amb el seu poble era per a nosaltres, com havia estat vint anys enrere, quan començàvem a escriure, la guia dels nostres escrits. Res a veure, doncs, amb el cinisme reaccionari d'un Llorenç Villalonga o amb el feixisme militant d'un Joan Estelrich, per posar-ne uns exemples clars i llampants. No és estrany que els menfotistes, els servils, els "exquisits", fessin un alè quan deixaren de sortir aquestes pàgines. Per això ara, passada més d'una dècada d'ençà que es publicava aquell suplement cultural, voldria -almanco per a la història- deixar constància del nom dels seus col·laboradors. I aquests noms eren: Pep Gómez, Miquel Rayó, Antoni Serra, Jaume Llabrés, Josep M. Palau i Camps, Vicenç Sastre, Josep Rosselló, Miquel López Crespí, Carles Manera, Miquel Ferrà Martorell, Joan Manresa, Antoni Colomar, Ferran Lupescu, Valerià Pujol, Jaume Corbera, Aurora Picornell (ara ja es pot dir, "Aurora Picornell" era un dels meus pseudònims), Pere Caravaca, Joan Pere Bach, Cosme Aguiló, Bonet de ser pipes, Mateu Morro, Manuel Claudi Santos, Lila Thomàs...

"Patriotes" de mentida

Entre el centenar d'entrevistes realitzades a "Cultura" d'Última Hora en record moltes amb certa rebança. Els inoblidables amics ja traspassats: Mont-

serrat Roig, Josep M. Llompart, Jaume Vidal Alcover, Josep M. Palau i Camps, Jaume Fuster... Implacable la feina de la parca, amb els homes i dones més representatius de la cultura catalana contemporània. Aquests pensaments em porten avui a relativitzar tantes lluites, simples baralles dins un tassó d'aigua, si ho miram des de la immensitat de la mort. Travetes per aconseguir publicar un llibret, conspiracions de cafè contra el company que ha guanyat un premi (sigui el premi que sigui, siguin quins siguin els diners obtinguts). Ah! Terra d'enveges i mortal autoodi on, a diferència d'altres pobles amb cultures perseguides com la nostra, alguns professors esdevenen sovint els pitjors enemics de l'escriptor nostrat. ¿Frustració per no haver pogut publicar aquell llibret escrit en l'adolescència? Rabieta d'infant per haver trobat la manca d'una coma en una pàgina? Absurds odis de capelleta. ¿Com podem guardar aquest home, aquesta dona que no té carrera, que sempre ha "contaminat la seva literatura" amb les simplistes idees de la nostra història, el compromís amb la societat on li ha tocat néixer? "No", pensa el professor-escriptor frustrat. "No podem recomanar als alumnes els llibres d'aquest ignorant" (remarquem que l'"ignorant" ha guanyat la majoria de premis literaris i té més de quaranta

obres publicades). Professoretos curulls d'enveja. "No recomanem aquest escriptor". "Val que llegeixin alemanys, anglesos, qual-sevol cosa abans que els nostres, els d'aquí, els nascuts en aquesta terra. Visca l'anglès, l'alemany!". Creix i s'amplia l'autoodi. Vinclar l'esquena davant el poderós. Maleir el que no cedeix, l'agorarat, el valent. Ningú no és profeta a casa seva. Ja ho sabem. Però, germanets, "lo nostro" no té nom. Hi ha pamflets de pretesos "patriotes" nostrats que són una autèntica vergonya nacional. Ni el pitjor enemic estranger no ha tractat mai els nostres intel·lectuals com determinada gentussa nazi, racista i xenòfoba els tracta!

Els hem vist tirant escuma per la boca quan, en una manifestació, han ullat la bandera roja o, simplement, l'estelada amb una estrella roja. Redéu, l'odi al roig! Ens matarien als rojos -com els seus pares matarien els nostres- si poguessin.

En parlarem de tot això, dels enemics camuflats sota la nostra bandera, dels assassins de la nostra cultura que parlen en català, dels venuts a les dèries més reaccionàries del pensament que presumeixen de "patriotes". Els antiesquerrans que amaguen l'esvàstica nazi sota alguna de les nostres banderes. "Patriotes" de mentida! Els hem vist tirant escuma per la boca quan, en una manifestació,

han ullat la bandera roja o, simplement, l'estelada amb una estrella roja. Redéu, l'odi al roig! Ens matarien als rojos -com els seus pares matarien els nostres- si poguessin. S'amaguen rere la quadribarrada perquè amb l'esvàstica nazi podrien ser apedregats enmig de la plaça. Els coneixem ben bé, els hereus del comte Rossi, Estelrich i els germans Villalonga. Vaja si els coneixem, els enemics de tot el que sigui progressista de la nostra terra, els hereus de la Inquisició, els partidaris del carlisme més pleistocè, els amants de la ignorància permanent, atemorits, com les seves podrides nisagues, davant un possible desembarcament de les milícies antifeixistes de Catalunya un juliol qual-sevol del trenta-sis en el port de Manacor. Ara ja no poden dur la camisa blava de Falange Espanyola y de las JONS; ara no poden encendre els foguerons amb la carn palpitant de Simó lo Tort Ballester, Joana Tarongí o tots els Emiliis Darders i Aurores Picornells que produeix, encara!, la nostra terra valenta. No. No poden lluir la camisa blava dels seus pares, que conserven, planxada, dins l'armari. Ara han d'amagar la seva nuesa feixista amb la nostra estelada. Però els coneixem, que ho sàpiguen els nostres Le Pen de pacotilla. I ja hem esmolat ben bé les espases. Que ho sàpiguen, que estam en guerra contra la reacció des de fa molts segles. Ω

Nit de sant Joan

S'endú la fina onada del matí
Tota la flama encesa en el meu cor;
La fusta vella, la pena, el record
Del que he viscut encadenat a mi.

I torna sobre el carro nou del sol,
Perquè res mai no mori dins l'esprit,
L'aigua, l'arbre, l'espiga i el desig
De ser plegats en un mateix redol.

Bellíssima potència de l'amor:
Inundi cada flama aquesta nit
Fins que els país complet sigui un sol foc
Obert al món pel lliure esdevenir! Ω

Jordi Bilbeny
Juny de 1991

Israel i Catalunya

El dia 14 de maig de 1948, Israel es proclamà independent prenent el nom d'Estat d'Israel.

L'endemà mateix, els països de la Lliga Àrab, l'enviaren però foren desfets. Era la primera guerra.

Responent a les amenaces d'Egipte, s'inicià una guerra que durà tres dies (del 29 d'octubre al 1 de novembre de 1956). Les columnes blindades israelianes, comandades per Moshe Dayan, derrotaren l'exèrcit d'Egipte i ocuparen la península del Sinaí. Fou la segona guerra.

La tercera guerra, dita també de dels sis dies; l'aviació israelita destruí totalment les forces aèries dels països àrabs, i l'exèrcit de terra fou igualment anihilat pels israelians.

El dia 6 d'octubre de 1973, esclatà la quarta guerra, dita també del Yom Kippur.

Va ésser iniciada per Egipte i Síria amb el suport de la Lliga Àrab, atacant respectivament la banda oriental del canal de Suez i els alts del Golan. Israel però, el dia 10 recuperà la iniciativa, i el dia 15 travessà el canal i pogué prendre importants posicions. L'ofensiva d'Israel es paralitzà acceptant una resolució de l'O.N.U. del dia 22 d'octubre, decretant un alto al foc.

Hem volgut aprofitar aquest 50è aniversari de la independència d'Israel, en primer lloc per enviar al poble jueu la nostra felicitació per haver assolit els seus objectius i per reiterar-li la nostra simpatia, que sempre ha tingut dels catalans; i en segon lloc perquè ens serveixi d'experiència a tots nosaltres.

Creiem que resta sobradament demostrat que no es suficient lluitar i obtenir la independència, cal tenir també preparada la força suficient per garantir-la.

De que els hauria servit els jueus la creació del seu propi Estat, si uns dies més tard haguessin quedat sotmesos pels àrabs?

Prenguem doncs constància del que acabem d'exposar i actuem conseqüentment.

Els Països catalans espirem a la independència, però no trobem el seu camí.

Anys de lluita i sacrificis, sense resultats efectius. Se'ns presenten oportunitats i no sabem aprofitar-les. Quelcom no funciona, quelcom va malament, quelcom entorpeix la nostra acció.

Ens parlen d'unitat aquells que precisament la destrueixen.

Estem dins d'un motlle estatuta-

ri que no configura cap poder polític, i si simplement una descentralització administrativa.

Totes les nostres atribucions estan condicionades a les lleis de caràcter orgànic, i naturalment no ens deixen intervenir ni en l'economia, ni en l'administració general, ni en l'organització de l'ordre públic, i no cal dir ni fer esment de l'exèrcit o la marina.

Estem perdent posicions en tots els ordres; econòmics, financers, comercials. Les multinacionals instal·len les seves centrals a Madrid i les nostres grans empreses van perdent el seu caràcter autòcton (la transformació de «Catalana de Gas», en «Gas Natural SOG, n'és un exemple). La Borsa de Barcelona ha perdut la seva prioritat i s'ha convertit en la tercera de l'Estat espanyol.

No avancem ni en la recuperació lingüística. Àdhuc dins l'administració de la Generalitat, hi ha qui se'ns dirigeix en castellà.

Existeix actualment un pacte entre el Partido Popular i Convergència i Unió.

Nosaltres no estem en contra de cap acord que pugui beneficiar els interessos de Catalunya, però ens posem a tremolar al sentir parlar de polítiques possibilistes, perquè sabem que no són altra cosa que claudicacions.

ESTAT CATALÀ

Dites relacionades amb el vi

Abocar vi, porta sort.

Acabat el vi, fora la bóta.

Aigua amb vi, pels espantats.

Aigua d'agost, ni vi ni most.

Aigua de Sant Joan, no dona vi ni pa.

Aigua de Sant Magí, no dona pa i lleva vi.

Aigua freda i vi calent, fan mal al ventrell.

Aigua i foris, que, de vi, no en plou.

Aigua per Sant Bernardí lleva pa i no dona vi.

Aigua per Sant Magí, no dona pa i lleva vi.

Aigua, Senyor que de vi ja en venen.

Aiguarent de tenda i vi de taverna.

Aiguarent del vi dolent.

Aiguarent i vi els joves fa viure i els vells morir.

Aiguarent i vi, borratxo fi.

Aire de ponent, l'aigua fresca i el vi calent.

Al bon caldo, el vi li obre camí.

Al bon tastador, que el vi no li passi del galló.

Al bon vi no li cal pregó.

Al bon vi, cuitar-hi.

Al bon vi, el brou li fa camí.

Al borratxo fi, no li cal aigua ni vi.

Al compare, botifarra: al padrí, un porró de vi.

Al constipat, got de vi colmat.

Al matí, poca aigua i molt vi.

Al matí, tot vi; a la tarda, res d'aigua, i al vespre, vi sempre.

Al pa pa i al vi vi.

Al setembre, el vi està per vendre.

Al setembre, vi per beure.

Al vell, no li donis vi novell.

Al vi i al ball, de la tarda.

Al vi, no li cal pregó. Ω

Psicologia masculina, psicologia femenina

RICARD COLOM

"Allò que la major part dels homes hem menester és una dona humil, agradívola, riallera i afectuosa, qui se'n rigui de les nostres bromes per més antiquades que sien, qui ens afalagui en les nostres hores hipocondríiques, i qui es recolzi efusivament damunt el nostre braç a través de la vida".

(William Makepeace Thackeray, 18.7.1811 Calcuta, 24.12.1863, Londres, novel·lista anglès).

"Ah, si els homes dedicassin a ajudar les dones honrades la meitat del que despenen en les qui no ho són!".

"La dona riu i entre riures i besades esvaeix ombres receloses. Les llàgrimes poden enganyar; el riure sempre és claredat i a sa llum les ànimes es transparenten. Quan la dona és poesia, l'home, per molt vulgar que sia, és també poeta".

(Jacinto Benavente, 1866-1954, dramaturg madrileny).

"Les dones tendeixen per no sé quina dèria de llur esperit, a copsar sols els defectes en un home de talent i les qualitats en un babau".

"És tan absurd de pretendre que un home no pot estimar sempre la mateixa dona, com pretendre que un bon violinista no pot tocar sempre el mateix instrument".

(Honoré de Balzac, 1789 Tours - 1850 París).

"Canviar la dona no és pas canviar de gust; car les dones canvien".

(Sacha Guitry, 1885-1957, dramaturg russo-francès).

"Allò que defensa les dones és que pensen que tots els homes són iguals, mentre que allò que perd els homes es creure que totes les dones són distintes".

(Ramon Gómez de la Serna, 1888-1963, escriptor satíric).

"L'home que als vint anys no creu en la dona, no té cor; i el que segueix creient-hi als quaranta, s'ha begut l'enteniement".

(Noel Clarasó, 1905-1985, escriptor).

"la dona adora l'home igual que l'home adora Déu; per demanar-li tots els dies quelcom".

(Enrique Jardiel Poncela, 1901-1952, escriptor satíric foraster).

"La passió femenina és una selva fosca no explorada

mai del tot, selva feta ensem de desinterès infinit i d'impetu gelós de la possessió exclusiva".

(Gregorio Marañón, 1887-1960, escriptor i metge madrileny).

"L'ànima femenina és d'una simplicitat que els homes no poden pas imaginar. Elles cerquen complicacions, ensopeguen amb el buit i s'hi perden".

(Pierre Louys, 1870-1925, escriptor francès).

"La força de les dones depèn de la psicologia, que no pot pas explicar-les. Els homes poden ser analitzats. Les dones sols adorades".

"Nosaltres, les dones, hem estat sempre una pintoresca protesta contra la simple existència del sentit comú. Vam albirar els seus perills des del primer moment".

(Oscar F.O Wilde, 1854-1900, escriptor dublinès).

"És possible que els homes sien més intel·ligents que no les dones. Però encara no he sentit dir que una dona s'hagi casat amb un home estúpid sols car tenia un parell de cames boniques".

(Giovanni Marucelli, 1586, pintor italià).

"L'esport és l'única ocupació humana on les dones accepten llur inferioritat i llur incapacitat de competir amb l'home. Potser car els resultats esportius són mesurables amb el metre i el rellotge".

(Hyppolyte Jean Giraudoux, 1882-1944, escriptor francès).

"Cada deu anys hauríem d'esborrar de l'esperit algunes idees que l'experiència ha demostrat falses. Idees a esborrar: a) les dones poden lligar-se per una promesa o per un jurament. Fals. Les dones no tenen moral: depenen en llurs costums d'allò que estimen. b) existeix una dona perfecta amb qui l'amor seria un seguit d'alegries i goigs. Es fals: dos éssers humans, relligats l'un a l'altre, són com dues naus sacsejades per les ones. Les quilles és copegen i gemeguen".

"Hi ha homes que estimen la guerra i el cafè sols car hi van sense la dona".

"La tesi d'en Balzac és que si tenen salut, intel·ligència, identitat d'origen, de gustos i d'ambient, l'amor arribarà si els esposos són joves i sans".

"Era allò que un home ha de ser sempre per a una dona: molt dolç i, no gensmenys, un guia".

(André E.H. Maurois, 1885-1967, escriptor francès) Ω

Despertar

Obrir els finestrons i esperar un nou dia, i trobar altre cop entelats els vidres, com aquests meus ulls, que sovint obliden que encara hi ha llum per adreçar la vida.

He d'esborrar les nits de ràbia i de feblesa. He d'esborrar el pensar que sempre ens toca perdre, mirar molt més enllà d'aquesta boira espessa. He d'aprendre a lluitar sense tenir cap eina.

I el pas del temps, hores repetides, va llaurant la pell cada cop menys lliure. Sense guanyar res, perdre un tros de vida, i anar cap al llit fent veure que es somnia.

He d'esborrar les nits de ràbia i de feblesa. He d'esborrar el pensar que sempre ens toca perdre, mirar molt més enllà d'aquesta boira espessa. He d'aprendre a lluitar sense tenir cap eina.

I aquesta cadira coixa i atrotinada, els vells finestrons i la llarga escala són la gran mentida, perdre l'esperança. Per això m'aixeco ara que puc encara.

He d'esborrar les nits de ràbia i de feblesa. He d'esborrar el pensar que sempre ens toca perdre, mirar molt més enllà d'aquesta boira espessa. He d'aprendre a lluitar sense tenir cap eina.

Lletra i música: Lluís Llach.

La nostra nació es mobilitza

Els Països Catalans, la nostra Nació es mobilitza. Res ni ningú ja pot ni podrà aturar-la.

Al País Valencià, el passat dia 25 d'abril, recordant la desfeta d'Almansa ara fa 291 anys, es celebraren diferents actes reivindicatius.

Els carrers de la capital s'ompliren d'un jovent entusiasta, que llençava consignes a favor de la llibertat nacional i de l'autogovern.

El nombre de participants es calcula en més de 30.000 persones. Entre les pancartes es manifestava clarament l'objectiu de la manifestació; es deia: Entre tots podem; Sí a l'ús de la nostra llengua.

Més tard, a la Plaça de Braus, es feu un homenatge a l'escriptor Enric Valor.

Eliseu Climent en el seu parlament digué: Reconstruir la connexió amb Catalunya i les Illes Balears en resulta una necessitat vital a tots... no podem oblidar que l'època de la nostra plenitud nacional va coincidir amb la cohesió cultural, econòmica i política dels Països Catalans. Per contra,

els moments de decadència i castellanització, van anar sempre units a l'afebliment dels lligams entre els nostres territoris.

Un grup de fatxes amb el cap rapat, varen intentar, protegits per la policia, i sense èxit, obstruir els actes.

A les Illes, a Santa Ponça (Calvià), també els dies 25 i 26 d'abril i organitzat pels joves per la llengua, es celebrà una ACAMPALLENLUA, que assolí una participació de més de 5.000 joves, amb un entusiasme esclatant.

El diputat al Parlament de Catalunya, en Francesc Ferrer i Gironès d'E.R.C. que va intervenir als actes, va afirmar que el català és avui una llengua en llibertat condicional perquè constantment la porten als tribunals. Cada cop que fem alguna cosa en defensa del català i demanem la seva prioritat com a llengua pròpia, hem de patir una allau de protestes.

El dia 9 de maig i organitzada per 15 entitats, es celebrà la IV diada Popular per la llengua, la

cultura i l'autogovern.

Les consignes eren molt concretes: VINE A PLANTAR CARA ! SOM UN POBLE ! TENIM UNA LLENGUA - QUE LA VOLEM VIVA ! TENIM UNS DRETS - QUE ELS VOLEM ARA !

La participació i entusiasme d'aquesta Diada ha estat també un èxit inqüestionable.

Representants d'ESTAT CATALÀ assistiren a tots aquestes actes.

El dia 28 d'abril, tal com s'havia anunciat, es dipositaren flors i un cartell indicatiu al lloc on foren assassinats els GERMANS BADIA (carrers Muntaner-Diputació). Feta l'ofrena als assistents cantarem emocionats Els Segadors.

Ens plau indicar que el cartell indicat encara continua al seu lloc al dia d'avui. Les flors foren retirades al pansir-se.

ESTAT CATALÀ

Formentera, víctima de l'Espanyolisme de TV3

El diumenge 23 de maig, a la nit, després del telenotícies del vespre, TV3 ens llatzerava amb un 30 minuts monumental dedicat a la vida a l'illa de Formentera durant l'hivern.

L'enyorat Nadal Batle solia dir que TV3 era una televisió pensada en espanyol i vehiculada en català. Veient aquest "30 minuts" no ens en quedava ni un bri de dubte.

Fa anys, vàrem criticar amb duresa un llibre -únic- que va sortir d'una editorial anomenada Libros de la Gorgona i que, sota el títol *Teorías de Ibiza*, diversos "progres" divagaven sobre una illa en la qual, teòricament, no hi havia gent sinó paisatge. Un únic indígena s'atrevia a dir quatre coses d'allò que feia referència a la població, però tota la resta feia bo allò que Eivissa seria molt bona si no hi hagués eivissencs. El llibre, absolutament infecte, va ser molt ben rebut pels "intelectualillos" indígenes i, que jo recordi, ningú no ens va fer costat en l'absolutament necessària crítica.

Ara, després d'aquest "30 minuts", encara no hem vist cap reacció furibunda -com es donaria en una situació de normalitat- al voltant d'aquest programa, que patia exactament del mateix que la gorgònica creació a què fèiem referència en el paràgraf anterior.

La Formentera d'hivern que ens planteja TV3 és exactament una illa superavorrida, en què la gent no sap com muntar-s'ho per sobreviure, on es fa palesa la més absoluta inadaptació. No és estrany. I no ho és perquè en el programa hi aparegué sobretot la Formentera no arrelada i, com a contrapartida, es minimitzaren els formenterers. Com si no n'hi hagués, com si fossin només una

espècie en extinció.

L'únic formenterer a qui li posaren veu va ser, naturalment, un major. Es tractava de mostrar que això de ser formenterer forma part del passat i, fins i tot, que l'idioma de Formentera no acaba de ser exactament català, sinó que té unes tonalitats dialectals molt acusades. No fos cas que algú lligàs caps i s'acabàs creient això dels Països Catalans...

La resta de personatges constituïen una galeria ben especial: algunes estrangeres emanades de les fonts més directes de maig del 68 i de l'esperit del 0.7, en representació de la imatge que a Madrid (i, per subsidiarietat, a Barcelona, la capital de províncies més gran d'Espanya, tenen de l'illa); uns quants jòvens (espanyols i narcotitzats -i sia'm perdonada la redundància-, mostra del desarrelament més taxatiu i del futur que algun caparronet principatí concep per a aquesta pititüsa menor en extensió); un parell de catalunyesos amb nom i llinatges -Enric Barot i Xavier Álvarez, per ser més concrets-, que, a falta de "vers catalans" de Formentera, mostraven una formenteritat forasteritzada, molt semblant a la d'Ignasi Riera. Aquest darrer, diguem-ho de passada, ens va colpir de dalt a baix, en les nostres fibres més íntimes, en autoqualificar-se a si mateix, en una taula rodona, a Sant Francesc Xavier, com a "foraster", a Formentera.

Mai els formenterers no han considerat els catalans com a forasters a l'illa, perquè els forasters per definició són els espanyols, però els catalans espanyolitzats -ni que sigui mentalment- en bona lògica han de considerar-se a si mateixos com a forasters. (Això està d'acord amb la lògica infu-

mable de Rafael Ribó, que en la II Trobada d'Escoles deia, dalt s'Alamera, a la ciutat d'Eivissa, que els "balears" havíem de lluitar per aconseguir un canal autonòmic de televisió... quan nosaltres ja consideram ben nostres els canals de Televisió de Catalunya i de Televisió Valenciana!).

La conclusió general, a més de deixar ben clar que a Formentera no hi ha formenterers -dos que sortien al reportatge (el sociòleg Xomeu Marí i el batle Vicent Escandell no hi deien res, no fos cas que parlassin un català massa empordanès i tirassin l'invent a rodar)-, era que a l'hivern tothom s'hi avorreix molt, que no hi ha res per fer i que la gent mata el temps com pot. (Els catalunyesos, per exemple, arrançant la inexistent política local, potser procurant que no sembli tan "catalana" com a Eivissa; els alemanys trobant-se per fer sopars i beure i fumar una mica; els nens -tots de forafumant porrets).

Ramon Muntaner, mort com a lloctinent de la vila d'Eivissa, deia que per aquesta part del món som "vers catalans", que parlem "lo pus bell catalanesch del món", i que si algú en dubta, que s'hi passi i ho vegi.

Un equip sencer de TV3 va ser capaç de passar-hi, però, amb els ulls entelats pels Decrets de Nova planta, per la divisió en "comunidades autónomas", per la regionalització més flagrant i per la ignorància sobre l'extensió i abast d'aquesta nació europea anomenada Catalunya, no varen ser capaços de veure res.

Una altra vegada serà! Ω

Bernat Joan i Marí

President d'ERC-Balears i Pitiüses

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de **L'ESTEL** d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora. DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

El Futur

En la història de tots els pobles, es produeixen situacions i es viuen fets i circumstàncies que condicionen i determinen el seu futur. És el resultat del que s'ha fet o s'ha deixat de fer i de com s'ha actuat. Hi juguen factors positius i negatius de tot ordre, en molts casos imprevisible, però que resulten decisius.

Un d'aquests fets, determinant per a tota la història posterior de Catalunya, fou la mort sense fer testament el 31 de maig de 1410 del Rei Martí I, dit l'Humà. Interessos egoistes es mobilitzaren en contra d'en Jaume d'Urgell, l'inqüestionable hereter i patrocinen un rei foraster que és fill de Joan I de Castella i que no parla català.

L'exercit castellà de Ferran d'Antequera envaeix impunement Aragó; després penetra al Regne de València derrotant les forces del Comte d'Urgell. Catalunya seguint la nostra tradicional manera d'equivocar-nos, recomana e n'en Jaume d'Urgell paciència, saviesa i conformitat, i així acaba empresonat i morint a la presó de Xàtiva.

Abans, el 1412, ja s'havia arribat al compromís de Casp, mitjançant la destacada intervenció de fra Vicent Ferrer (que fou premiat convertint-lo en Sant), d'acord amb el Papa Benet XIII i alguns inconscients catalans.

Escrits de l'època ja ens diuen que no entenen com fou possible nomenar, elegir e introduir un rei un home estrany, d'estranya nació, dispar a la llengua nostra e a nostres costums, no tan solament dessemblant, més del tot contrari e qui naturalment havia odi a los catalans.

Així comença la invasió de Catalunya per Castella. Les estructures polítiques de l'època, encara marcades pel recent passat feudalisme, ens poden fer creure que Catalunya gaudia de certa autonomia o inclòs sobirania. Però la dominació del poble invasor no deixa de manifestar-se.

Cal recordar les reaccions produïdes per Corpus de Sang i la proclamació de la primera República Catalana, per Pau Claris l'any 1640.

Nova invasió de Catalunya per Castella a ordre d'Olivares. Altra invasió el 1713 per Felip V i Decret de Nova Planta.

Fallida de la República Catalana proclamada per Francesc Macià, per pressions de destacats catalans i amenaça de bombardejar Barcelona, per la proclamació de l'Estat Català per Lluís Companys.

Els acords del Pacte de Sant Sebastià - negociats entre altres per Estat Català - no es compleixen, i Madrid retalla impunement l'Estatut de Núria. I el 1939 la invasió de les forces del general Franco.

Ara ha canviat el règim. Però no està encara present l'invasor?

La història ens demostra secularment que tot acord amb Castella resulta ineficax. Sempre acaba no complint els pactes i fent sentir la seva força dominadora.

El propi parlar d'un poble és ja la Nació. Catalunya, els Països Catalans, són una Nació. La seva llengua, la seva història i la seva cultura en són uns fets objectius. Cap poble del món parla per obligació una llengua estrangera a la seva, sinó és perquè el seu territori està ocupat.

Catalunya ha de sortir d'aquesta situació.

I com dèiem al començament, es produeixen fets que poden ésser decisius pel seu futur, si s'actua conseqüentment.

Avui la possibilitat d'una Europa Federal, dins la qual Catalunya, els Països Catalans, esdevinguin un estat federal, pot esdevenir una realitat factible si sabem actuar responsablement.

Els Estats-nació, que de l'Estat en fan artificialment la Nació, nascuts el 1648 amb els tractats de Westfàlia i consolidats al 1815 després de la derrota napoleònica, estan en decadència.

Aquelles nacions, com nosaltres, que la seva naturalesa objectiva les fa mereixedores d'un Estat propi, jurídicament avalades pel principi de les nacionalitats, són les úniques capaces d'assolir una veritable i pacífica Unió Europea.

Els Estats-nació, parlen d'una confederació. Això es el que voldríem per continuar dominant les nacions que tenen oprimides.

La nova Europa ha d'ésser federal, es una necessitat imprescindible que s'imposa per les modernes tecnologies que manen i dominen l'economia productiva.

Per això, nosaltres ens mostrem defensors d'una Europa Federal en la qual els Països Catalans en siguin un Estat més. Tota la nostra estratègia política de futur ha de basar-se en aquest objectiu.

ESTAT CATALÀ

El General Josep Moragues i Mas (1676-1715)

El 1715, quan el general Moragues intentava d'anar a Mallorca per continuar la resistència, fou pres, torturat i esquarterat junt amb els capitans Pau Masip i Jaume Roca. Les autoritats filipistes exhibiren el cap del general en una gàbia penjada al Portal de Mar de Barcelona. I no fou fins després de 12 anys que el cap fou retirat i lliurat a la seva muller.

Sant Jordi

Les llegendes teixides al voltant d'aquest cavaller romà i cristià del segle IV, aviat li van fer caler l'advocació dels exèrcits catalans i la devoció popular, fins al punt que ha estat proclamat patró de Catalunya.

Durant la Renaixença, un temps de recuperació dels nostres símbols i signes d'identitats, la Festa de Sant Jordi es convertí plenament en el que ara és: la diada cívica, popular i patriota més significativa de Catalunya.

Les roses i els llibres, fusionats amb la festa, li afegixen els elements culturals i convencionals que són trets característics del nostre temps.

ESTAT CATALÀ,
com en anys anteriors, instal·la una parada a la Rambla de Barcelona.

EIXIM DE LA PREHISTORIA.....

LET'S GO OUT THE PREHISTORY....

el lleu de tots
mereix un respecte
FORA FUMS!

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

Religió i Sindicalisme

És inqüestionable que l'evolució del món està estretament lligada a un procés de formes d'expressió religiosa. La religió ha determinat l'organització social i política dels països, i ha influït decisivament en llur vida en totes les seves manifestacions.

No existirien les piràmides a Egipte sense l'ideal d'eternitat que professaven els habitants d'aquelles terres. No hauria estat possible una filosofia com la dels grecs o els romans, sense una proliferació de deïtats, amb les seves meravelloses llegendes. I és una realitat que els pobles han evolucionat i evolucionen en relació directa amb llur respectives creences religioses.

A religió evolucionada o progressista, per dir-ho en mots d'actualitat, correspon poble en prosperitat. A religió obscurantista, correspon poble estancat o decadent. I avui encara, la religió és una determinant polític de primer ordre.

La subsistència de Bèlgica i les dificultats d'unificació d'Irlanda són fets d'índole religiosa. La inquisició imposà la unitat de fe a Espanya, cosa que serví després per fer la seva dominació política. No és un fet ocasional que dins el món cristià, els reformistes i altres protestants hagin avançat més que els d'obediència romana.

Naturalment que el que acabo d'exposar es contradiu amb el concepte del materialisme històric que sosté que el factor determinant del procés dels pobles ha estat l'economia.

Si pel que hem exposat resulta molt clar el paper jugat i que encara juga la religió, quelcom semblant succeeix per que fa a l'evolució econòmica d'un país, en funció de l'estructura dels seus sindicats. I si tractem aquest tema, no podem deixar de parlar del marxisme.

Situem-nos en l'any 1867, data de publicació del primer volum de Das Kapital de Karl Marx, que per molts ha estat i és com la Bíblia o l'Alcora.

En síntesi, la filosofia marxista es basa en els següents fets:

- Els canvis en la producció faran néixer en el si de la vella societat les forces socials que la derrocaran.

- Amb l'abolició de les classes socials, desapareixerà l'Estat.

- Llavors es passarà del govern de les persones a l'administració de les coses.

- La societat sense classes serà el regne de la necessitat.

No sóc profeta per endevinar el que diria o escriuria avui Marx, però el que tots sabem és que les seves prediccions s'han complert en el sentit invers del que va preveure.

No han estat precisament les societats industrialitzades on s'ha pogut fer la revolució marxista, sinó en les d'estructura primària.

L'abolició de les classes socials a l'U.R.S.S. no ha fet desaparèixer l'Estat, sinó que ha creat l'Estat més prepotent del món.

Als Estats socialistes, el govern de les persones s'ha incrementat i les coses són administrades amb un control absolutista.

Les societats socialistes solament subsisteixen mitjançant règims dictatorials i totalitaris.

Quant de temps s'aguantarien els actuals règims d'Hongria, Iugoslàvia, Polònia, Romania, Txecoslovàquia o l'Afganistan sense la presència directa o indirecta de les tropes soviètiques?

El mètode deductiu de Marx que substitueix l'inductiu d'Engels ha esdevingut un fracàs de visió històrica.

Però això no pot estranyar-nos, ja que Marx era alemany, d'ascendència jueva i pertanyia a una família burgesa. Com a bon alemany era complicat; tenia un sentit místic per ascendència jueva, i el complex de classe, molt propi de la burgesia.

En els països avançats, els sindicats han abandonat tota vel·lèritat marxista, per desfasada i antiquada. Àdhuc en el darrer congrés del Partit Comunista Italià, es presentà una proposició demanant el canvi de símbol de la falç i el martell. La proposició no pros-

perà, però en tot el congrés no es parlà mai de marxisme, com si fos un mot tabú.

Els sindicalistes avui han de tenir consciència que el seu fi és obtenir un millorament de vida dels treballadors, al marge de la seva ideologia, i això s'assoleix defensant l'economia de l'empresa, i no pas ensorrant-la.

Fer ara plantejaments classistes és com si volguéssim obligar el nostre jovent a ballar el rigodó a les discoteques. Molts sindicalistes encara viuen a l'edat de pedra, fent inscripcions com aquella de *obrero parado, patrón colgado*. Els sindicalistes, als països desenvolupats, han pres consciència que el que més rendeix es aprofitar-se del sistema capitalista.

Al donar-nos notícia que la Volkswagen havia adquirit la majoria de la Seat, se'ns assabentava que una part del seu capital estava en mans dels sindicats alemanys.

Així és. Actualment la Confederació de Sindicats Alemany controla el tercer banc en importància del país i ha adquirit i adquireix accions i participacions d'empreses, per tal de poder intervenir en els seus consells d'administració, i així procurar la prosperitat de l'empresa, que és al mateix temps la dels seus treballadors.

A l'Estat espanyol, els obrers sindicats representen una minoria molt petita del conjunt d'asalariats. La dada és significativa, com significativa és també que la majoria dels actuals conflictes laborals es plantegen dins les empreses de caràcter públic.

Mentre els nostres sindicats estiguin anquilosats en sistemes i concepcions tercermundistes, la nostra prosperitat econòmica quedarà entrebancada.

Confiem que el bon sentit dels treballadors obligarà a una reconsideració i actualització de procediments i actuacions dels respectius sindicats. Ω

Josep Planchart

Reproducció d'un article publicat al *Diari de Barcelona* el 1 de febrer 1989.

PASSATEMPS

AUTODEFINIT SIL·LÀBIC

NO DOMADA RELATIU A L'ABDOMEN	QUILLO ELS RAIMS VENDIBLE MOLT PETITA			PETT PRINCIPAT D'EUROPA EMBRUTADA
			BUFETADA CASADA AMB DOS HOMES	
OXID DE PLOM D'AMAGAT D'ALGU		COZA AVANTATJOSA JAPONESA		DONA DONA DE DINAMARCA
DE GIRONA	TRENS DE RECORREGUT CURT	TF I A POGES QUAN ET CREMES AMB UNA GRAN CLARETAT		SETRILL DE TENIR VINAGRE
			CAIGUI NEU TITANI	
POSI LA DATA TE EL VINCLE DE SOLIDARITAT		INFUSIÓ REPUBLICA D'INDONESIA		HABITATGE SEGMENTADA
MENCIO RESULTA DE LA COAGULACIÓ DE LA LLET	CONDICIÓ DEL MAJOR D'EDAT	SEIENT ARC DE DE TRIOMF ROMA DEL LAHRAONES		VAGÓ DE PETITES DIMENSIONS I DESCOBERT
	EL PARE DE L'AVI FRANCISCO DE AUTOR DE LOS SUENOS		DEESSA SÍMBOLE L'INDI	
PLANTA QUE DONA TOMACUETS NORA		ESCORCOLLO ANGLE ENTRE DUES PARETS		SÍMBOLE DEL NEO RINCOL
COMPARTIMENT DEL CORRAL ON PAREIXEN ELS ANIMALS ACCIÓ DE GUATAR	PINTOR QUE USA BE ELS COLORS			

Dites sobre la verema

Pel veremar, la cabra s'ha de matar.
Pel veremar, les gallines pots donar.
Per a veremar i batre, animals d'un altre.
Per Sant Andreu, verema arreu.
Per Sant Lluc, mata el porc i la verema al cup.
Per Sant Mateu, verema arreu.
Per Sant Miquel, la verema se'n puja al cel, i l'endemà torna a baixar.
Per Sant Simó i Sant Judes, veremes collites, tant si són verdes com si són madures.
Per Santa Maria, vés a veure la vinya; tal com la trobaràs la veremaràs.
Quan madura la móra, la vinya ja és veremadora.
Qui treballa la vinya amb pocs jornals farà veremes de pocs graus.
Sant Mateu arribat, verema el savi i l'orat.
Sant Urbà és el darrer veremador; si no plou, el pagès deixa el dolor.
Setembre, el veremador talla els

gotims de dos en dos.
Si el setembre el féu veremador, raja el vi, que no hi ha millor.
Si no podes pel març, no veremaràs.
Si per l'agost trona, la verema serà bona.
Si tot foren Setmanes Santes i veremades, ben poc durarien capellans i ases.
Temps de veremes.
Verema en mullat i et sortirà vinàs, verema en eixut i tindràs vi pur.
Verema en temps eixut i tindràs vi pur.
Verema mullada, vi aigualit.
Verema tard i sembra aviat; si ho erres un any, cent ho encertaràs.
Veremar sense cabra, és com la núvia sense arracada. Ω

SOLUCIONS

TA	SIS	LO	CO	TR	
NE			RA	DO	RA
GO	DA	IN	VE	JO	
VA	DI	RA	QUE	MA	TO
	VI	SA	BE		MA
RA	DI	CA	ES	MENT	
GRE		RI	LI	DA	SO
NA	SA	TI	DA	TI	DA
VI	NE	NA	RO	NI	GI
DA	DA	PO	MA		
DA		GA	NI	MA	SO
CA	CO	BI	NI	MI	
TA	NA	NAL	DO	MI	AB
	MO	RE	VE		NI

PROU D'IMPOSTOS!

ABUSIUS

- :- Prou de peatges a les autopistes!
- :- Prou a l'electricitat més cara d'Europa!
- :- Prou als telèfons més cars i dolents d'Europa!
- :- Prou a la vergonya de la RENFE!

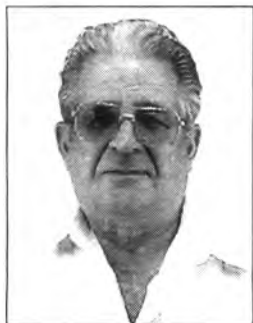
PERQUÈ MADRID NO ES QUEDI AMB ELS NOSTRES DINERS

L'ESTEL

INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T

TEL.: 971 26 50 05

Tercera edat

Escandell

Associació Tercera Edat,
S'Arenal de Llucmajor,
Te programa ben muntat,
De molt diversió.

Ses activitats són moltes,
Pels socis tercera edat,
Moltes dones, fan pintures,
Altres mantells en brodat.

Pels homes, distraccions,
Diferents per tots els gusts,
També hi ha discussions,
De lo malament, o just.

Partides de caramboles,
Amb broma i competició,
El resultat, totes bones,
Per descans de l'afecció.

Es bar té preus assequibles,
Per els socis i els demés,
Dins aquest lloc són possibles,
Ses amistats admissibles,
El passar el temps amb progrés.

**SI T'HA
AGRADAT
AQUESTA
REVISTA NO
ET TALLIS I
TELEFONA
AL**

971 26 50 05

**I LA
T'ENVIAREM
CADA
QUINZE DIES**

RECEPTES DE CUINA

Arrossos al forn

L'Olla

* 250 gr. de garreta de bou, 250 gr. de garreta de xot, la quarta part d'una gallina. Peuet, dos corbets i 100 gr. de cansalada fresca de porc. Una botifarra (de ceba, de carn, d'arròs) i un blanquet. Una pilota: 125 gr. de magre de porc; una sang de pollastre, una cullerada soper de sagí, un ou cru, julivert picat, sal, pinyons, un polsim de canyella (optatiu) i pa ratllat, el suficient per pastar-ho tot ben pastat, es fa una massa no atapeida sinò molla, sucosa, tova, però consistent per donar-li la forma d'una o dues peces redones i allargades. En alguns pobles es fan dolces aquestes pilotes posant-los sucre i no sal.

* 125 gr. de cigrons remullats; 500 gr de creïlles; una xirivia, i un nap. Admet uns cardets, particularment quan l'olla és molt greixosa. En alguns llocs o famílies s'acostuma a posar també altres vegetals: un moniato, un perot de guisar, alguna carlota, sal i safrà.

En un perol capaç i en aigua freda--uns dos litres--esposen al foc els cigrons, la carn (llevat de la gallina, la cansalada i la pilota), el nap, la xirivia i els altres vegetals de cocció llarga, però no les creïlles. La cocció total deu tardar, sempre a foc moderat, unes tres hores i mitja. Després (una hora aproximadament) es posen les creïlles, la gallina, la cansalada, la sal i el safrà. Una mitja hora després es posa la botifarra, el blanquet i la pilota. Es deixa coure tot a un bull moderat, afegint l'aigua (tèbia) que vaja evaporant-se.

Del brou d'aquesta olla es fan, com a primer plat, sopes de pa (aromatitzada), ja escudellats els plats, amb polsims d'herba-sana seca i triturada, és molt tradicional, sopes d'arròs, o sèmoles, o tapiques, o pastes italianes. O arros sec, (uns 100 gr. per ració) en cas-

sola plana d'obra, sofregit, amb sagí, de tomaca (uns 20 gr. per ració), sofregit també l'arròs uns moments, i abocat el brou (poc menys del doble que l'arròs) s'afegeixen uns brins de julivert, el safrà i un pessiguet (optatiu) de pebre-negre en pols. La cocció pot fer-se al foguer o al forn. En el primer cas, ja quasi eixut, es cobreix la cassola amb tapadora metàl·lica i al damunt es posen brases per rossejar-lo. Es tracta d'un dels millors arrossos que ha creat la cuina valenciana. També es pot decorar--i resulta principesc--amb rodanxes de pilota.

Arrossos rossejats

Rossejar equival, culinàriament parlant, al terme daurar al foc una vianda; i més estrictament, daurar per damunt. En aquest sentit hi ha moltes varietats de rossejats. En definitiva tot arros en cassola d'obra plana, cuit amb brou d'olla (poc menys de la meitat que arròs) al forn, sofregit en sagí o en oli i acompanyat dels ingredients sòlids de l'olla --tots o una part--, és a dir, la carn, desossada i tallada, particularment la cansalada, el peuet i algun trosset de tanda, els cigrons, les creïlles tallades com medallons, etc, i daurat al forn, és un rossejat. Per a quatre racions n'hi ha prou amb 300 gr. d'arròs, una bona cullerada soper de sagí, o 150 gr. d'oli i, i la meitat o menys--segons la capacitat de la cassola--del contingut d'una olla com la descrita abans. Pot fer-se també un rossejat més senzill amb una olla simple, composta només de trossets de tanda, cigrons --algun altre vegetal- i embotit de porc i cansalada. Com en aquesta varietat el volum de la carn serà menor, pot augmentar-se la dosi d'arròs als 400 o 450 gr.

Carns

Llomello a la llima

* Un quilo de llomello de porc, 30 gr. de sagí, un got de vi blanc sec, quatre cullerades de comins mòlts, dos alls, sis rodanxes de llima, dues cullerades de celiandre molt, sal i pebre-negre. Cal llevar al llomello tot el greix. Es trosseja formant daus de dos centímetres, i s'eixuguen amb un torcador blanc o amb paper absorbent. Es dauren els daus en el sagí dins d'una cassola, pegant-los voltes amb la cullera de fusta per tal que no s'aferrin gens. En estar daurats, els afegirem la meitat del vi i dels comins. Picats els alls, els ficarem a la cassola posant la sal al gust i el pebre-negre. Avivarem el foc fins que alci el bull i llavors el reduirem de bell nou fins que el llomello estiga cuit; hi afegirem aleshores la resta del vi, els comins i les rodanxes de llima fetes en quatre parts, tot seguint la cocció sense deixar de remenar, fins que la salsa es faci un poc espessa, i afegirem el celiandre. Col·locat el llomello damunt d'una plàtera, escamparem la salsa per damunt.

Llomillo de porc a la sal

* Un quilo de llomello i un quilo de sal grossa.

Es cobreixen amb rodanxes de tomaca i es posa sal al guarniment, ensalada russa. El llomello ben net, sense gens de greix. En un atifell refractari fem una capa de sal de vora un centímetre de gruix i de la mateixa mida que la peça de llomello, que col·locarem damunt i taparem completament amb la resta de sal, tot pressionant amb les mans per tal de formar una mena de closca. Ho ficarem al forn de mitjana temperatura durant una hora. La crosta de sal es clevillarà, traurem el llomello del forn, li llevarem la sal i deixarem que es refrede durant cinc minuts; aleshores, el farem a tallades i el servirem guarnit amb ensalada russa.

Peixos

Bacallà amb tomaca

* Mig quilo de bacallà, mig quilo de tomaca, farina i ous. Tindrem el bacallà a remulla des del dia abans, canviant-li l'aigua diverses vegades. Es trau de l'aigua i s'escorre. El bacallà s'arrebossa amb farina i ou batut, encara que es pot fer amb una d'aquestes coses només. Es frig, després el traurem de la paella, i en el mateix oli fregirem tomaca a foc, suau. Una vegada fregida la tomaca, la mesclarem amb el bacallà en una cassola d'obra.

Bacallà amb ous

* Un quilo de bacallà, mig litre d'oli, una cabeça grossa d'all i tres ous.

Després d'haver dessalat el bacallà remullat en aigua des del dia abans, net de pells i espines, l'escorpem i el ficarem en aigua freda al foc fins que alci el bull, i el deixarem escorrer. En una cassola sofregirem els alls i abocarem el bacallà amb la seua aigua, i ho deixarem bullir fins que quasi no en quede, de líquid; llavors, afegirem els ous ben batuts, remenant amb rapidesa, fins que obtinguem una bona barreja, per servir-ho immediatament.

* CREÏLLES = Patates - * VITET = Pebre

A molta gent mantenim

PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Oh! poble que vas pagant,
Es sou a ne's majorals,
Resulta que n'hi ha tants,
Ses arques van esgotant,
Bona vida es van donant,
Amb bona paga que cobren,
S'aferran allà on poden,
No deixen res descuidat.

Els projectes que mouran,
Pujaran a mils milions
Ecuraran els racons,
D'aquells que cosa tendran,
Sa vista escamparan,
Damunt sa propietat,
O negoci que ha aixecat,
A tots ells, los singleran.

Compassió no en tendran
Com si fossin delinqüents,
Sent ells persones solvents,
Que molta feina faran.
Sa vida ells passaran,
Defensant s'economia,
Los faran una ferida,
Que sa sang no estancaran.

Qui són aquests personatges,
Que mala vida van dant?
Gent que van estudiant,
Per tenir molts avantatges.
Protegeixen els miracles,
Per enganyar a la gent,
Els se giren com es vent,
Mos contenen moltes rondalles.

De joves estudiarian,
Un títol aconseguir,
Com que no varen servir,
A sa política és tiraren.
Amb ella, ells confiaren,
Esperant bon temps passar,
Sa bona paga cobrar,
Augmentar-la si ho trobaven..

Prescindint de l'ideal,
que en temps passat va usar,
Sa gent se va aventurar,
Sa vida acabà al penal.
Això fou un fet real,
A molts de batles mataren,
Els qui càrrecs regentaren,
Tengueren un trist final..

Avui ja hem oblidat,
Sa trista guerra espanyola,
Ara brilla s'aureola,
De progrés i llibertat.
Es turisme mos ha dat,
Un impuls molt general,
Ningú esperava es detall
A lo que hem arribat.

Degut a que hi ha doblers,
I ocasió per fer-ne,
Partits varen fundar-se,
Avui ja n'hi ha de més,
Els tots parlen de progrés,
I de fer reformes grosses,
D'allò que ells se proposen,
Guanyaran molt de doblers.

Per controlar a la gent,
Que te molta roba estesa,
Han augmentada s'empresa,
D'una manera excel·lent,
En un sentit exigent,
Mos obliguen a pagar,
Dins es disquet se tendrà,
No en pots fugir cap moment.

Es tan grossa aquesta guarda,
Que noltros hem de pagar,
Un dia arribarà
A pagar més que no es guanya.
Si no s'aixeca s'alarma,
Contra aquests empleats,
El qui pagam, apurats,
Sa penúria serà llarga.

Ha entrat tant s'humanitat,
Dins aquesta democràcia,
Que aquell que roba i mata,
De misser és defensat,
Demanant sa llibertat,
Li cercaran mil motius,
De veritat, tu ho dius,
Es matar ja no és pecat.

Perquè no es puguin queixar,
És lladre i s'assassí,
Presó nova es construí
Per tenir un benestar.
No res varen descuidar:
Piscines climatitzades,
Habitacions preparades,
Camps de futbol per jugar.

Sa gran obra costejà,
tot aquell contribuent,
Que amb negoci i patent,
Molta suor aportà,
Aquell qui hotel muntà,
O manejà molta terra,
A tots han mogut sa guerra,
No les deixen alenar.

I ara amb tants de partits,
que se treuen ses bragues,
si no fas ses retxes dretes,
en sentiràs de cruixits,
de cap no esperis profits,
tots ells encalquen es duro,
a sa gent dins gran apuro,
troben agres es confits. Ω

L'any del Centenari

VICENÇ DE SON RAPINYA

Aquell vint-i-dos de maig
Dia de santa Joaquina,
El Barça se proclamà,
Flamant camió de Lliga.
Fou en terres alabeses,
És a dir, al País Basc,
Jo mai havia dubtat
Que tot i la llunyania
La setzena assoliria,
Com l'equip més regular.
Canaletes va embogir
Tot color i alegria,
De blau i grana tenia
Tota la Ciutat Comtal.
A la Plaça de Sant Jaume
Una gran gernació
Amb soroll eixordador
Els tetra campions rebien
Amb visques al Barcelona
I a la nostra nació. Ω

EL VEL DE MAIA (9)

Cecs

PERE GRI

Pompeia! -exclamà en Fructuós- feia dies que t'esperava, passa, no et quedis a la porta.

Com estàs?- digué na Pompeia. A jo fa una setmana que m'han donat l'alta del centre psiquiàtric. Ja estic bé, però no volia passar-te a veure fins que me sentís animada, em feia mandra. Tornar a tenir contactes amb la societat m'ha trasbalsat un poc, perquè allà et fan perdre el món de vista.

No t'hauria d'haver fet mandra venir més aviat- digué en Fructuós. Jo he deixat la feina que tenia a la plaça de Pere Garau, i ara em pas tot el dia dins el pis, menjant, llegint i escrivint coses.

I els teus pares, com estan?- preguntà na Pompeia.

Fa temps que no els veig- respongué en Fructuós. L'altre dia vaig anar a Sóller, però no vaig tenir temps de passar per ca seva, ja saps que m'agrada la independència. Bé, entra i seu al sofà, vols prendre alguna cosa?, tenc tota classe de begudes a la gelera.

Sí, però només un poc d'aigua- contestà l'al·lota.

D'aigua deu ser millor que no en beguis- li digué en Fructuós- perquè fa aprimar, millor una cosa més substanciosa, vols una cervesa?

No, vull aigua- contestà.

Bé no t'enfadis- digué en Fructuós.

Li serví un tassó d'aigua, i per ell es posà una cervesa.

Tot seguit, es posaren a conversar sobre algunes intimitats que no ve al cas reproduir en aquests instants. I va ser així, entre confidències que es feien l'un a l'altra, que en Fructuós li digué que tenia un tros d'haixix roig libanès amagat dins el rellotge, i que tenia interès en convidar-la a provar-lo.

Na Pompeia no es va fer pregar gaire. Li contà que en el centre psiquiàtric li havien recomanat fumar cannabis, degut a que fa tenir ganes de menjar, encara que no ho havien fet explícitament, sinó que li havia dit un psiquiatre de manera confidencial.

En Fructuós s'aixecà del sofà per treure la xocolata de dins del rellotge, i quan la posà damunt la taula, na Pompeia es sorpren-

gué de que el tros estàs sencer. No me diguis que encara no l'has provat?- digué.

En tenia més- contestà en Fructuós, excusant-se, per no haver de confessar que sempre estava sencer pels seus poders màgics.

Embollicaren un parell de porros, decidint que el millor era fumar-se'n un cada un, enlloc de passar-se'ls. En breus instants, ja els havien pujat al cap, començant ambdós a sentir les excel·lències d'aquella gran droga, presa amb bona companyia.

Estaven ben cecs quan es posaren a fer-se noves confidències, que aquestes si que reproduiré en part. Na Pompeia ja li havia explicat que la vida durant tres mesos al centre psiquiàtric havia estat molt dura, però no va ser fins quan es va sentir col·locada que li explicà que també hi havia hagut moments agradables.

Li digué, per exemple que, en una ocasió, aprofitant un moment en que s'havien despistat les infermeres, s'havia ficat dins l'habitació d'una altra interna, la qual tenia el pany del seu bany trucat, i hi podia entrar quan volia. Aquella ja li havia explicat, un dia quan dinaven, que ella solia vomitar aquell fastigós menjar, i que mai se n'adonaven les infermeres.

Per això, tot d'una que na Pompeia va haver entrat de manera furtiva, li demanà que la deixàs entrar al bany a vomitar.

La companyia, després de manipular un poc el pany, la va deixar passar allà dins. I na Pompeia, sense pensar-s'ho dues vegades, s'introduí tres dits dins la boca, i tot seguit pegà una gran vomitada, anant amb compte de no fer molt de renou, per no alertar les infermeres.

Només ho va fer una vegada, però estava molt contenta d'haver realitzat aquella acció, perquè d'aquella manera s'havia pogut llevar de damunt tota l'angoixa que li provocava el règim sever que imperava al centre psiquiàtric on es trobava internada.

Ets una anorèxica vocacional- digué en Fructuós mentre l'escoltava.

A jo ningú m'ha de dir el que he de menjar- digué na Pompeia-, però m'he portat bé perquè em deixassin sortir aviat. Ω

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom .....

Adreça.....

.....C.P.....

Població .....

C.I.F. ....Tel.....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....

Adreça.....

Núm. entitat.....Núm. sucursal.....

Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**